

Wydawnictwo
Uniwersytetu
Wrocławskiego

Izabella Gil

Postępowanie nakazowe wraz ze wzorami

Wrocław 2025

Postępowanie nakazowe wraz ze wzorami

<https://doi.org/10.19195/978-83-68619-67-6>

Publikacja dostępna również w Bibliotece Cyfrowej
Uniwersytetu Wrocławskiego:

<https://bibliotekacyfrowa.pl/publication/159069>

Izabella Gil

Uniwersytet Wrocławski

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii

ORCID: [0000-0001-9214-5503](https://orcid.org/0000-0001-9214-5503)

Postępowanie nakazowe wraz ze wzorami

Wrocław 2025

Kolegium Redakcyjne

prof. dr hab. Leonard Górnicki – przewodniczący

dr Julian Jezioro – zastępca przewodniczącego

mgr Aleksandra Dorywała – sekretarz

mgr Bożena Górna – członek

mgr Aleksandra Lassota – członek

Recenzenci

dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska, prof. US

dr hab. Joanna Studzińska, prof. ALK

© Izabella Gil, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2025

Korekta: *Wojciech Nowakowski*

Projekt okładki do serii e-Monografie: *Karolina Drozd*

Wykonanie okładki: *Agnieszka Buszewska*

Skład i opracowanie techniczne: *Maciej Torz*

Opracowanie redakcyjne i graficzne

E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

Uniwersytet
Wrocławski

Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego

ul. F. Joliot-Curie 18, Wrocław 50-383

tel. +48 71 375 76 84, e-mail: wydawnictwo@uwr.edu.pl

<https://doi.org/10.19195/978-83-68619-67-6>

ISBN 978-83-68619-67-6

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wstęp.....	11
Rozdział I	
Postępowanie nakazowe jako jedno z postępowań odrębnych – zagadnienia wstępne.....	13
1. Sprawy rozpoznawane w procesie w ramach postępowań odrębnych.....	14
2. Postępowanie nakazowe jako postępowanie rozpoznawcze	19
2.1. Postępowanie nakazowe – rys historycznoprawny..	21
2.2. Specyfika postępowania nakazowego	30
Rozdział II	
Postępowanie nakazowe w strukturze postępowań odrębnych	36
1. Relacje postępowania nakazowego do postępowania gospodarczego	37
2. Relacje postępowania nakazowego do postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy.....	39
3. Relacje postępowania nakazowego do postępowania uproszczonego	43

Rozdział III

Przepisy wspólne dla postępowania nakazowego i upominawczego	45
1. Funkcje wspólnych regulacji prawnych dotyczących postępowania nakazowego i upominawczego	46
2. Zakres zastosowania przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym	49
3. Podstawy do wydania nakazu zapłaty w obu postępowaniach	49

Rozdział IV

Rozpoznawanie spraw w postępowaniu nakazowym	55
1. Treść nakazu zapłaty	58
2. Termin na zaspokojenie roszczenia określonego w nakazie zapłaty	64
3. Podstawy wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym	66
3.1. Dowód z dokumentu urzędowego	69
3.2. Zaakceptowany przez dłużnika rachunek.....	72
3.3. Wezwanie dłużnika do zapłaty i pisemne oświadczenie dłużnika o uznaniu długu	79
3.4. Weksel lub czek jako podstawa do wydania nakazu zapłaty	83
3.5. Dokumenty stanowiące podstawę do dochodzenia należności zapłaty świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 4 pkt 1a ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych	90
4. Zasady postępowania nakazowego.....	93
5. Etapy postępowania nakazowego	95

Rozdział V

Charakter prawny nakazów zapłaty	96
1. Nakaz zapłaty jako orzeczenie co do istoty sprawy	97
2. Nakaz zapłaty jako tytuł zabezpieczenia	104
2.1. Sposoby zabezpieczeń	109
2.2. Wykonanie zabezpieczenia	116
2.3. Zabezpieczenie ruchomości	118
2.4. Zabezpieczenie wiarygodności z wynagrodzenia za pracę	121
2.5. Zabezpieczenie poprzez zajęcie wiarygodności z rachunku bankowego	124
2.6. Zabezpieczenie innych wiarygodności lub innego prawa majątkowego	126
2.7. Obciążenie nieruchomości obowiązanego hipoteką przymusową	130
2.8. Ustanowienie zakazu zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu	133
2.9. Obciążenie statku albo statku w budowie hipoteką morską	133
2.10. Ustanowienie zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu	135
3. Wstrzymanie wykonalności nakazu zapłaty	136
3.1. Nakaz zapłaty jako tytuł wykonawczy	137

Rozdział VI

Środki zaskarżenia w postępowaniu nakazowym	139
1. Zarzuty od nakazu zapłaty	140
1.1. Specyfika związana z wnoszeniem zarzutów od nakazu zapłaty	143

1.2. Cofnięcie zarzutów	149
1.3. Termin i legitymacja do wniesienia środka zaskarżenia	150
1.4. Wymogi formalne i konstrukcyjne zarzutów	155
1.5. Opłacenie zarzutów	158
1.6. Treść zarzutów	158
1.7. Tryb rozpoznania oraz skutki wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty	159
2. Zażalenie w postępowaniu nakazowym	162
3. Apelacja i inne środki zaskarżenia od wyroku wydanego w postępowaniu nakazowym	170
Wzory pism procesowych dotyczących postępowania nakazowego	172
Wzór 1. Pozew o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym	173
Wzór 2. Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym	180
Wzór 3. Zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym	181
Wzór 4. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie kosztów procesu	190
Bibliografia	199

Wykaz skrótów

Akty prawne

- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 r. Nr 16, poz. 94 ze zm.)
- k.m. – ustawa z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (Dz. U. Nr 138, poz. 1545)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568)
- pr. restr. – ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. Nr 15, poz. 978 ze zm.)
- pr. up. – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 794)
- r.k.p.c. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz. U. Nr 83, poz. 651 z późn. zm.)
- u.k.s.s.c. – ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 167, poz. 1398)
- u.k.w.h. – ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 1982 r. Nr 19, poz. 147)
- u.p.n.o.t.h. – ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 403)

u.p.t.u. – ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2004 r. Nr 54, poz. 535)

Organy i instytucje

SN – Sąd Najwyższy
SO – sąd okręgowy
TK – Trybunał Konstytucyjny

Publikatory i czasopisma

Legalis – System Informacji Prawnej Legalis
LEX – System Informacji Prawnej LEX
MoP – „Monitor Prawniczy”
NP – „Nowe Prawo”
OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy
Pal. – „Palestra”
PE – „Przegląd Egzekucyjny”
PPC – „Polski Proces Cywilny”
PrSp – „Prawo Spółek”

Wstęp

Celem opracowania jest zwięźle omówienie problematyki postępowania nakazowego jako jednego z postępowań odrębnych, które prezentujemy w ramach cyklu e-monografii wydawnictwa uniwersyteckiego. Seria skierowana jest do studentów oraz praktyków, albowiem zawarte w monografii analizy oparte są przede wszystkim na stanowiskach wyrażanych w judykaturze.

Ze względu na charakter i zakres monografii, której celem jest omówienie wyłącznie specyfiki postępowania nakazowego, to zasady postępowania cywilnego, reguły dowodowe, instytucje i instrumenty prawne uregulowane w części pierwszej k.p.c. zostały omówione wyłącznie w zakresie niezbędnym do przedstawienia odmienności tego postępowania. Z tych też względów jedynie sygnalizacyjnie opisano poszczególne regulacje dotyczące sposobów wnoszenia środków zaskarżenia innych niż zarzuty od nakazu zapłaty. Natomiast w przypisach odesłano do literatury poświęconej poszczególnym instytucjom i instrumentom prawnym. Z tych samych powodów w opracowaniu zrezygnowano z omówienia etapu związanego z wnoszeniem poszczególnych środków zaskarżenia przysługujących od nieprawomocnych orzeczeń (w tym środków odwoławczych oraz innych środków zaskarżenia), jak też środków zaskarżenia prawomocnych orzeczeń (tj. skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie postępowania oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia). Na końcu monografii zamieszczono literaturę, orzecznictwo oraz wzory, które mogą się okazać przydatne dla praktyków.

Podjęcie tej tematyki z uwagi na specyfikę postępowania nakazowego oraz niewielki dorobek orzecniczy na tle nowych regulacji prawnych stanowi przyczynek do dalszych rozważań teoretyczno-prawnych i jurydycznych.

ROZDZIAŁ I

Postępowanie nakazowe jako jedno z postępowań odrębnych – zagadnienia wstępne

Postępowanie cywilne polega na prowadzeniu postępowań, których celem jest rozpoznanie sprawy cywilnej (por. przepisy części I ustawy Kodeks postępowania cywilnego¹), zabezpieczenie prawa lub roszczenia (por. przepisy części II k.p.c.), przymusowe wykonywanie różnego rodzaju tytułów egzekucyjnych (por. przepisy części III k.p.c.), rozpoznanie spraw z elementem obcym (por. przepisy części IV k.p.c.), rozwiązanie sporu w jednej z adjudykacyjnych form (por. przepisy części V k.p.c.), ale także takich, których celem jest uniknięcie ogłoszenia upadłości², czy związanych z doprowadzeniem do równomiernego zaspokojenia wierzycieli dłużnika w przypadku jego niewypłacalności³.

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568).

² Por. przepisy ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1428).

³ Por. przepisy ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 794).

1. Sprawy rozpoznawane w procesie w ramach postępowań odrębnych

Postępowanie nakazowe, analizowane w ramach niniejszego opracowania, stanowi jeden z rodzajów cywilnych postępowań odrębnych rozpoznawczych. Cywilne postępowanie rozpoznawcze nie jest jednorodnym postępowaniem, lecz ze względu na rodzaj rozpoznawanych spraw prowadzone jest w trybie procesu i postępowania nieprocesowego⁴. „Według utrwalonej wykładni pojęcie «tryb» oznacza rozpoznanie sprawy w procesie lub w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 1 i art. 201 k.p.c.)”⁵. W doktrynie zasadnie dostrzega się, że „postępowania odrębne nie tworzą zatem osobnego trybu procesowego”⁶. Oprócz tego zasadniczego podziału w ramach procesu sprawy cywilne rozpoznawane są w ramach postępowania zwykłego oraz postępowań odrębnych, których liczba stale ulega zwiększeniu⁷. Z powyższych względów w literaturze wyrażone zo-

⁴ Nie ma ustawowej definicji „trybu” postępowania, co niestety powoduje czasami, że w doktrynie określenie to są używane także dla różnego rodzaju postępowań. Przykładowo Z. Krzemiński jako „szczególny tryb postępowania procesowego” traktuje postępowanie w sprawach małżeńskich (por. Z. Krzemiński, *Rozwód. Przepisy, orzecznictwo, komentarz*, Warszawa 1987, s. 149). Takie zamienne posługiwanie się nieprawidłowymi określeniami nie jest prawidłowe, gdyż w postępowaniu cywilnym mamy wyłącznie dwa tryby: proces i postępowanie nieprocesowe.

⁵ Postanowienie SN z dnia 27 lutego 2009 r., V CZ 6/09, LEX nr 1353320. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 lutego 2003 r., I CZ 197/02, LEX nr 1353089.

⁶ N. Wójcik-Krokowska, *Modele odrębnych postępowań przyspieszonych – nakazowego i upominawczych w procesie cywilnym*, Warszawa 2024, Legalis.

⁷ Obecnie przepisy regulują następujące postępowania odrębne: 1) postępowanie w sprawach małżeńskich; 2) postępowanie w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi; 3) postępowanie w sprawach gospodarczych; 4) postępowanie z udziałem konsumentów; 5) postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych; 6) postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania; 7) postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową; 8) postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki; 9) postępowanie w sprawach

stało stanowisko, że tak znaczna liczba postępowań odrębnych podważa jednolity model procesu cywilnego jako zasadniczego trybu postępowania rozpoznawczego⁸. Poszczególne postępowania odrębne są zróżnicowane, a ze względu na ich funkcje niektóre z postępowań odrębnych zostały uznane za postępowania przyspieszone.

Kryterium, które wiąże się ze sprawnością przebiegu tych postępowań, nie spełniają następujące rodzaje postępowań odrębnych: w sprawach małżeńskich, w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi, postępowanie w sprawach gospodarczych, postępowanie z udziałem konsumentów, postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania oraz postępowanie w sprawach własności intelektualnych. Powyższe kryterium uległo zatarciu po nowelizacji przepisów k.p.c. dokonanych na mocy przepisów ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. W literaturze wyrażono stanowisko, że w obecnym stanie prawnym w odniesieniu do postępowań od-

z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty; 10) postępowanie w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego; 11) postępowanie w sprawach z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego; 12) postępowanie w sprawach własności intelektualnej; 13) postępowanie nakazowe; 14) postępowanie upominawcze; 15) postępowanie uproszczone; 16) europejskie postępowanie nakazowe; 17) europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń; 18) elektroniczne postępowanie upominawcze. Natomiast w dziale IVa (art. 479²⁸–479³⁵ k.p.c.) uregulowano postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, w ramach działu IVc (art. 479⁴⁶–479⁵⁶ k.p.c.) zawarto regulację postępowania w sprawach z zakresu regulacji energetyki. Z kolei przepisy działu IVd (art. 479⁵⁷–479⁶⁷ k.p.c.) regulują postępowanie w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty, w dziale IVe zawarto przepisy (art. 479⁶⁸–479⁷⁸ k.p.c.) regulujące postępowanie w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego, zaś w ramach działu IVf (art. 479⁷⁹–479⁸⁸ k.p.c.) zawarto regulację postępowania w sprawach z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego.

⁸ A. Jakubecki, *Jednolitość czy różnorodność postępowania cywilnego? Optymalny model kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] *Między jednolitością a odrębnościami – rodzaje i tryby postępowania cywilnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2022, nr 5, s. 13.

rębnych „nie zachowano reguły rozłączności zakresów ich zastosowania, a ponadto w wielu wypadkach niejasne są występujące między nimi relacje, co wpływa na efektywność ochrony prawnej udzielanej w poszczególnych sprawach”⁹.

Zasadniczym, a wręcz modelowo uregulowanym postępowaniem jest tryb procesowy, który stanowi podstawowy tryb rozpoznawania spraw cywilnych, a w ramach trybu procesowego należy wyodrębnić postępowanie zwykłe, postępowania odrębne¹⁰ oraz postępowanie pojednawcze¹¹, a także mediacyjne¹². Stosownie do przepisu art. 13 § 1 k.p.c. – sąd rozpoznaje sprawy w procesie, chyba że ustawa stanowi inaczej. W wypadkach przewidzianych w ustawie sąd rozpoznaje sprawy według przepisów o postępowaniach odrębnych. Powyższa regulacja wprowadza regułę, że sprawy cywilne mogą być rozpoznawane w ramach zwykłego (ogólnego) postępowania, jednakże niektóre kategorie spraw rozpoznawane są w postępowaniach szczególnych, określanych mianem postępowań odrębnych¹³, dlatego podkreśla się niejednorodność postępowania cywilnego rozpoznawczego¹⁴. Sąd z urzędu dokonuje oceny, czy danego rodzaju sprawa powinna być rozpoznawana w trybie nieprocesowym, czy w procesie, a także czy rozpoznanie sprawy powinno nastąpić w postępowaniu zwykłym, czy na podstawie przepisów o postępowaniach odrębnych¹⁵. Stosownie

⁹ S. Cieślak, *Aksjologiczne uzasadnienie postępowań odrębnych w procesie cywilnym*, [w:] A. Machnikowska (red.), *Między jednolitością a odrębnościami – rodzaje i tryby postępowania cywilnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2022, nr 5, s. 51.

¹⁰ M. Manowska, *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, Warszawa 2001, s. 9 i n.

¹¹ W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1999, s. 22.

¹² H. Pietrzkowski, *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2006, s. 47 i n.

¹³ J. Jodłowski, [w:] J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapiere, T. Misiuk-Jodłowska (red.), *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2005, s. 39.

¹⁴ S. Cieślak, *Postępowania przyspieszone w procesie cywilnym. Zarys postępowania nakazowego, upominawczego i uproszczonego*, Warszawa 2004, s. 4.

¹⁵ H. Mądrzak, *Postępowanie nakazowe i upominawcze po noweli z 24.5.2000 r. (wybrane zagadnienia)*, MoP 2000, nr 12, s. 755.

do przepisu art. 201 § 1 k.p.c. – przewodniczący bada, w jakim trybie sprawa powinna być rozpoznana oraz czy podlega rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu odrębnym, i wydaje odpowiednie zarządzenia. W wypadkach przewidzianych w ustawie przewodniczący wyznacza posiedzenie niejawne w celu wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. Natomiast w przypadku, gdy sprawę wszczęto lub prowadzono w trybie niewłaściwym, sąd rozpoznają w trybie właściwym lub przekazuje właściwemu sądowi do rozpoznania w takim trybie (art. 201 § 2 k.p.c.). Jak zasadnie zostało dostrzeżone przez Sąd Najwyższy – „Zarządzenie przewodniczącego jest czynnością procesową o wyraźnie określonych przesłankach i jego wydanie jest obowiązkowe. Zarządzenie to stabilizuje sytuację procesową, wskazuje stronom i sądowi, w jakim postępowaniu (według jakich reguł) będzie się toczyło postępowanie, nie ma więc wyłącznie charakteru «organizacyjnoadministracyjnego», lecz jest czynnością procesową o istotnym znaczeniu. Rodzaj postępowania odrębnego wynikający z zarządzenia przewodniczącego wydanego na podstawie art. 201 § 1 k.p.c. może być przy tym zmieniony w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji”¹⁶. Powyższa regulacja ma zatem zagwarantować, że postępowanie będzie prowadzone według właściwych dla danego rodzaju sprawy reguł procesowych, co jest konieczne dla prawidłowej realizacji konstytucyjnej zasady prawa do sądu. Należy jednak mieć na uwadze, że „Sąd drugiej instancji nie jest związany kwalifikacją o skierowaniu sprawy do postępowania odrębnego dokonaną zarówno zarządzeniem przewodniczącego sądu pierwszej instancji, jak również przez skład orzekający tego sądu. W razie błędnej kwalifikacji przewodniczący w sądzie drugiej instancji powinien w razie potrzeby wydać odpowiednie zarządzenia, którymi z kolei nie jest związany skład orzekający sądu drugiej instancji. Wymagane jest, aby zawsze zmiana charakteru sprawy znalazła odzwierciedlenie w zarzą-

¹⁶ Postanowienie SN z dnia 24 kwietnia 2024 r., II UZ 74/23, LEX nr 3728145.

dzeniu przewodniczącego sądu drugiej instancji bądź postanowieniu tego sądu. Ze względu na aspekt celowościowy i ochronę praw stron procesowych nie jest zasadne założenie, że sąd rozpoznający sprawę w razie stwierdzenia, iż powinna ona podlegać rozpoznaniu według przepisów dotyczących innego rodzaju postępowania procesowego niż to, w którym była rozpoznawana wcześniej, może w sposób «płynny», bez wydawania jakiegokolwiek decyzji procesowej, przystąpić do stosowania innych przepisów niż dotychczasowe¹⁷.

Zasadnicza cecha postępowań odrębnych wiąże się z zasadą wyłączności stosowania tych przepisów, jednakże cecha ta nie ma charakteru bezwzględnego¹⁸. W odniesieniu do niektórych z postępowań – pomimo spełnienia kryteriów związanych z zakwalifikowaniem danej sprawy do danego postępowania odrębnego (jak np. postępowanie w sprawach gospodarczych, upominawcze czy uproszczone) będzie możliwe rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwykłym zamiast w postępowaniu odrębnym. W danym postępowaniu odrębnym bezwzględnie rozpoznane zostaną następujące sprawy: małżeńskie, ze stosunków między rodzicami a dziećmi, z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, o naruszenie posiadania oraz postępowania nakazowego, jeżeli w pozwie zgłoszony był wniosek o rozpoznanie sprawy w tym ostatnim postępowaniu. Odrębność danego postępowania wynika zatem albo ze specyfiki spraw, które są w nim rozpoznawane, albo z wprowadzenia regulacji pozwalających na sprawniejsze wydanie orzeczenia.

Jednoznaczne stanowisko wyrażane w judykaturze co do specyfiki postępowań odrębnych¹⁹ potwierdza wniosek, że powierzenie sądom rozpoznawania spraw w postępowaniu odrębnym nie oznacza, iż sprawy te rozstrzygane są w „innym trybie” niż sprawy

¹⁷ Postanowienie SN z dnia 9 października 2015 r., IV CZ 35/15, LEX nr 1936740.

¹⁸ W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2005, s. 301 i n.

¹⁹ Postanowienie SN – Izba Cywilna z dnia 21 sierpnia 1990 r., II CZ 160/90, Legalis.

cywilne rozpoznawane w procesie. Pogląd ten jest także aprobowany w doktrynie²⁰. „Kwalifikacja procesowa sprawy pod kątem jej przynależności do postępowania odrębnego (postępowania odrębnych) zawsze powinna być dokonywana przez sąd z urzędu (bądź przed nadaniem sprawie biegu przez przewodniczącego na podstawie art. 201 § 1 KPC). Wynika to z faktu, że kwalifikacja skutkuje na przyszłość i jest przesłanką późniejszego stosowania z urzędu przez sąd rozpoznający sprawę określonych regulacji procesowych należących do danego rodzaju postępowania (np. zakwalifikowanie sprawy do postępowania uproszczonego oznacza, że sąd z urzędu powinien ocenić jako niedopuszczalne stosowanie takich instytucji procesowych jak interwencja uboczna albo główna, przedmiotowa zmiana powództwa, podmiotowe przekształcenia postępowania, por. art. 505⁴ KPC). Ponadto, zgodnie z art. 13 § 1 zd. 1 i 2 KPC, sąd rozpoznaje sprawę w procesie, a w wypadkach przewidzianych w ustawie według przepisów o postępowaniach odrębnych. Nakaz ten dotyczy zawsze całego postępowania. Oznacza to konieczność każdorazowego dokonywania przez sąd z urzędu oceny charakteru rozpoznawanej przezeń sprawy cywilnej”²¹. Rodzaj sprawy delimituje zatem, jakiego rodzaju postępowanie odrębne będzie prowadzone, co powinien ocenić sąd z urzędu.

2. Postępowanie nakazowe jako postępowanie rozpoznawcze

Postępowanie nakazowe stanowi zatem jedno z szeregu postępowań odrębnych, które należy kwalifikować jako postępowanie roz-

²⁰ S. Cieślak, *Postępowania przyspieszone...*, s. 4; J. Bodio, [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz*, Kraków 2005, s. 51 i n.

²¹ Uchwała SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP11/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 23.

poznawcze²². Ze względu na różnorodność spraw cywilnych (w rozumieniu materialnoprawnym, jak i formalnoprawnym zgodnie z przepisem art. 1 k.p.c.), ich specyfikę oraz odmienności w ramach przepisów (art. 15 do 424¹² k.p.c.) regulujących rozpoznawanie spraw w trybie procesowym wyodrębnione zostały postępowania, w których obowiązują inne reguły w zakresie ich prowadzenia. W zakresie nieuregulowanym w tych postępowaniach (zamieszczonych w tytule VII księgi pierwszej części pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego), stosownie do przepisu art. 13 § 2 k.p.c., jedynie odpowiednio znajdują zastosowanie przepisy o zwykłym postępowaniu. Przedmiotowy przepis, skoro umożliwia odpowiednie stosowanie przepisów, to wiąże się z koniecznością uwzględnienia specyfiki postępowania, w którym przepisy stosowane będą odpowiednio. Regulacja ta pozwala zatem na odpowiednie stosowanie przepisów o procesie, ale wymaga uwzględnienia celu i funkcji, a także rodzaju postępowania, w którym przepisy będą stosowane „odpowiednio”²³. Jak zasadnie dostrzeżone zostało w orzecznictwie, „stosowanie «odpowiednie» oznacza w szczególności niezbędną adaptację (i ewentualnie zmianę niektórych elementów) normy do zasadniczych celów i form danego postępowania, jak również pełne uwzględnienie charakteru i celu danego postępowania oraz wynikających stąd różnic w stosunku do uregulowań, które mają być zastosowane”²⁴.

²² Zob. S. Cieślak, *Powiązania wewnątrzsystemowe w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013, s. 91.

²³ Por. stanowisko SN wyrażone w odniesieniu do odpowiedniego stosowania przepisów o procesie w postępowaniu nieprocesowym, który dostrzegł, że odpowiedniość stosowania wiąże się z koniecznością respektowania specyfiki postępowania nieprocesowego (postanowienie SN z dnia 17 października 2012 r., I CZ 124/12, LEX nr 1293685).

²⁴ Postanowienie SN z dnia 19 kwietnia 2012 r., IV CZ 153/11, LEX nr 1250770.

2.1. Postępowanie nakazowe – rys historycznoprawny

W okresie międzywojennym, stosownie do regulacji Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. Kodeks Postępowania Cywilnego²⁵, obowiązywały dwa postępowania odrębne w ramach postępowania rozpoznawczego spornego: postępowanie nakazowe oraz postępowanie upominawcze (rozdziały I i II w tytule V księgi I części I). Regulacja tych postępowań została oparta na modelu niemieckim i austriackim, tj. postępowań: dokumentowym, mandatowym i wekslowym²⁶. Już na etapie tworzenia tej regulacji prawnej wskazywano, że postępowania odrębne o charakterze uproszczonym nie powinny obejmować dużej ilości rodzajów spraw. Takie postępowania mogą być prowadzone, gdy jest możliwe natychmiastowe wykazanie istnienia roszczenia powoda, jeśli istota sprawy wymaga szybszego załatwienia niż w zwykłym postępowaniu oraz w sprawach drobnej wagi²⁷.

²⁵ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz. U. Nr 83, poz. 651 z późn. zm.), dalej jako r.k.p.c. Kolejne zmiany w przepisach to: Dz. U. Nr 83, poz. 651 z późn. zm. Ujednoliconą wersją – Kodeks Postępowania Cywilnego z dnia 25 sierpnia 1950 r., tj. Dz. U. z 1950 r. Nr 43, poz. 394 z późn. zm., określanej dalej w skrócie jako d.k.p.c. Tekst jednolity uwzględnia zmiany wynikające z następujących aktów: 1) ustawy z dnia 27 czerwca 1950 r. – Przepisy wprowadzające kodeks rodzinny (Dz. U. z 1950 r. Nr 34, poz. 309) z dniem 1 października 1950 r.; 2) ustawy z dnia 18 lipca 1950 r. – Przepisy wprowadzające przepisy ogólne prawa cywilnego (Dz. U. z 1950 r. Nr 34, poz. 312) z dniem 1 października 1950 r.; 3) ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania w sprawach cywilnych (Dz. U. z 1950 r. Nr 38, poz. 349) z dniem 2 października 1950 r. oraz z przepisów prawnych ogłoszonych przed dniem ogłoszenia niniejszego jednolitego tekstu, z zastosowaniem nowej, ciągłej numeracji jednostek redakcyjnych (Dz. U. Nr 83, poz. 651).

²⁶ S. Gołąb, *Projekty polskiej procedury cywilnej. Powstanie – uzasadnienie – zdania odrębne*, Kraków 1930, s. 91.

²⁷ I. Rosenblüth, *Postępowanie nakazowe w sprawach wekslowych i czekowych*, PPC 1938, nr 1–2, s. 16–17.

Do postępowań odrębnych zaliczano postępowanie nakazowe i postępowanie upominawcze. Postępowanie nakazowe od samego początku miało charakter wnioskowy. Postępowanie nakazowe w okresie międzywojennym było uregulowane jako postępowanie odrębne w przepisach art. 465 do 475 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej – Kodeks Postępowania Cywilnego z dnia 29 listopada 1930 r.²⁸ Postępowanie nakazowe miało charakter wnioskowy, gdy powód mógł żądać w pozwie, aby sąd wydał przeciwko pozwanemu nakaz zapłaty wierzytelności pieniężnej albo uiszczenia innych rzeczy zamiennych, jeżeli żądanie pozwu jest uzasadnione w całości dołączonymi do pozwu dokumentami, bądź publicznymi, sporządzonymi przez władze lub urzędy polskie, bądź prywatnymi, na których podpisy uwierzytelnione są przez sąd lub notariusza w Polsce²⁹. Ponadto powód mógł również żądać wydania nakazu zapłaty przeciwko każdemu zobowiązanemu z weksłu lub czeku, jeżeli roszczenie opiera się na wekslu lub czeku mającym wszelkie warunki ważności i nie nasuwającym podejrzenia co do jego prawdziwości (art. 466 § 1 r.k.p.c.). Dochodząc roszczeń do pozwu, należało dołączyć weksel lub czek oraz wszystkie dokumenty potrzebne do uzasadnienia roszczenia (art. 466 § 2 r.k.p.c.). Nakaz na rzecz osoby, która z weksłu lub czeku nie jest bezpośrednio uprawnioną, można było wydać jedynie wtedy, gdy przejście prawa na nią udowodnione jest dokumentami, wymienionymi w przepisie poprzedzającym (art. 466 § 3 r.k.p.c.). Jeżeli z samego dokumentu, weksłu lub czeku wynika, że przeciwko roszczeniu mógłby być podniesiony zarzut przedawnienia, nakaz wydać można jedynie wówczas, gdy powód udowodni w pozwie przerwanie lub wstrzymanie biegu przedawnienia dokumentami

²⁸ Dz. U. Nr 83, poz. 651.

²⁹ Przepis art. 465 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz. U. Nr 83, poz. 651 z późn. zm.), dalej w skrócie określanego jako r.k.p.c.

publicznymi lub uwierzytelnionymi (art. 467 r.k.p.c.). W sytuacji, kiedy nie było podstaw do wykonania nakazu zapłaty, a pozew mógł być rozpoznawany w postępowaniu zwykłym w tym samym sądzie, sprawa mogła być rozpoznana i rozstrzygnięta. Natomiast w innym przypadku pozew podlegał odrzuceniu (art. 468 r.k.p.c.). Na odmowę wydania nakazu przysługiwało prawo do wniesienia zażalenia, a w razie jego uwzględnienia sąd drugiej instancji odsyłał sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (art. 475 r.k.p.c.). Nakaz zapłaty wydawał sąd jednoosobowo na posiedzeniu niejawnym bez uprzedniego informowania pozwanego o wniesieniu pozwu. Pozwanemu pozew podlegał doręczeniu wraz z nakazem zapłaty (art. 469 § 1 r.k.p.c.). Sąd orzekał nakazem, że pozwany zobowiązany jest w ciągu tygodnia, a gdy chodzi o roszczenie z wekslu lub czeku – w ciągu dni trzech, od doręczenia zaspokoić roszczenie w całości wraz z kosztami albo wnieść w tymże terminie zarzuty. Zważywszy na możliwość zaskarżenia przez pozwanego nakazu zapłaty, a więc wydłużenia prowadzonego postępowania rozpoznawczego, wprowadzono regulację, która uprawniała powoda do zabezpieczenia roszczenia. Nakaz od chwili wydania stanowił tytuł zabezpieczenia, a jeżeli był wydany na podstawie wekslu lub czeku, był także natychmiast wykonalnym z upływem terminu udzielonego do zaspokojenia roszczenia (art. 470 § 1 r.k.p.c.). Pozwany w przypadku skorzystania przez powoda z zabezpieczenia roszczenia mógł wystąpić do sądu o ograniczenie zabezpieczenia, który mógł ograniczyć zabezpieczenie według swego uznania, a w razie wniesienia zarzutów wstrzymać wykonanie nakazu (art. 470 § 2 r.k.p.c.). Jeżeli pozwany nie zaskarżył nakazu zapłaty, to nakaz zapłaty uzyskiwał przymiot prawomocnego wyroku (art. 470 § 3 r.k.p.c.). Pozwany, zaskarżając nakaz zapłaty, zobowiązany był do wskazania zarzutów, które należało zgłosić sądowi okręgowemu. Pismo takie powinno zawierać wszystkie te zarzuty, które w postępowaniu przed sądem okręgowym należy pod przepisany rygorem zgłosić przed wda-

niem się w spór co do istoty sprawy. Fakty i dowody mogą być przytaczane aż do zamknięcia rozprawy, jak w zwykłym postępowaniu (art. 471 § 2 r.k.p.c.). Pismo spóźnione sąd odrzucał bez przeprowadzenia rozprawy (art. 471 § 4 r.k.p.c.). Skuteczne wniesienie zarzutów powodowało, że sąd wyznaczał rozprawę celem rozpoznania zarzutów, a po przeprowadzeniu rozprawy orzekał wyrokiem, że nakaz utrzymywał w mocy albo uchylał w całości lub w części, i w tym zakresie żądania powoda oddalając (art. 472 r.k.p.c.). Pozwany mógł w ramach czynności dyspozycyjnych cofnąć zarzuty. W takich przypadkach sąd wydawał postanowienie, w którym orzekał, że nakaz pozostaje w mocy (art. 473 r.k.p.c.). W kwestiach nieuregulowanych w postępowaniu nakazowym stosowane były przepisy o postępowaniu rozpoznawczym. W postępowaniu nakazowym do pozwu nie można było dołączać odpisów zamiast oryginałów (art. 476 r.k.p.c.). „W wypadku gdy przeciwko wydanemu przez państwowe biuro notarialne nakazowi zapłaty wniesione zostały zarzuty lub sprzeciw, państwowe biuro notarialne przekazuje sprawę sądowi po uprzednim stwierdzeniu, że zarzuty lub sprzeciw zostały złożone we właściwym terminie i że zostały należycie opłacone”³⁰.

Po wojnie postępowanie nakazowe zostało uregulowane odmiennie, ponieważ poczynając od 1 kwietnia 1955 r. (na podstawie dekretu z 18.02.1955 r. o przekazaniu państwowym biurom notarialnym niektórych dotychczasowych czynności sądowych³¹), nakazy zapłaty nie były wydawane przez sądy, lecz powierzono ich wydawanie państwowym biurom notarialnym (art. 1 ust. 1 pkt 1 tego dekretu). Postępowanie nakazowe nadal miało charakter fakultatywny, natomiast wniesienie środka zaskarżenia przez pozwanego skutkowało przekazaniem rozpoznania zarzutów przez sąd. Państwowe biuro notarialne przekazywało sprawę sądowi powiatowe-

³⁰ Uchwała SN – Izba Cywilna z dnia 30 kwietnia 1958 r., 4 CO 7/58, Legalis.

³¹ Dz. U. Nr 9, poz. 56.

mu w następujących przypadkach: 1) uprawomocnienia się postanowienia o odmowie wydania nakazu w postępowaniu nakazowym; 2) zażądania przez powoda skierowania do zwykłego postępowania sprawy, w której odmówiono wydania nakazu w postępowaniu upominawczym; 3) wniesienia zarzutów lub sprzeciwu (art. 4 ust. 1 dekretu). Wydany przez państwowe biuro notarialne wypis nakazu zapłaty zaopatrzonego stwierdzeniem o wykonalności nakazu stanowi tytuł wykonawczy do egzekucji sądowej. Jeżeli nakaz stanowił tylko tytuł zabezpieczenia, zaznaczało się to w stwierdzeniu o jego wykonalności (art. 5 ust. 1 dekretu). Zgodnie z art. 3 dekretu do postępowania nakazowego i upominawczego toczącego się przed państwowym biurem notarialnym zastosowanie miały odpowiednio przepisy postępowania cywilnego i przepisy o kosztach ze zmianami wprowadzonymi przez dalsze przepisy dekretu.

Powierzenie wydawania nakazów zapłaty biuram notarialnym nastąpiło ponownie, gdyż na mocy ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego³² Minister Sprawiedliwości uzyskał uprawnienie do wydania rozporządzenia o przekazaniu sądom spraw rozpoznawanych w postępowaniu upominawczym i nakazowym przez państwowe biura notarialne. Sytuacja taka nie trwała zbyt długo, gdyż z dniem 1 października 1990 r. (na mocy przepisów ustawy z 13 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego³³) ponownie odebrano uprawnienie państwowym biuram notarialnym do wykonywania czynności w postępowaniu nakazowym. W związku z tym ponownie w okresie od 1 października 1990 do 30 czerwca 1996 r. w postępowaniu nakazowym nakazy zapłaty wydawały wyłącznie sądy.

Konsekwencją zmiany k.p.c. z 1996 r., która usunęła regulację dotyczącą inicjowania postępowania nakazowego na podstawie

³² Dz. U. Nr 20, poz. 86.

³³ Dz. U. Nr 55, poz. 318.

wniosku powoda zawartego w pozwie, było wyrażane w nauce prawa stanowisko, że jeżeli tylko załączone do pozwu dokumenty spełniają wymagania określone w przepisie art. 485 k.p.c. i udowadniają żądane przez powoda świadczenie pieniężne lub świadczenie innych rzeczy zamiennych, to sąd obligatoryjnie wydaje nakaz zapłaty wyłącznie na podstawie dokumentów dołączonych do pozwu. Wobec tego wyrażono pogląd, że postępowanie to stało się kolejnym obligatoryjnym postępowaniem odrębnym.

Przepis art. 480 k.p.c. został uchylony na mocy ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji³⁴. Wskutek uchylecia przepisu art. 480 k.p.c. państwowe biura notarialne zostały pozbawione prawa do wydawania nakazów zapłaty, a rozpoznawanie spraw w postępowaniu nakazowym i upominawczym przekazane zostało do kognicji sądów rejonowych. W postępowaniu nakazowym możliwe było wytoczenie powództwa wzajemnego, a do potrącenia nie było wymagane przedstawianie dokumentów określonych w przepisie art. 485 k.p.c. celem potwierdzenia istnienia wierzytelności. Sąd nie był zobligowany do wydawania postanowienia o odmowie wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, a strony nie posiadały uprawnienia do złożenia wniosku o przekazanie sprawy do postępowania zwykłego. Kolejna zmiana przepisów k.p.c. przywróciła fakultatywny charakter postępowania nakazowego. Ponadto został określony katalog dokumentów mogących stanowić podstawę do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym (art. 485 k.p.c.).

Następnie w wyniku nowelizacji dokonanej na mocy ustawy z 4 lipca 2019 r. połączone zostały regulacje dotyczące postępowania nakazowego i upominawczego poprzez wyodrębnienie przepi-

³⁴ Dz. U. Nr 48, poz. 554 z późn. zm.

sów art. 480¹–480⁴ k.p.c., które mają zastosowanie do obu tych postępowań odrębnych.

Stosownie do art. 17 ustawy nowelizującej z dnia 4 lipca 2019 r.³⁵ dodane przepisy art. 480¹–505 k.p.c. weszły w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia (tj. z dniem 7 listopada 2019 r.), z wyłączeniem przepisu art. 505 § 3 k.p.c., który wszedł w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia (tj. z dniem 21 sierpnia 2019 r.). Celem zapewnienia spójności w prowadzeniu postępowań wprowadzono przepis art. 9 ustawy nowelizującej, stosownie do którego – w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy – zachowały moc czynności dokonane zgodnie z przepisami w dotychczasowym brzmieniu, a do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej stosuje się przepisy ustaw zmienianych.

Zgodnie z pierwotną wersją przepisu art. 11 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw sprawy:

- 1) w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym,
 - 2) wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoznawane w postępowaniu nakazowym,
 - 3) wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoznawane w elektronicznym postępowaniu upominawczym
- do czasu zakończenia postępowania w danej instancji podlegają rozpoznaniu zgodnie z przepisami części pierwszej księgi pierwszej tytułu VII działu V lub VIII ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

Natomiast w myśl przepisu art. 11 ust. 2 ustawy nowelizującej w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia

³⁵ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469 z późn. zm.).

w życie niniejszej ustawy rozpoznawanych w postępowaniu nakazowym, w których powód wniosł o wydanie nakazu zapłaty wyłącznie na podstawie dokumentów określonych w art. 485 § 3 ustawy zmienianej w art. 1:

- 1) przyjmuje się, że nie ma podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym,
- 2) nieprawomocny nakaz zapłaty sąd z urzędu uchyla w całości postanowieniem, po czym rozpoznaje sprawę w dalszym ciągu z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym,
- 3) nieprawomocny wyrok, mocą którego choćby w części utrzymano w mocy nakaz zapłaty, jak również ten nakaz zapłaty w części, która podlegała rozpoznaniu, sąd pierwszej instancji z urzędu uchyla w całości postanowieniem, po czym rozpoznaje sprawę ponownie z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym,
- 4) nieprawomocny wyrok, mocą którego choćby w części utrzymano w mocy nakaz zapłaty, a od którego wniesiono apelację, jak również ten nakaz zapłaty w części, która podlegała rozpoznaniu, sąd odwoławczy z urzędu uchyla w całości postanowieniem, po czym przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym

– przy czym do czasu zakończenia postępowania w pierwszej instancji sprawę rozpoznaje się według przepisów w brzmieniu dotychczasowym, z tym że postanowienia, o których mowa w pkt 2–4, mogą zostać wydane na posiedzeniu niejawnym.

Przepis przejściowy art. 11 został znowelizowany na mocy art. 16 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw³⁶ i otrzymał poniższe brzmienie:

³⁶ Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614).

„1. Sprawy:

- 1) w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym,
- 2) w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stwierdzono podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym,
- 3) wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoznawane w elektronicznym postępowaniu upominawczym – do czasu zakończenia postępowania w danej instancji podlegają rozpoznaniu zgodnie z przepisami części pierwszej księgi pierwszej tytułu VII działu V lub VIII ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym”.

W literaturze wyrażono stanowisko, że „Nowelizacja przepisu przejściowego art. 11 ust. 1 nowelizacji k.p.c. z 2019 r. to próba naprawy błędu legislacyjnego. Ustawodawca chciał przesądzić, że w sprawach wszczętych i niezakończonych przed 7 listopada 2019 r., w których przed tą datą wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, stwierdzono podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, a także w sprawach wszczętych w elektronicznym postępowaniu upominawczym, nadal mają (w pierwszej instancji) zastosowanie przepisy, odpowiednio, o postępowaniu upominawczym, nakazowym albo elektronicznym postępowaniu upominawczym”³⁷, a zatem nie przepisy „aktualne”.

Przepis art. 485 został zmieniony na mocy przepisów ustawy z dnia 4 lipca 2019 r., które weszły w życie z dniem 7 listopada 2019 r. (zmiana brzmienia § 1, uchylenie § 1 pkt 4, zmiana brzmienia § 2 i 4, uchylenie § 3) lub 1 stycznia 2020 r. (zastąpienie § 2a przepisem § 2¹ – z drobnymi modyfikacjami. Kolejne zmiany przepisu art. 485 zostały wprowadzone z dniem 24 września 2021 r. na mocy art. 1 pkt 3)

³⁷ M. Dziurda, *Komentarz do art. 11, nb 1, [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 r.*, Warszawa 2023.

ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw³⁸. Zmiana polegała na objęciu ochroną konsumentów, gdy w sytuacji, kiedy dłużnikiem jest konsument, niezbędne jest przedstawienie wraz z pozwem umowy, z której wynika roszczenie zabezpieczone wekslem, wraz z deklaracją wekslową i załącznikami. W treści pozwu skierowanego przeciwko osobie fizycznej zamieszcza się oświadczenie o tym, czy roszczenie dochodzone pozwem powstało w związku z umową zawartą z konsumentem. Nowelizacja przedmiotowego przepisu została uzasadniona treścią stanowiska TSUE³⁹ zawartego w orzeczeniach oceniających zgodność przepisów k.p.c. z dyrektywą Rady WE 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich⁴⁰, w szczególności wyroku z dnia 13 września 2018 r., C-176/17, *Profi Credit Polska S.A. w Białsku-Białej v. Mariusz Wawrzosek*⁴¹.

2.2. Specyfika postępowania nakazowego

Postępowanie nakazowe ma charakter wnioskowy⁴² oraz fakultatywny, ponieważ to powód, inicjując wszczęcie postępowania, ma możliwość dokonania wyboru, czy sprawę prowadzić w ramach zwykłego postępowania, czy dochodzić roszczeń w postępowaniu nakazowym. Wprawdzie „sąd nie jest związany wnioskiem powoda, jednakże bez stosownego wniosku powoda nie można rozpoznawać

³⁸ Ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1655).

³⁹ K. Panfil, *Komentarz do art. 485*, [w:] O.M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505(39)*, t. I, Warszawa 2024.

⁴⁰ Dz. Urz. UE L 95/29 z 21.04.1993 r. ze zm.

⁴¹ EU:C:2018:711.

⁴² T. Ereciński, *Postępowanie w sprawach małżeńskich*, [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. III, *Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2016, s. 522.

sprawy w postępowaniu nakazowym”⁴³. Fakultatywność postępowania nakazowego oznacza zatem, że nawet w sytuacji, kiedy istniałyby ustawowo określone podstawy do jego przeprowadzenia, ale powód nie złożył wniosku o wydanie nakazu zapłaty, sprawa powinna zostać rozpoznana w postępowaniu zwykłym, chyba że sąd uzna, że istnieją podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. Wola rozpoznania sprawy w postępowaniu nakazowym powinna jednoznacznie wynikać z treści żądania pozwu, w europejskim postępowaniu nakazowym wola ta wynika z wniesienia pozwu z wykorzystaniem stosownego formularza.

Warunkiem prowadzenia tego postępowania nie jest wyłącznie wola podmiotu inicjującego postępowanie, ale muszą istnieć podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. W związku z tym zasadność wyboru dokonanego przez powoda będzie podlegać ocenie sądu na wstępnym etapie tego postępowania. Jak zostało podkreślone przez Sąd Najwyższy – „Kwalifikacja procesowa sprawy pod kątem jej przynależności do postępowania odrębnego (postępowania odrębnych) zawsze powinna być dokonywana przez sąd z urzędu (bądź przed nadaniem sprawie biegu przez przewodniczącego na podstawie art. 201 § 1 KPC). Wynika to z faktu, że kwalifikacja skutkuje na przyszłość i jest przesłanką późniejszego stosowania z urzędu przez sąd rozpoznający sprawę określonych regulacji procesowych należących do danego rodzaju postępowania”⁴⁴.

Sąd zwiększoną staranność powinien wykazać w postępowaniu, w którym sprawa dotyczy konsumenta, albowiem, według ETS, „Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy dłużnik będący konsumentem nie uczestniczy

⁴³ G. Kamiński, *Komentarz do art. 480¹*, nb 3, [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz on line*, Warszawa 2023 [dostęp: 10.12.2023].

⁴⁴ Uchwała SN – Izba Cywilna z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 11/07, Legalis.

w postępowaniu do czasu wydania tego nakazu zapłaty, sąd krajowy, do którego wpłynął wniosek o wydanie tego nakazu zapłaty, jest zobowiązany z urzędu wykluczyć stosowanie nieuczciwego warunku umowy o kredyt konsumencki zawartej między tym konsumentem a odnośnym przedsiębiorcą, który to warunek jest podstawą części dochodzonej wierzytelności. W takim przypadku ten sąd ma możliwość oddalić ten wniosek w części, o ile owa umowa może nadal obowiązywać bez żadnych innych zmian, poprawek ani uzupełnień, czego zbadanie należy do tego sądu⁴⁵. Ponadto „Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że chociaż ten przepis zobowiązuje sąd krajowy, rozpatrujący wniosek o wydanie nakazu zapłaty, do wyciągnięcia wszelkich konsekwencji, które zgodnie z prawem krajowym wynikają ze stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku w umowie o kredyt konsumencki zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, aby upewnić się, że konsument nie jest nim związany, to nie zobowiązuje on, co do zasady, tego sądu do dokonania z urzędu potrącenia płatności dokonanej na podstawie tego warunku z salda należnego na mocy tej umowy, z zastrzeżeniem jednak zachowania zasad równoważności i skuteczności⁴⁶.”

Postępowanie nakazowe nie tylko uznawane jest za postępowanie o charakterze przyspieszonym, ale jest także zaliczane do grupy postępowań opartych na konstrukcji „odwróconego sporu”, który polega na odwróceniu tradycyjnych reguł związanych z ciężarem twierdzenia i dowodzenia. W przypadku postępowań (do których, obok postępowania nakazowego, zalicza się w doktrynie⁴⁷ postępowanie upominawcze, elektroniczne postępowanie upominawcze, a także europejskie postępowanie nakazowe) opartych na tego ro-

⁴⁵ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 czerwca 2022 r., C-170/21, Legalis.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie sprawy w procesie cywilnym w ramach konstrukcji odwrócenia sporu*, Warszawa 2019, s. 55 i n.

dzaju konstrukcji rozpoznanie sporu będzie następować dopiero od momentu zaskarżenia przez pozwanego nakazu zapłaty. Sąd bowiem wydaje nakaz zapłaty na podstawie twierdzeń i dowodów przedstawionych przez powoda, a pozwany, dopiero wnosząc środek zaskarżenia, wdaje się w spór, co oznacza odwrócenie zwykłego toku prowadzenia postępowania rozpoznawczego. W zwykłym postępowaniu orzeczenie merytoryczne zasadniczo jest wydawane po wniesieniu odpowiedzi na pozew przez pozwanego i przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego. W tych postępowaniach, ze względu na podstawy decydujące o dopuszczalności wydania nakazu zapłaty, rola pozwanego jest odmienna, bowiem od jego decyzji w kwestii tego, czy wnieść stosowny środek zaskarżenia, czy też nie skorzystać z tego prawa, będzie zależało, czy będzie prowadzone postępowanie wyjaśniające, które w efekcie może spowodować inną ocenę stanu faktycznego sprawy przez sąd orzekający co do istoty sprawy. Tego rodzaju konstrukcja powinna zatem być stosowana wyłącznie w odniesieniu do spraw, w których sąd ma możliwość zweryfikowania twierdzeń powoda na podstawie przedkładanych do pozwu dowodów z dokumentów, w przeciwnym razie dojdzie do podważenia naczelnej zasady równości stron procesu cywilnego. Podstawy warunkujące wydanie nakazu zapłaty wskazują, że postępowanie to zostało przewidziane dla spraw o charakterze bezspornym⁴⁸, co umożliwia przyspieszone i uproszczone rozpoznawanie spraw. Z powyższych względów postępowanie nakazowe w założeniach nie służy rozpoznawaniu skomplikowanych, złożonych spraw, dlatego w literaturze wyrażone zostało stanowisko, że w postępowaniu tym rozpoznawane są sprawy proste⁴⁹, dzięki czemu możliwe jest sprawne, czyli efektywne rozpoznanie sprawy. Efektywność i ekonomika postępowania stanowią jedynie postulaty, a nie zasady związane

⁴⁸ J. Cagara, *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, NP 1971, nr 1, s. 86.

⁴⁹ W. Siedlecki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1972, s. 490.

z prowadzeniem postępowania, w którym powinny być przestrzegane naczelnne zasady, stanowiące gwarancję prawidłowego prowadzenia postępowania cywilnego. „Efektywność postępowania należy do podstawowych założeń postępowania sądowego i stanowi konieczny warunek rzetelnego procesu. Zapewnienie efektywności postępowania wymaga pogodzenia podstawowego celu procesu, jakim jest wydanie sprawiedliwego orzeczenia, z postulatem rozpatrzenia sprawy jak najszybciej, a na pewno bez nieuzasadnionej zwłoki. Skuteczność ochrony sądowej w znacznym stopniu zależy od tego, jak szybko zostanie udzielona. Zapewnienie efektywnego możliwie najszybszego, a jednocześnie respektującego gwarancje procesowe postępowania należy do sądu, który umiejętnie stosując przepisy postępowania powinien zapewnić mu właściwy przebieg”⁵⁰. W doktrynie efektywność postępowania wskazywana jest jako cecha procesu cywilnego, pozwalająca na realizację prawa do sądu bez nieuzasadnionej zwłoki⁵¹. Cechy takie, jak szybkość, sprawność oraz efektywność postępowania, stanowią wartości chronione konstytucyjnie i są istotnym elementem porządku publicznego⁵².

Specyfika postępowania nakazowego przejawia się w tym, że sąd wydaje merytoryczne orzeczenie (nakaz zapłaty) wyłącznie na podstawie twierdzeń i dowodów przedkładanych przez powoda, a pozwany będzie mógł podważać twierdzenia powoda, dopiero wnosząc środek zaskarżenia, celem uchylenia nakazu zapłaty, który dodatkowo może stanowić uniwersalny tytuł zabezpieczenia. Zasadą jest wydawanie nakazu zapłaty na podstawie stosownego wniosku zawartego w treści żądania pozwu. W judykaturze wyrażono jednak stanowisko, że „Wydanie nakazu zapłaty w postępowania-

⁵⁰ Wyrok SA w Szczecinie z dnia 8 stycznia 2016 r., I ACa 339/15, LEX nr 2039739.

⁵¹ A. Łazarska, *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012, s. 375.

⁵² K. Flaga-Gieruszyńska, *Szybkość, sprawność i efektywność postępowania cywilnego – zagadnienia podstawowe*, „Zeszyty Naukowe KUL” 2017, nr 3, s. 18.

niu nakazowym bez wniosku powoda (art. 484¹ k.p.c.) nie powoduje nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c., jeżeli pozwany wniósł zarzuty od tego nakazu”⁵³.

⁵³ Wyrok SN z dnia 22 stycznia 2015 r., III CSK 153/14, LEX/el.

ROZDZIAŁ II

Postępowanie nakazowe w strukturze postępowania odrębnych

Obowiązujące przepisy nie wykluczają możliwości nakładania się innych postępowań odrębnych, o ile nie będzie to sprzeczne z celem i funkcją każdego z tych postępowań. Żaden z przepisów regulujących przebieg postępowania nakazowego czy upominawczego nie wyklucza możliwości zastosowania regulacji prawnych odnoszących się do innych postępowań odrębnych. Natomiast specyfika innych postępowań odrębnych może wykluczać zastosowanie przepisów o postępowaniu nakazowym, a mianowicie nie będzie możliwe zastosowanie tych przepisów w przypadku następujących postępowań odrębnych: postępowania w sprawach małżeńskich, ze stosunków między rodzicami a dziećmi, z zakresu ubezpieczeń społecznych, w sprawach o ochronę naruszonego posiadania oraz w sprawach regulacyjnych. W stosunku do postępowania upominawczego *lex specialis* są natomiast następujące postępowania: elektroniczne postępowanie upominawcze i europejskie postępowanie w sprawach transgranicznych. „Zakresy przedmiotowe niektórych postępowań odrębnych nie mają charakteru rozłącznego, a wręcz przeciwnie – częściowo się nakładają. [...] W rezultacie jedna i ta sama sprawa podlega rozpoznaniu według przepisów dotyczących kilku postępowań odrębnych, jeżeli należy do zakresów tych postępowań”⁵⁴.

⁵⁴ Uchwała SN z dnia 6 marca 2003 r., III PZP 2/03, OSNP 2003, nr 15, poz. 350.

Specyfika niektórych rodzajów spraw wymagała wyłączenia możliwości stosowania przepisów o postępowaniu nakazowym czy upominawczym. W związku z tym nie można stosować regulacji dotyczącej postępowania nakazowego w następujących przypadkach:

- 1) w razie wydania europejskiego nakazu zapłaty co do części roszczenia i rozpoznawania sprawy odnośnie do pozostałej części roszczenia (art. 505¹⁸ § 1 k.p.c.),
- 2) rozpoznając sprawy po wniesieniu sprzeciwu od europejskiego nakazu zapłaty (art. 505¹⁹ § 1 k.p.c.),
- 3) w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń (art. 505²¹ § 2 k.p.c., art. 505²⁷ § 2 k.p.c.),
- 4) w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 505²⁸–505³⁸ k.p.c., w którym stosuje się przepisy o postępowaniu upominawczym).

1. Relacje postępowania nakazowego do postępowania gospodarczego

W sprawach gospodarczych rozpoznawanych według przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych przepisy o innych postępowaniach odrębnych stosuje się w zakresie, w którym nie są sprzeczne z przepisami niniejszego działu. Nie dotyczy to spraw gospodarczych rozpoznawanych w europejskim postępowaniu nakazowym, europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń oraz elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 458¹ § 2 k.p.c.). Przedmiotowy przepis zawiera normę kolizyjną, gdyż określa, jakie przepisy mają pierwszeństwo w stosowaniu. W przypadku postępowania w sprawach gospodarczych będą to przepisy tego działu. A zatem dopuszczalność zastosowania przepisów o postępowaniu nakazowym w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych wymaga ustalenia, czy dany przepis nie jest sprzeczny

z tym postępowaniem i jego zasadniczym celem⁵⁵. W związku z powyższym będzie możliwe wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym w sprawach gospodarczych, do których, zgodnie z przepisem art. 458² § 1 k.p.c., zalicza się sprawy:

- 1) ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej,
- 2) określone w pkt 1, choćby którakolwiek ze stron zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej,
- 3) ze stosunku spółki oraz dotyczące roszczeń, o których mowa w art. 21¹²-21¹⁴, art. 291-300, art. 300¹²³-300¹³⁴ i art. 479-490 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 18 i 96),
- 4) przeciwko przedsiębiorcom o zaniechanie naruszania środowiska i przywrócenie do stanu poprzedniego lub o naprawienie szkody z tym związanej oraz o zakazanie albo ograniczenie działalności zagrażającej środowisku,
- 5) z umów o roboty budowlane oraz ze ściśle związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych,
- 6) z umów leasingu,
- 7) przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy prawa lub czynności prawnej,
- 8) między organami przedsiębiorstwa państwowego,
- 9) między przedsiębiorstwem państwowym lub jego organami a jego organem założycielskim lub organem sprawującym nadzór,
- 10) z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego,
- 11) o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, którym jest orzeczenie sądu gospodarczego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu albo ugoda zawarta przed tym sądem,

⁵⁵ Por. uzasadnienie wyroku SO w Warszawie z dnia 26 czerwca 2023 r., XXII GW 243/20, LEX nr 3613892.

12) o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego opartego na prawomocnym lub podlegającym natychmiastowemu wykonaniu orzeczeniu sądu gospodarczego albo ugodzie zawartej przed tym sądem.

W przypadku wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym oczywiście jest, że nie będzie miał zastosowania przepis art. 458¹³ k.p.c.

2. Relacje postępowania nakazowego do postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy

W przypadku, kiedy w sprawach z zakresu prawa pracy będzie dochodzone roszczenie pieniężne, możliwe będzie zastosowanie przepisów o postępowaniu nakazowym. Za sprawy z zakresu prawa pracy uważa się stosownie do przepisu art. 476 § 1 k.p.c. sprawy:

- 1) o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane,
- 2) o ustalenie istnienia stosunku pracy, jeżeli łączący strony stosunek prawny, wbrew zawartej między nimi umowie, ma cechy stosunku pracy,
- 3) o roszczenia z innych stosunków prawnych, do których z mocy odrębnych przepisów stosuje się przepisy prawa pracy,
- 4) o odszkodowania dochodzone od pracodawcy na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Żaden z przepisów Działu III Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie wyłącza wprost zastosowania przepisów o postępowaniu nakazowym. „Brak norm o charakterze kolizyjnym utrudnia ocenę, według jakich przepisów (w jakim postępowaniu odrębnym) sprawa powinna być rozpoznana, jeżeli według różnych kryteriów może być zakwalifikowana do rozpoznania w różnych postępowaniach odrębnych. Jednocześnie

Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera unormowań, które w sprawie należącej do różnych postępowań odrębnych wyłączałyby *expressis verbis* jednoczesne stosowanie w tej sprawie przepisów regulujących różne postępowania. Brak takiej regulacji pozwala na sformułowanie tezy, że ustawodawca dopuścił, a nawet założył możliwość rozpoznawania jednej sprawy według przepisów dotyczących kilku postępowań odrębnych, jeżeli ze względów przedmiotowych i podmiotowych należy ona do tych postępowań⁵⁶. W związku z tym nie są zasadne te stanowiska wyrażane w doktrynie, które wykluczają możliwość zastosowania przepisów o postępowaniu nakazowym w sprawach z zakresu prawa pracy⁵⁷. Natomiast ze względu na podstawy uprawniające do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanie nakazu zapłaty w sprawach z zakresu prawa pracy musi ograniczać się do tych przypadków. „Dodatkową komplikację sprawia fakt, że ustawodawca, mnożąc postępowania odrębne – zachodzące na siebie przedmiotowo i przecinające się w wymiarze czasowym – nie ustanowił norm o charakterze kolizyjnym. W szczególności nie ma w kodeksie postępowania cywilnego unormowań, które w sprawie przynależącej do różnych postępowań odrębnych *expressis verbis* wyłączałyby jednoczesne stosowanie w tej sprawie przepisów regulujących te postępowania. Brak takich unormowań, a w szczególności brak jakichkolwiek zakazów w omawianym zakresie, upoważnia do sformułowania tezy, że ustawodawca dopuścił, a nawet założył możliwość rozpoznawania jednej sprawy według przepisów dotyczących kilku postępowań odrębnych, jeżeli ze względów przedmiotowych i podmiotowych należy ona do tych postępowań”⁵⁸.

⁵⁶ Uchwała SN z dnia 6 marca 2003 r., III PZP 2/03, OSNP 2003, nr 15, poz. 350.

⁵⁷ M. Manowska, *Postępowanie nakazowe i upominawcze...*, s. 17–18.

⁵⁸ Uzasadnienie zawarte w uchwale SN z dnia 27 listopada 2001 r., III CZP 61/01, OSNC 2002, nr 5, poz. 62.

W literaturze wyrażono stanowisko, że „sąd nie może wydać nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym (a tym bardziej nakazowym) w sprawach, w których pracownik domaga się odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie albo rozwiązanie bez wypowiedzenia umowy o pracę. Na przeszkodzie wydaniu nakazu zapłaty w tych sprawach stoi bowiem możliwość uwzględnienia przez sąd innego roszczenia alternatywnego pracownika (art. 477² KPC)”⁵⁹. Stanowisko to pozostaje w zgodzie z poglądem Sądu Najwyższego, że przepis „Art. 477¹ k.p.c. wprowadza wyjątek od zasady, zgodnie z którą spór sądowy powstały w wyniku wadliwego rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracodawcę z pracownikiem podlegającym szczególnej ochronie trwałości stosunku pracy powinien zostać zakończony zasądzeniem roszczenia – przywrócenia do pracy lub odszkodowania, zgodnie z żądaniem powoda. Umożliwia sądowi uwzględnienie z urzędu roszczenia alternatywnego, gdy wybrane przez pracownika roszczenie okaże się nieuzasadnione. Art. 477¹ k.p.c. ma charakter procesowy i nie stanowi samodzielnej podstawy do sądowej oceny bezzasadności zgłoszonego przez pracownika roszczenia, ale wymaga odwołania do uregulowanych w prawie materialnym klauzul generalnych: społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa lub zasad współżycia społecznego”⁶⁰.

Natomiast z perspektywy postępowania zabezpieczającego w sprawach niektórych pracowników korzystniejsze może okazać się prowadzenie zwykłego postępowania i udzielenie zabezpieczenia na podstawie przepisu art. 755⁵ k.p.c. Przedmiotowy przepis umożliwia w sprawach z zakresu prawa pracy, w których pracownik podlegający szczególnej ochronie przed rozwiązaniem stosunku pracy za wypowiedzeniem lub bez wypowiedzenia dochodzi roszczenia o uznanie

⁵⁹ A. Jaworski, *Komentarz do art. 480¹ KPC*, nb 24, [w:] P. Rylski (red. nacz.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, A. Olaś (red.), cz. III, wyd. 3, Legalis 2024.

⁶⁰ Wyrok SN z dnia 30 stycznia 2024 r., II PSKP 74/22, LEX nr 3665513.

wypowiedzenia stosunku pracy za bezskuteczne lub o przywrócenie do pracy, uzyskanie bardzo korzystnego zabezpieczenia. Sąd w takich przypadkach, na wniosek uprawnionego, na każdym etapie postępowania udzieli zabezpieczenia przez nakazanie dalszego zatrudnienia go przez pracodawcę do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. Podstawą udzielenia zabezpieczenia jest jedynie uprawdopodobnienie istnienia roszczenia. Sąd może odmówić udzielenia zabezpieczenia wyłącznie w sytuacji, gdy roszczenie jest oczywiście bezzasadne (art. 755⁵ § 1 k.p.c.⁶¹). Co istotne, postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia podlega wykonaniu w drodze egzekucji (art. 755⁵ § 2 k.p.c.). Obowiązany może żądać uchylecia prawomocnego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia wyłącznie, jeżeli wykáže, że po udzieleniu zabezpieczenia zaistniały przesłanki, o których mowa w art. 52 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, a zmiana postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia jest niedopuszczalna (art. 755⁵ § 3 k.p.c.). Analizowana regulacja wprowadza zatem odstępstwo od obowiązku ziszczenia się łącznie dwóch podstaw do udzielenia zabezpieczenia, określonych w przepisie art. 730¹ § 1 k.p.c., co powoduje, że nie jest konieczne uprawdopodobnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia (art. 730¹ § 2 k.p.c.). Jak wynika z uzasadnienia projektu tej nowelizacji, wyjątek powyższy jest: „Przejawem konsekwentnego wzmacniania pozycji procesowej pracownika szczególnie chronionego”⁶². Ten „przepis wprowadza odstępstwo od reguły wynikającej z art. 742 § 1 KPC, ponieważ zmiana postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia jest niedopuszczalna w sprawach z zakresu prawa pracy, w odniesieniu do pracowników

⁶¹ Komentowany przepis został dodany na mocy art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o emeryturach pomostowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1667).

⁶² Uzasadnienie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach pomostowych oraz niektórych innych ustaw, Druk sejmowy Nr 3321, Sejm IX kadencji, s. 7.

podlegających szczególnej ochronie przed rozwiązaniem stosunku pracy za wypowiedzeniem lub bez wypowiedzenia, którzy dochodzą roszczeń o uznanie wypowiedzenia stosunku pracy za bezskuteczne lub o przywrócenie do pracy. Z uzasadnienia projektu do wprowadzonej zmiany nie wynika, jakie argumenty przemawiają za wprowadzeniem takiej restrykcyjnej regulacji, pozostającej w sprzeczności z zasadniczą cechą postępowania zabezpieczającego, a mianowicie jego tymczasowość, która przejawia się także w możliwości zmiany postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w przypadku kiedy odpadną lub zmianie ulegną podstawy do udzielenia zabezpieczenia”⁶³. Według projektu z marca 2025 r. ma zostać uchylony dotychczasowy przepis art. 755⁵ § 4 k.p.c., zgodnie z którym na postanowienie w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia wydane na podstawie § 1 k.p.c. przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji.

3. Relacje postępowania nakazowego do postępowania uproszczonego

W postępowaniu uproszczonym jest także możliwe wydanie nakazu zapłaty (zarówno w postępowaniu nakazowym, jak i upominawczym). W postępowaniu uproszczonym rozpoznaje się sprawy o świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy złotych, a w sprawach o roszczenia z rękojmi lub gwarancji – jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza tej kwoty (art. 505¹ § 1 k.p.c.). Natomiast spośród spraw wymienionych w § 1 nie rozpoznaje się w postępowaniu uproszczonym spraw:

- 1) należących do właściwości sądów okręgowych,
- 2) małżeńskich i z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi,

⁶³ I. Gil, *Komentarz do art. 755⁵, nb 6*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 36, Legalis 2025.

- 3) z zakresu prawa pracy rozpoznawanych z udziałem ławników,
- 4) z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw wymienionych w art. 477⁸ § 2 i spraw o rentę (art. 505¹ § 2 k.p.c.).

„O tym, czy sprawa jest rozpoznawana (została rozpoznana) w postępowaniu uproszczonym, nie decyduje wyłącznie spełnienie (obiektywne) przesłanek z art. 505¹ k.p.c., lecz znaczenie mają czynności stron, przewodniczącego lub sądu pierwszej instancji. Nie można bowiem uznać, aby samo spełnienie przesłanek z art. 505¹ k.p.c. przesądzało o tym, że sprawa została rozpoznana w postępowaniu uproszczonym. Decydujące znaczenie ma to, czy sąd pierwszej instancji rzeczywiście rozpoznał sprawę w tym postępowaniu. Może być bowiem tak, że sąd pierwszej instancji rozpozna sprawę, w której były spełnione przesłanki z art. 505¹ k.p.c., w postępowaniu «zwykłym» i odwrotnie, rozpozna w postępowaniu uproszczonym sprawę, która nie kwalifikowała się do rozpoznania w tym postępowaniu odrębnym”⁶⁴.

⁶⁴ Postanowienie SN z dnia 2 października 2024 r., I UZ 6/24, LEX nr 3770484.

ROZDZIAŁ III

Przepisy wspólne dla postępowania nakazowego i upominawczego

W wyniku nowelizacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, dokonanej na mocy art. 1 pkt 174 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁶⁵, wprowadzone zostały przepisy wspólne dla postępowania nakazowego i upominawczego. Obecnie zasady ogólne związane z prowadzeniem postępowań zmierzających do wydania nakazów zapłaty (tj. nakazowe i upominawcze), chociaż zostały wspólnie uregulowane w tym samym Dziale V, nadal stanowią samostatne postępowania. Odmienność tych postępowań dotyczy podstaw wydania nakazów zapłaty, skutków prawnych, jakie wywołuje wydanie nakazu zapłaty w każdym z tych postępowań, a także środków zaskarżenia wnoszonych od wydanych nakazów zapłaty.

Warunkiem rozpoznania danej sprawy czy to w postępowaniu nakazowym, czy postępowaniu upominawczym jest wydanie przez przewodniczącego stosownego zarządzenia⁶⁶, co w praktyce następuje wraz z zarejestrowaniem sprawy we właściwym repertorium Nc. Sąd, który następnie analizuje dokumenty, nie jest jednak związany takim zarządzeniem, dlatego po wydaniu zarządzenia przez przewodniczącego lub postanowienia przez sąd sprawa będzie mogła być roz-

⁶⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 1469 ze zm.

⁶⁶ T. Ereciński, [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. III..., uw. nr 4 do art. 484[1].

poznawana w innym postępowaniu, niż została pierwotnie zadekretowana. Zdaniem Sądu Najwyższego „1. Zarządzenie przewodniczącego o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu odrębnym nie wiąże sądu. 2. Rozpoznanie sprawy w innym postępowaniu wymaga zarządzenia przewodniczącego lub postanowienia sądu”⁶⁷. W danej sprawie należy, na podstawie dowodów dołączonych do pozwu, zweryfikować, czy nakaz zapłaty może być wydany w postępowaniu nakazowym, czy w postępowaniu upominawczym. To treść dołączonych do pozwu dokumentów oraz podstawa faktyczna powództwa delimitują, w jakim z tych postępowań będzie rozpoznawana dana sprawa. W literaturze wyrażono stanowisko, że „Nic nie stoi jednak na przeszkodzie, aby sąd albo przewodniczący zdecydował o rozpoznaniu w postępowaniu upominawczym sprawy, w której początkowo wydano zarządzenie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu nakazowym”⁶⁸.

1. Funkcje wspólnych regulacji prawnych dotyczących postępowania nakazowego i upominawczego

Przepisy zawarte w art. 480¹–480⁴ k.p.c., które zostały dodane (na mocy nowelizacji z 4 lipca 2019 r.), stanowią przepisy wspólne, mające charakter ogólnych dla prowadzenia obu postępowań. Konsekwencją takiej regulacji jest stosowanie w pierwszej kolejności tych przepisów, a dopiero w dalszej kolejności zastosowanie znajdą przepisy regulujące poszczególne postępowania nakazowe i upominawcze. Regulacja taka, zamiast ułatwiać, w istocie powoduje wątpliwości interpretacyjne, ponieważ postępowania te dotyczą zupełnie innych spraw. Natomiast wprowadzenie przepisów wspólnych w efekcie spowodowało, że zacierają się odrębności tych obu postępowań.

⁶⁷ Uchwała SN z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 11/07, Legalis.

⁶⁸ A. Jaworski, *Komentarz do art. 480¹*, nb 16, [w:] P. Ryłski (red. nacz.), *op. cit.*

W doktrynie wyrażone zostało stanowisko, że dotychczasowa regulacja nie była prawidłowa, ponieważ prowadziła „do dwukrotnego, w zasadzie identycznego uregulowania tych zagadnień, które w postępowaniu nakazowym i upominawczym kształtują się tak samo. Zasadnie więc w ramach ZmKPC2019 uchylono powtarzające się unormowania zawarte w rozdziałach II i III, wprowadzając na ich miejsce regulację wspólną, zamieszczoną w dodanych art. 480¹–480⁴ KPC”⁶⁹. Powyższe stanowisko oparto na argumentacji wynikającej z uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej, w którym wyrażono pogląd, że „obecna regulacja postępowania nakazowego i postępowania upominawczego jest kazuistyczna i pełna powtórzeń. Skoro znaczenie przepisów o obu tych postępowaniach odrębnych różnie w miarę, jak stają się one istotnym sposobem przyspieszenia działalności sądów cywilnych, zawczasu należy zadbać o uporządkowanie regulacji obu tych postępowań poprzez: 1) usunięcie przepisów, które zbyt często powtarzają przepisy «zwykłego» procesu; 2) ujednoczenie przepisów regulujących te same instytucje; 3) zawarcie ich w przepisach wspólnych dla obu postępowań; 4) pozostawienie w przepisach odrębnych dla każdego z tych postępowań tylko norm szczególnych, decydujących o odrębności każdego z nich. Stosownie do tego należy dokonać zmiany systematyki przepisów działu V tytułu VII pierwszej księgi pierwszej części Kodeksu postępowania cywilnego. Tytuł 1. rozdziału tego działu należy zmienić z «Przepisy ogólne» na «Przepisy wspólne». Postępowanie nakazowe i postępowanie upominawcze, mimo że są do siebie zbliżone i wykorzystują te same rozwiązania, są jednak oddzielnymi postępowaniami odrębnymi, a nie wariantami tego samego postępowania odrębnego. Dlatego przepisy ustanawiające wspólne instytucje są wspólne,

⁶⁹ M. Muliński, *Komentarz do art. 480¹*, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. IB, *Komentarz. Art. 425–729*, Legalis 2020 [dostęp: 10.12.2023].

a nie ogólne”⁷⁰. Wyodrębnienie wspólnych przepisów nastąpiło zatem, jak należy wnioskować z uzasadnienia do projektu nowelizacji przepisów k.p.c. dokonanej ustawą z dnia 4 lipca 2019 r., z uwagi na „zbliżone” regulacje. Zmiana, która została wprowadzona, powoduje jednak utrudnienia w zrozumieniu i wykładni przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym, których specyfika jest odmienna. W związku z tym, że oba postępowania oparte są na odmiennych podstawach, wprowadzanie wspólnych przepisów może powodować wątpliwości interpretacyjne przy dokonywaniu wykładni przepisów, ponieważ dokonywana jest różnymi metodami. W szczególności wyróżnia się następujące rodzaje wykładni: językową, systemową i funkcjonalną⁷¹, gramatyczną, logiczną, historyczną i systematyczną⁷² oraz doktrynalno-sądową⁷³.

Pomimo wprowadzenia tej regulacji należy pamiętać, że zarówno postępowanie nakazowe, jak i postępowanie upominawcze stanowią postępowania autonomiczne i inne są podstawy do ich prowadzenia. Wydaje się zatem, że wprowadzenie wspólnych przepisów dla tych postępowań odrębnych jest nieco sztucznym zabiegiem, który może powodować, że pominięta zostanie specyfika odmienności obu postępowań. Samodzielność tych postępowań, pomimo regulacji w jednym Dziale V, a także podobnego charakteru w zakresie zasad dochodzenia w nich roszczeń, jest dostrzegana w literaturze przedmiotu. W szczególności podkreśla się, że pomimo wspólnych regulacji pozostają postępowaniami samodzielnymi i niezależnymi od siebie⁷⁴. Odrębność postępowania nakazowego i upominawczego

⁷⁰ Uzasadnienie projektu nowelizacji z dnia 4 lipca 2019 r., s. 123.

⁷¹ L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2019, s. 68 i n.

⁷² *Ibidem*, s. 69.

⁷³ G. Jędrejek, 2.2. *Rodzaje wykładni*, [w:] *Wykładnia przepisów prawa cywilnego materialnego i procesowego*, Warszawa 2020, s. 52.

⁷⁴ A. Marciniak, *Komentarz do Działu V*, nb 1, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. III, *Komentarz. Art. 425–729*, Legalis 2020 [dostęp: 10.12.2023].

wynika z podstaw do ich wszczęcia, wydania nakazu zapłaty oraz środków zaskarżenia wnoszonych przez pozwanego.

2. Zakres zastosowania przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym

Przepisy regulujące prowadzenie postępowania nakazowego i upominawczego nie będą jednakże miały zastosowania w przypadku wydania europejskiego nakazu zapłaty co do części roszczenia i rozpoznawania sprawy odnośnie do pozostałej części roszczenia (art. 505¹⁸ § 1 k.p.c.), przy rozpoznawaniu sprawy w następstwie wniesienia sprzeciwu od europejskiego nakazu zapłaty (art. 505¹⁹ § 1 k.p.c.) oraz w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń (art. 505²¹ § 2 i art. 505²⁷ § 2 k.p.c.).

Natomiast w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 505²⁸–505³⁸ k.p.c.), zgodnie z przepisem art. 505²⁹ k.p.c., stosuje się przepisy o postępowaniu upominawczym, a więc przepisy art. 497¹–505 k.p.c. z wyłączeniem przepisów o postępowaniu nakazowym.

Rodzaje roszczeń, które mogą być dochodzone w obu postępowaniach, określone zostały w przepisie art. 480¹ § 1 k.p.c., choć przed nowelizacją k.p.c. z 4 lipca 2019 r. kwestie te były uregulowane w art. 485 § 1 (został zmieniony) i art. 498 § 1 k.p.c. (uchylony).

3. Podstawy do wydania nakazu zapłaty w obu postępowaniach

Zasadnicze znaczenie ma określenie, w jakich przypadkach sąd wydaje nakaz zapłaty. Nakaz zapłaty jest merytorycznym rozstrzygnięciem sprawy zarówno w postępowaniu nakazowym, jak i upo-

minawczym, dlatego kwestie związane z określeniem przypadków, w jakich sąd wydaje nakaz zapłaty, co do zasady, zostały zamieszczone w ramach wspólnych regulacji prawnych dotyczących postępowania nakazowego i upominawczego. Stosownie do przepisu art. 480¹ § 1 k.p.c. – sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach – jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Regulacja ta określa generalną podstawę do wydania nakazów zapłaty zarówno w postępowaniu nakazowym, jak i postępowaniu upominawczym. „Kognicja sądu w początkowej fazie postępowania obejmuje weryfikację podstaw wydania nakazu zapłaty, bez weryfikowania materialnoprawnej podstawy żądania pozwu”⁷⁵.

Wprawdzie nie ma ustawowej definicji terminu „nakaz zapłaty”, ale można ją skonstruować na podstawie treści wyżej przytoczonego przepisu, określającego, w jakich przypadkach sąd wydaje nakaz zapłaty. W judykaturze w tej kwestii wyrażono pogląd, że „Nakazy zapłaty, tj. orzeczenia wydawane na posiedzeniach niejawnych, w których sąd uwzględnia powództwo w postępowaniu nakazowym i upominawczym (art. 480¹ KPC), są orzeczeniami rozstrzygającymi istotę sprawy w odrębnym postępowaniu procesowym. Ponieważ do orzeczeń tych mają zastosowanie odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej (art. 353² KPC), po ich uprawomocnieniu mają skutki prawomocnych wyroków”⁷⁶. Podobne stanowisko wyrażono w innym z orzeczeń⁷⁷.

Treść przepisu art. 480¹ § 1 k.p.c. ogranicza możliwość wydania przez sąd nakazu zapłaty w odniesieniu do przypadków dochodze-

⁷⁵ T. Zembrzuski, *Notarialny nakaz zapłaty – w stronę prywatyzacji wymiaru sprawiedliwości*, GSP 2023, nr 1, s. 51–74, LEX [dostęp: 2.08.2024].

⁷⁶ Wyrok SN – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 23 listopada 2022 r., I NSNc 298/22, Legalis/el.

⁷⁷ Wyrok SN – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 5 października 2021 r., I NSNc 49/19, Legalis/el.

nia przez powoda roszczeń pieniężnych lub świadczenia innych rzeczy zamiennych, ewentualnie kiedy przepis przewiduje taką możliwość. Taka regulacja ogranicza zatem przypadki, w jakich możliwe jest skorzystanie z tych przyspieszonych postępowań.

Warto zatem przypomnieć, że w przypadku zobowiązań pieniężnych dłużnik zobowiązany jest wykonać świadczenie poprzez zapłatę wierzycielowi określonej ilości środków pieniężnych, gdyż przedmiotem świadczenia pieniężnego jest określona wartość ekonomiczna pod postacią sumy pieniężnej wyrażonej w jednostce pieniężnej⁷⁸. Zgodnie z przepisem art. 358¹ § 1 k.c. – jeżeli przedmiotem zobowiązania od chwili jego powstania jest suma pieniężna, spełnienie świadczenia następuje przez zapłatę sumy nominalnej, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Zważywszy jednak na swobodę kontraktowania, strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości (art. 358¹ § 2 k.c.). Regulacja zawarta w tym przepisie „ma charakter ogólny i znajduje zastosowanie do wszystkich umów obligacyjnych, chyba że przepis szczególny wprowadza wyłączenie (zob. art. 1 k.c.). Stanowi on wyraz ogólnej zasady obowiązującej w polskim prawie zobowiązań, zgodnie z którą poza pewnymi wyjątkami – w umowie można oznaczyć świadczenie przez wskazanie podstaw (kryteriów) do jego ustalenia. [...] mechanizm normatywny przewidziany w art. 358¹ § 2 k.c. może pełnić różnorodne funkcje gospodarcze”⁷⁹. W przypadku gdy przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej,

⁷⁸ W. Czachórski, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 1974, s. 60; zob. też T. Wiśniewski, *Komentarz do art. 358*, nt 6, [w:] J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3, *Zobowiązania. Część ogólna*, Warszawa 2018.

⁷⁹ T. Czech, *Abuzywność klauzuli umowy kredytowej dotyczącej przeliczenia walutowego. Glosa do wyroku SN z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14*, „Monitor Prawa Bankowego” 2017, nr 2, s. 32–41, LEX.

dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej (art. 358 k.c.).

Natomiast jeśli przedmiotem świadczenia są rzeczy, to mogą być to rzeczy oznaczone co do tożsamości (indywidualnie)⁸⁰ bądź co do gatunku (określone za pomocą cech rodzajowych)⁸¹. „Rzecz oznaczona co do tożsamości posiada cechy indywidualne, których nie mają inne rzeczy. Rzecz oznaczona co do gatunku posiada natomiast określone cechy rodzajowe, właściwe pewnej grupie rzeczy. Kwalifikacja rzeczy jako oznaczonej co do tożsamości wymaga odwołania się do czynnika subiektywnego w postaci woli stron czynności prawnej; dla uznania określonej rzeczy za oznaczoną co do tożsamości konieczne jest wyodrębnienie jej przez strony (konkretyzacja) z pewnej masy rzeczy oznaczonych co do gatunku. W pewnych sytuacjach dla uznania rzeczy za oznaczoną co do tożsamości wystarczy kryterium czysto obiektywne. Właściwości rzeczy mogą bowiem przesądzać, iż rzecz ta jest niepowtarzalna i niezastępowalna. W konsekwencji przyjąć należy, że ocena, czy rzecz jest oznaczona tylko co do gatunku, czy tylko co do tożsamości, zależy od woli stron, oświadczonej wyraźnie lub w sposób dorozumiany. Rozstrzyga tu sposób określenia (stopień dokładności, wyodrębnienia) przedmio-

⁸⁰ „W art. 561 k.c. rozróżnienie rzeczy na oznaczone co do gatunku i co do tożsamości nie pełni funkcji identyfikacyjnej (jak w wielu innych przepisach kodeksu, np. w art. 155 k.c.), lecz opiera się na «zastępowalności». W rozumieniu tego przepisu rzecz oznaczona co do gatunku to rzecz zamienna, zastępowalna inną taką samą rzeczą, natomiast rzecz oznaczona co do tożsamości to rzecz niezamienna, niezastępowalna, wykazująca cechy indywidualne. Rzecz oznaczona co do tożsamości to taka, która nie da się zastąpić inną rzeczą” (wyrok SN z dnia 16 listopada 2012 r., III CSK 24/12, LEX nr 1276224).

⁸¹ Więcej na ten temat por. zob. S. Rudnicki, aktualizacja R. Trzaskowski, *Komentarz do art. 45, nt 7*, [w:] J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, *Część ogólna*, Warszawa 2014; zob. art. 155, 478–479 k.c.

tu świadczenia”⁸². Ocena, czy rzecz jest oznaczona tylko co do gatunku, czy tylko co do tożsamości, zależy od woli stron, oświadczonej wyraźnie – strony powinny w umowie wówczas dokonać wyodrębnienia przedmiotu świadczenia⁸³.

W literaturze krytycznie oceniona została regulacja ograniczająca wydanie nakazu zapłaty tylko w odniesieniu do tych rodzajów świadczeń, ponieważ „w wypadku postępowania nakazowego podstawowe znaczenie ma ograniczenie środków dowodowych do dowodów o wysokim stopniu wiarygodności, które mogą posłużyć do wykazania zasadności zarówno roszczeń o zapłatę, jak i roszczeń o wykonanie określonej czynności”⁸⁴. W celu uniknięcia mnożenia bytów ponad konieczność lepszym rozwiązaniem jest wykorzystanie istniejącego postępowania nakazowego do uzyskiwania szerzej ujętego nakazu, który obejmowałby zarówno nakazy zapłaty, jak i nakazy spełnienia innych świadczeń, w tym również świadczeń polegających na wykonaniu czynności przez pozwanego⁸⁵.

Reasumując, nakazy zapłaty, niezależnie od tego, czy są wydawane w postępowaniu nakazowym, czy też upominawczym, stanowią „orzeczenia wydawane na posiedzeniach niejawnych, w których sąd uwzględnia powództwo w postępowaniu nakazowym i upominawczym (art. 480¹), są orzeczeniami rozstrzygającymi istotę sprawy cywilnej. Ponieważ do orzeczeń tych mają zastosowanie odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli Kodeks nie stanowi inaczej (art. 353²), po

⁸² Wyrok SA w Katowicach z dnia 9 lutego 2017 r., V ACa 246/16, LEX nr 2238280.

⁸³ Zob. wyrok SN – Izba Cywilna z dnia 18 grudnia 1973 r., I CR 363/73.

⁸⁴ S. Cieślak, 4.3. *Rodzaje roszczeń możliwych do objęcia nakazem sądu w postępowaniu nakazowym*, nb 81, [w:] T. Ereciński (red. nacj.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, S. Cieślak (red.), t. II, cz. 4, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, Warszawa 2023.

⁸⁵ M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie...*, s. 392.

ich uprawomocnieniu mają skutki prawomocnych wyroków. W efekcie obejmuje je także powaga rzeczy osądzonej (art. 366 KPC)⁸⁶.

Przepis art. 480¹ § 1 k.p.c. wprowadza ogólną regułę wydawania przez sądy nakazów zapłaty w każdym przypadku, kiedy powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach – jeżeli przepis szczególny tak stanowi⁸⁷. Sąd zatem powinien ocenić, czy istnieją przepisy szczególne, które nakazują wydanie nakazu zapłaty, co ma istotne znaczenie w kontekście sformułowania tego przepisu. Literalna wykładnia treści przepisu art. 480¹ § 1 k.p.c. prowadzi do wniosku, że sąd „wydaje” nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych. Takie sformułowanie stanowi obowiązek (nakaz) nałożony na sąd w zakresie wydania takiego merytorycznego orzeczenia. Wniosek taki potwierdza stanowisko Sądu Najwyższego, że „Kognicja sądu w pierwszej fazie postępowania nakazowego jest ograniczona. Sprowadza się do stwierdzenia istnienia podstaw do wydania nakazu zapłaty, które są określone w art. 485 KPC. Istnienie tych podstaw na tyle uprawdopodobnia zasadność powództwa, że z woli ustawodawcy nakłada na sędziego obowiązek wydania nakazu zapłaty, bez merytorycznego badania zasadności powództwa”⁸⁸.

⁸⁶ K. Flaga-Gieruszyńska, *Komentarz do art. 480¹ k.p.c.*, nt 4, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 12, Legalis 2024.

⁸⁷ Por. także R. Flejszar, *Postępowania przyspieszone po zmianach wprowadzonych nowelizacją KPC z 4.7.2019 r.*, MoP 2019, nr 21, Legalis/el.

⁸⁸ Uzasadnienie uchwały SN – Izba Cywilna z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 97/04, Legalis/el.

ROZDZIAŁ IV

Rozpoznawanie spraw w postępowaniu nakazowym

Nakaz zapłaty sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym (art. 480⁴ § 1 k.p.c.). Regulacja taka powoduje, że do momentu doręczenia pozwanemu nakazu zapłaty nie uczestniczy on w postępowaniu. W związku z powyższym na sąd nałożony został obowiązek zweryfikowania, czy istnieją podstawy do wydania nakazu zapłaty. Regulacja zawarta w tym przepisie wymaga zatem szczególnych działań ze strony sądu związanych z oceną dopuszczalności wydania merytorycznego orzeczenia. W związku z tym, że „Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, gdy dłużnik będący konsumentem nie uczestniczy w postępowaniu do czasu wydania tego nakazu zapłaty, sąd krajowy, do którego wpłynął wniosek o wydanie tego nakazu zapłaty, jest zobowiązany z urzędu wykluczyć stosowanie nieuczciwego warunku umowy o kredyt konsumencki zawartej między tym konsumentem a odnośnym przedsiębiorcą, który to warunek jest podstawą części dochodzonej wierzytelności. W takim przypadku ten sąd ma możliwość oddalić ten wniosek w części, o ile owa umowa może nadal obowiązywać bez żadnych innych zmian, poprawek ani uzupełnień, czego zbadanie należy do tego sądu”⁸⁹.

⁸⁹ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 czerwca 2022 r., C-170/21, *Profi Credit Bulgaria EOOD przeciwko T.I.T.*, Legalis/el.

W przypadku, kiedy brak jest podstaw do wydania nakazu zapłaty, sprawa powinna zostać rozpoznana na rozprawie, gdyż „Wykładnia logiczno-językowa uzasadnia wnioszek, że wyznaczenie przez przewodniczącego sądu pierwszej instancji rozprawy jest bezpośrednim (automatycznym) następstwem stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty”⁹⁰.

Nakazy zapłaty (zarówno w postępowaniu nakazowym, jak i upominawczym) mogą wydawać także referendarze sądowi, bowiem stosownie do przepisu art. 480⁴ § 2 k.p.c. – czynności w sprawie, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy i wydania wyroku, może wykonywać referendarz sądowy. „Referendarz nie jest jednak uprawniony do podejmowania czynności w fazie następującej po skutecznym zaskarżeniu nakazu zapłaty, w tym do przygotowania rozprawy i rozstrzygnięcia sprawy w formie wyroku”⁹¹. Regulacja związana z przyznaniem referendarzom sądowym prawa do dokonywania czynności w postępowaniu nakazowym nie wydaje się prawidłowa ze względu na spoczywające na sędziach obowiązki oceny, czy istnieją podstawy do wydania nakazu zapłaty. Referendarze sądowi nie sprawują wymiaru sprawiedliwości, a w związku z tym do ich kompetencji powinny być przekazywane wyłącznie sprawy, w których nie rozstrzyga się o prawach i obowiązkach, lecz takie, które wiążą się z czynnościami, ale które nie będą miały charakteru orzeczniczego, czy też czynnościami o charakterze nieskomplikowanym⁹². Ponadto przyznanie kompetencji referendarzom sądowym w istocie wydłuża prowadzenie postępowania, ponieważ po wniesieniu środka zaskarżenia w obu przyspieszonych postę-

⁹⁰ Uzasadnienie wyroku SN – Izba Cywilna z dnia 10 maja 2012 r., IV CSK 503/11, *Legalis/el*.

⁹¹ T. Zembruski, [w:] T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, *Artykuły 367–505(39)*, t. 3, Warszawa 2021, art. 480⁴.

⁹² K. Flaga-Gieruszyńska, *Komentarz do art. 480⁴ k.p.c.*, nt 3, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *op. cit.*

powaniach, z uwagi na możliwość uchylenia z urzędu lub w postępowaniu upominawczym utraty mocy nakazu zapłaty, sprawę i tak w efekcie będzie rozpoznawać sąd. W związku z tym taka regulacja prawna tylko pozornie przyspiesza rozpoznanie sprawy oraz odciąża sędziów. Sąd po utracie mocy lub uchyleniu nakazu zapłaty albo w przypadku braku podstaw do jego wydania rozpoznaje sprawę według przepisów ogólnych lub w postępowaniu odrębnym właściwym dla danej sprawy, chyba że przepis szczególny przewiduje inny skutek, w szczególności umorzenie postępowania (art. 480¹ § 2 k.p.c.). Nakazy zapłaty wydawane w postępowaniu nakazowym oraz upominawczym mają odmienny charakter prawny, co pominięto przy wprowadzaniu regulacji zawartej w przedmiotowym przepisie. Zostało to dostrzeżone w literaturze⁹³, a także zasadnie poddane krytyce: „Nie dostrzeżono znaczenia i konsekwencji procesowych tego, że nakaz w postępowaniu nakazowym stanowi tytuł zabezpieczenia oraz nie upada w razie jego zaskarżenia, przez co konstrukcyjnie powinien być łączony ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości, co przemawia na rzecz wyłącznej kompetencji sędziego (art. 175 ust. 1 Konstytucji RP). Wyraźnie przyjęto jednak rozwiązanie odmiennie, wątpliwe z punktu widzenia zgodności z Konstytucją”⁹⁴.

W związku z tym należy postulować, aby wyłączyć możliwość wydawania nakazów zapłaty przez referendarzy sądowych, a raczej rozważyć, czy bardziej korzystnym rozwiązaniem nie byłoby przekazanie kompetencji do wydawania nakazów notariuszom – nie tylko ze względu na funkcję, jaką pełnią, ale przede wszystkim ich odpowiedzialność.

⁹³ A. Arkuszewska, [w:] T. Zembruski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 2, Warszawa 2020, s. 1218.

⁹⁴ T. Zembruski, [w:] T. Wiśniewski (red.), *op. cit.*, art. 480⁴, nt 3.

1. Treść nakazu zapłaty

W przypadku nakazów zapłaty wydanych w postępowaniu nakazowym oraz upominawczym wprowadzone zostały regulacje wspólne. Oba te nakazy mają formę pisemną. Natomiast odmienną formę mają nakazy zapłaty wydawane w elektronicznym postępowaniu upominawczym, które wydawane są w systemie teleinformatycznym⁹⁵. Zgodnie z przepisem art. 324 § 4 k.p.c. – w postępowaniu wszczętym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wyrok może być utrwalony w systemie teleinformatycznym i opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym. W pozostałych przypadkach stosownie do przepisu art. 324 § 1 k.p.c. sąd wydaje wyrok oraz dokonuje spisania sentencji. Na formę pisemną wyroku jednoznacznie wskazuje brzmienie przepisu art. 324 § 2 k.p.c., zgodnie z którym sędzia, który przy głosowaniu nie zgodził się z większością, może przy podpisywaniu sentencji zgłosić zdanie odrębne i obowiązany jest uzasadnić je na piśmie przed podpisaniem uzasadnienia. Sentencję wyroku podpisuje cały skład sądu (art. 324 § 3 k.p.c.). Podpis stanowi jeden z elementów, które warunkują istnienie orzeczenia nie tylko pod względem faktycznym, ale także prawnym, gdyż w przeciwnym razie byłoby to orzeczenie nieistniejące.

W związku z tym, że do nakazów zapłaty stosuje się przepisy o wyrokach, także nakaz zapłaty powinien mieć formę pisemną podpisaną przez skład orzekający. Przepis art. 480² § 3 k.p.c. stanowi, że nakaz zapłaty doręcza się stronom, co także potwierdza, że musi mieć formę pisemną.

⁹⁵ S. Cieślak, *Forma elektroniczna czynności organów sądowego postępowania cywilnego w świetle ostatnich nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Ł. Błaszczak, *Kodeks postępowania cywilnego z perspektywy pięćdziesięciolecia jego obowiązywania. Doświadczenia i perspektywy*, Sopot 2016, s. 427.

Treść nakazu zapłaty jest nieco odmienna od treści tenoru wyroku. Stosownie do przepisu art. 480² § 1 i 2 k.p.c. uregulowano jedynie część sentencji nakazu zapłaty (tenor), bez odniesienia się do części wstępnej (komparycji). Zgodnie z przepisem art. 325 k.p.c. – sentencja wyroku powinna zawierać wymienienie sądu, sędziów, protokolanta oraz prokuratora, jeżeli brał udział w sprawie, datę i miejsce rozpoznania sprawy i wydania wyroku, wymienienie stron i oznaczenie przedmiotu sprawy oraz rozstrzygnięcie sądu o żądaniach stron. „Przepis art. 325 k.p.c. wymaga takiego sformułowania rozstrzygnięcia o żądaniach stron w sentencji wyroku, które nie stwarza wątpliwości co do treści wyroku i umożliwia jego wykonanie. Rozstrzygnięcie sądu o żądaniach stron powinno być tak sformułowane, by jego realizacja była możliwa na podstawie samej treści sentencji bez potrzeby dokonywania dalszych czynności, należących ze względu na swój rodzaj do postępowania rozpoznawczego. W związku z tym przyjmuje się m.in., że sentencja powinna rozstrzygać o żądaniach stron bez odsyłania do pism procesowych”⁹⁶. W myśl § 6 regulaminu urzędowania sądów – w orzeczeniach, na aktach spraw sądowych oraz w pismach wychodzących z poszczególnych wydziałów lub innych komórek organizacyjnych sądu, oprócz sygnatury akt i nazwy sądu, podaje się również nazwę właściwego wydziału lub innej komórki organizacyjnej⁹⁷. W związku z tym także w komparycji nakazu zapłaty należy wskazać organ orzekający (sędziego, referendarza sądowego), a skoro nakaz zapłaty wydawany jest na posiedzeniu niejawnym, to nie wymienia się protokolanta. Zaniechanie oznaczenia rodzaju orzeczenia nie wpływa na jego ważność, ale istotna jest treść orzeczenia. Przepis art. 480² § 1 k.p.c. wymaga, aby w nakazie zapłaty sąd nakazał pozwanemu, by w terminie

⁹⁶ Wyrok SN z dnia 11 stycznia 2019 r., V CSK 553/17, LEX nr 2618531.

⁹⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 18 czerwca 2019 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 867).

oznaczonym w nakazie zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami albo wniósł środek zaskarżenia. W związku z tym, że nakazy zapłaty mogą być wydawane zarówno w postępowaniu nakazowym, jak i upominawczym, ważne jest, aby oznaczyć, w jakim z rodzajów postępowań nakaz został wydany. Powyższe wskazanie może nastąpić albo w nazwie wydawanego orzeczenia, albo w treści nakazu, że zostaje wydany w postępowaniu nakazowym.

Jak zasadnie zostało dostrzeżone w doktrynie⁹⁸, w komparycji nakazu zapłaty nie określa się, że jest wydawany w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej sądy wydają wyroki (art. 174 Konstytucji RP, a także art. 42 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych czy § 118 ust. 1 regulaminu urzędowania sądów, w myśl którego na wstępie wyroku zamieszcza się wyrazy: „Wyrok w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej”, poprzedzone wizerunkiem orła określonym dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Po słowie „wyrok” należy sprecyzować rodzaj wyroku, jeżeli wynika on z odrębnych przepisów). Przedmiotowe regulacje w związku z tym, że nie są zawarte w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, nie mogą mieć odpowiedniego zastosowania do nakazów zapłaty za pośrednictwem art. 353² k.p.c.

W nakazie zapłaty należy określić, przez jaki podmiot i kiedy zostało wszczęte postępowanie, wskutek którego pozwany zobowiązany jest do dokonania zapłaty określonej kwoty pieniężnej. Natomiast nie jest wymagane wskazywanie tego, na podstawie jakich dokumentów wydany został nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym. W literaturze stwierdzono, że nakaz zapłaty został wydany na podstawie weksla lub czeku⁹⁹, ponieważ pozwala to na ustalenie,

⁹⁸ M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie...*, s. 377.

⁹⁹ M. Kostwiński, *Nakaz zapłaty*, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red. naczej.), *System Postępowania Cywilnego*, A. Góra-Błaszczkowska, P. Osowy (red.), t. 4, *Orzeczenia sądowe*, Warszawa 2025, s. 235.

czy nakaz zapłaty stanowi tytuł zabezpieczenia, czy też jest natychmiast wykonalny zgodnie z przepisem art. 492 § 3 k.p.c. „Odnosnie do określenia przedmiotu sprawy w nakazie zapłaty należy mieć na względzie, że z art. 325 w zw. z art. 353² KPC nie wynika konieczność podawania bardziej szczegółowego opisu przedmiotu sprawy, np. przez określenie, że obowiązek zapłaty dotyczy ceny z umowy sprzedaży lub odszkodowania za szkodę na osobie”¹⁰⁰. W aspekcie zakresu związania orzeczeniem sądu (*res iudicata*) pomocne może być określenie podstawy powództwa¹⁰¹, ale nie jest to wymóg niezbędny, gdyż zakres ten ustala się w oparciu o treść żądania oraz podstawę faktyczną powództwa.

Regulacja zawarta w przepisie art. 480² § 1 k.p.c. skierowana jest do sądu, skoro wskazuje, co powinien zawierać nakaz zapłaty. W tenorze nakazu zapłaty oprócz zobowiązania pozwanego do zapłaty na rzecz powoda oznaczonej kwoty wraz z kosztami należy pouczyć pozwanego o możliwości wniesienia środka zaskarżenia w oznaczonym w nakazie zapłaty terminie. Termin ten, zgodnie z przepisem art. 480² § 2 k.p.c., wynosi: 1) dwa tygodnie od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce w kraju; 2) miesiąc od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce poza granicami kraju na terytorium Unii Europejskiej; 3) miesiąc od dnia doręczenia na-

¹⁰⁰ *Ibidem*.

¹⁰¹ B. Karolczyk, [w:] T. Ereciński (red. naczej.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, T. Wiśniewski (red.), t. II, cz. 2, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji*, Warszawa 2016, s. 675. Pogląd ten został skrytykowany, gdyż zdaniem M. Kostwińskiego „Z takim stanowiskiem trudno się zgodzić. Abstrahując nawet od tego, że właściwym miejscem na precyzowanie tego typu okoliczności byłaby komparcja, w której określa się przedmiot sprawy, to związane określenie podstawy powództwa byłoby wkraczaniem w sferę ustaleń faktycznych, którym nie daje się wyrazu w nakazie zapłaty” – M. Kostwiński, *Nakaz zapłaty...*, s. 235.

kazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce na terytorium Unii Europejskiej; 4) trzy miesiące od dnia doręczenia nakazu, w przypadku gdy doręczenie nakazu ma mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej.

Nakaz zapłaty wydawany w postępowaniu nakazowym może być wydany tylko w przypadku, kiedy uwzględniane jest dochodzone roszczenie w całości – w przeciwnym razie należałoby skierować sprawę do rozpoznania w postępowaniu zwykłym. W kwestii tej można jednak spotkać różne stanowiska, ponieważ w nakazie zapłaty sąd nakazuje pozwanemu zaspokoić roszczenie stwierdzone w nakazie zapłaty, a nie dochodzone przez powoda w pozwie¹⁰². Dominujący jest jednak pogląd wyłączający dopuszczalność wydania nakazu zapłaty jedynie w części¹⁰³, gdyż wiązałoby się to z rozdzieleniem dochodzonego przez powoda roszczenia do dwóch odrębnych postępowań (zwykłego i nakazowego). Pogląd ten należy zaprzeczyć, a odmiennego wniosku nie można wyprowadzać na tej podstawie, że pozwany ma możliwość zaskarżenia nakazu zapłaty

¹⁰² S. Cieślak, *Postępowania przyspieszone...*, s. 36; D. Mróz-Szarmach, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red. naczej.), *System Postępowania Cywilnego*, A. Machnikowska (red.), t. 6, *Postępowania odrębne*, Warszawa 2022, s. 724.

¹⁰³ S. Cieślak, *Postępowania przyspieszone...*, s. 37; M. Szwanenfeld, *Rozstrzygnięcie o kosztach w nakazie zapłaty*, PrSp 2003, nr 1, s. 107 i n.; H. Pietrkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 771; A. Góra-Błaszczkowska, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. IB..., Legalis 2020, art. 353¹, nb 5; R. Flejszar, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. IB..., Legalis 2020, art. 498, nb 7; M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie...*, s. 378–380; J. Sadowski, [w:] P. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Art. 1–45B¹⁶*, t. I, Warszawa 2023, art. 353¹, nb 7; P. Feliga, [w:] P. Szanciło (red.), *op. cit.*, art. 480¹, nb 13; A. Olaś, [w:] T. Ereciński (red. naczej.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, S. Cieślak (red.), t. II, cz. 4, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, Warszawa 2023, s. 679; A. Kościółek, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *System Postępowania Cywilnego*, A. Machnikowska (red.), t. 6..., s. 840–841.

w części¹⁰⁴, podobnie nie można zaakceptować poglądu, że wydanie nakazu zapłaty co do części dochodzonego roszczenia jest dopuszczalne w wypadku kumulacji roszczeń¹⁰⁵. W ramach czynności dyspozycyjnych powód skumulował bowiem dochodzone roszczenia w jednym pozwie, a więc organ orzekający w sprawie poddanej pod jego kognicję nie powinien tej czynności dyspozycyjnej podważać. W związku z tym, jeśli zdaniem organu orzekającego (sądu lub referendarza sądowego) nakazem zapłaty nie można objąć całości dochodzonego roszczenia, sprawę należy skierować do rozpoznania w ramach zwykłego postępowania. Należy także zgodzić się ze stwierdzeniem, że „wadliwe określenie przez powoda roszczenia odsetkowego może rzutować na brak możliwości wydania nakazu zapłaty. Przyjęcie, że organ procesowy może uwzględnić roszczenie jedynie w takim zakresie, w jakim zostało sformułowane w pozwie, eliminuje dalsze problemy procesowe. Nie pozostawia się bowiem niezadowolonego roszczenia powoda, co do którego trzeba byłoby albo orzekać wyrokiem w tym samym postępowaniu, albo co do którego powód musiałby wytoczyć ponownie powództwo, skoro nie miałby możliwości zaskarżenia nakazu zapłaty”¹⁰⁶.

Reasumując, w nakazie zapłaty sąd nakazuje pozwanemu, aby w terminie oznaczonym w nakazie zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami albo wniósł środek zaskarżenia (art. 480² § 1. k.p.c.).

¹⁰⁴ B. Karolczyk, [w:] T. Ereciński (red. naczej.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, T. Wiśniewski (red.), t. II, cz. 2, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji*, Warszawa 2016, s. 680.

¹⁰⁵ M. Manowska, *Postępowanie nakazowe i upominawcze...*, s. 138; *eadem*, *Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym jako merytoryczne orzeczenie sądu. Zagadnienia wybrane*, [w:] P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik (red.), *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, Warszawa 2011, s. 220–221; K. Weitz, *Komentarz do art. 499, nb 16 i 17*, [w:] T. Ereciński (red. naczej.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, J. Gudowski (red.), t. III, *Środki zaskarżenia*, Warszawa 2013.

¹⁰⁶ M. Kostwiński, *Nakaz zapłaty...*, s. 238.

Przedmiotowy przepis określa zatem, jakie elementy sentencji odróżniają nakazy zapłaty od pozostałych orzeczeń merytorycznych wydawanych w postępowaniu cywilnym. Wnosząc zatem o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, należy wyraźnie wskazać, że powód wnosi o zobowiązanie pozwanego do zapłaty określonej kwoty pieniężnej wraz z kosztami procesu w terminie wskazanym w nakazie zapłaty.

2. Termin na zaspokojenie roszczenia określonego w nakazie zapłaty

W nakazie zapłaty (wydawany zarówno w postępowaniu nakazowym, jak i upominawczym) nakazuje się pozwanemu, aby w terminie oznaczonym w nakazie zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami albo wniósł środek zaskarżenia. Stosownie do przepisu art. 480² § 2 k.p.c.¹⁰⁷ – termin ten wynosi:

- 1) dwa tygodnie od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce w kraju,
- 2) miesiąc od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce poza granicami kraju na terytorium Unii Europejskiej,
- 3) miesiąc od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce na terytorium Unii Europejskiej,

¹⁰⁷ Przepis został dodany przez ustawę nowelizującą Kodeks postępowania cywilnego z dnia 4 lipca 2019 r., a następnie zmieniony na mocy ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. . poz. 1655).

- 4) trzy miesiące od dnia doręczenia nakazu, w przypadku gdy doręczenie nakazu ma mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej.

Należy podzielić stanowisko, że „Znowelizowany art. 480² § 2 KPC należy uznać za przykład niechlujstwa legislacyjnego. Wydaje się, że projektodawcy zapomnieli o dopisaniu terminu na spełnienie świadczenia lub złożenie środka zaskarżenia, co do nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce w kraju”¹⁰⁸. W uzasadnieniu do nowelizacji przepisów k.p.c. z 4 lipca 2019 r. stwierdzono, że „Art. 1 pkt 3 lit. a projektowanej ustawy zakłada, poza bardziej czytelnym sformułowaniem § 1 oraz 2 w art. 480² KPC, wydłużenie terminu (w sytuacji, gdy doręczenie pozwanemu nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym ma nastąpić na terenie Rzeczypospolitej Polskiej) do wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty do miesiąca”¹⁰⁹. Przepis art. 480² § 2 k.p.c. wprowadza rozróżnienie pomiędzy dokonaniem „doręczenia w kraju” i „doręczenia na terytorium UE”, a skoro Rzeczypospolita Polska także jest w UE, to termin na doręczenie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym jest dłuższy niż w postępowaniu upominawczym, co nie znajduje żadnych racjonalnych podstaw, zwłaszcza że oba postępowania powinny cechować szybkość.

Zgodnie z przepisem art. 480² § 2¹ k.p.c. – jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że doręczenie nakazu zapłaty ma nastąpić w miejscu, które zgodnie z art. 480² § 2 k.p.c. uzasadnia oznaczenie innego terminu niż termin oznaczony w wydanym nakazie, to sąd wówczas z urzędu wydaje postanowienie, którym zmienia nakaz w stosownym zakresie. Wzmiankę o zmianie nakazu zapłaty (na

¹⁰⁸ G. Kamieński, *Komentarz do art. 480²*, nt 4, [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. BECK on line*, wyd. 34, 2024.

¹⁰⁹ Uzasadnienie nowelizacji przepisów k.p.c., s. 8.

podstawie art. 480² § 2¹ k.p.c.) umieszcza się na oryginale nakazu, a na żądanie stron także na wydanych im wypisach. Dalsze odpisy i wypisy powinny być zredagowane w brzmieniu uwzględniającym postanowienie o zmianie nakazu (art. 480² § 2² k.p.c.).

W myśl przepisu art. 480² § 3 k.p.c. nakaz zapłaty doręcza się stronom. Pozwanemu nakaz zapłaty doręcza się z odpisem pozwu, z odpisami załączników do pozwu oraz pouczeniem o terminie i sposobie zaskarżenia nakazu oraz skutkach jego niezaskarżenia. W pełni aktualne pozostaje zatem stanowisko, że „Doręczenie nakazu zapłaty bez doręczenia pozwu i odpisów dokumentów nie wywołuje skutków prawnych związanych z prawidłowym doręczeniem”¹¹⁰.

3. Podstawy wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym

Podstawy uprawniające do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym zostały określone enumeratywnie w przepisie art. 485 k.p.c., tj. w jakich przypadkach nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym może zostać wydany, w tym jakie dokumenty decydują o jego wydaniu. Z powyższych względów w literaturze określa się je mianem podstaw „o charakterze dowodowym”¹¹¹. Sąd nie skieruje sprawy do postępowania zwykłego w przypadku stwierdzenia, że dowody takie nie zostały przedłożone do pozwu. Powyżej opisane podstawy wydania nakazu zapłaty zamiennie w literaturze przedmiotu określane są jako przesłanki, co może być mylące ze względu na warunki dopuszczalności prowadzenia każdego postępowania

¹¹⁰ Postanowienie SN – Izba Cywilna z dnia 13 listopada 1964 r., II CZ 79/64, Legalis/el.

¹¹¹ K. Panfil, *Komentarz do art. 485*, nt 1, [w:] O.M. Piaskowska (red.), *op. cit.*

cywilnego (przesłanki procesowe). „Jakkolwiek przesłanki wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, czy też upominawczym ograniczają się do sprawdzenia albo złożonych wymaganych dokumentów, albo zaistnienia przesłanek negatywnych, natomiast w przypadku wniesienia przez pozwanych zarzutów lub sprzeciwu, sąd ponownie rozpoznaje sprawę, przy czym pozwani mają możliwość odnoszenia się bezpośrednio do żądania pozwu, to wskazać należy, że tego rodzaju *modus operandi* stoi w sprzeczności z konstytucyjną zasadą ochrony konsumenta”¹¹².

Podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym zostały enumeratywnie określone w przepisie art. 485 § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym do pozwu:

- 1) dokumentem urzędowym,
- 2) zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem,
- 3) wezwaniem dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu.

Roszczenie powoda, które miałyby zostać uwzględnione poprzez wydanie nakazu zapłaty, musi być wykazane jednym z dokumentów określonych w przepisie art. 485 § 1 pkt 1–3 k.p.c., „co należy interpretować ściśle i co powinno zasadniczo wykluczać możliwość wydania nakazu zapłaty na rzecz podmiotu, który nabył w drodze przelewu wierzytelność wykazaną określonymi w tym przepisie dokumentami”¹¹³.

W orzecznictwie zostało wyrażone stanowisko, że „1. Art. 485 § 1 k.p.c. określający warunki dopuszczalności wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym nie reguluje wprost sytuacji, gdy wydania nakazu zapłaty domaga się osoba, która nabyła wierzytel-

¹¹² Wyrok SN z dnia 13 grudnia 2023 r., II NSNc 122/23, LEX nr 3669630.

¹¹³ K. Panfil, *Komentarz do art. 485*, nt 3, [w:] O.M. Piaskowska (red.), *op. cit.*

ność w drodze przelewu. Przepis ten nie określa jakimi dokumentami czy dowodami powód (cesjonariusz) powinien wykazać fakt przelewu wierzytelności, której dochodzi od dłużnika, a wskazuje jedynie ogólnie, jakie dokumenty powinny być dołączone do pozwu w postępowaniu nakazowym, w którym powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych. Zgodnie z art. 485 § 1 pkt 2 k.p.c. nakaz zapłaty może być wydany między innymi wówczas, gdy okoliczności uzasadniające żądanie są udowodnione dołączonymi do pozwu zaakceptowanymi przez dłużnika rachunkami. Dotyczy to także faktur wystawionych przez wierzyciela i podpisanych przez dłużnika bez zastrzeżeń¹¹⁴.

Działania sądu na etapie wstępnym są ograniczone. „Przepis art. 485 k.p.c. wymaga kumulatywnego wystąpienia dwóch przesłanek. Pierwsza ma charakter przedmiotowy i jest związana z dochodzeniem roszczenia pieniężnego lub roszczenia dotyczącego świadczenia rzeczy zamiennych. Druga z przesłanek jest związana z wymogiem udowodnienia dochodzonego roszczenia za pomocą dokumentów wskazanych w nim w sposób wyczerpujący. Kognicja sądu w pierwszej fazie postępowania nakazowego jest ograniczona. Sprowadza się do stwierdzenia istnienia podstaw do wydania nakazu zapłaty, określonych w art. 485 k.p.c. Istnienie tych podstaw na tyle uprawdopodobnia jednak zasadność powództwa, że z woli ustawodawcy nakłada na sąd obowiązek wydania nakazu zapłaty, bez dalszego merytorycznego badania zasadności powództwa¹¹⁵. Sąd powinien zweryfikować łączne istnienie warunków do wydania nakazu zapłaty. Identyczne w swej treści co powyżej opisane stanowisko wyraził także sąd w Szczecinie, akcentując, że „Art. 485 § 1 k.p.c. określający warunki dopuszczalności wydania nakazu zapłaty

¹¹⁴ Wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 487/08, LEX nr 577540.

¹¹⁵ Wyrok SA w Poznaniu z dnia 25 sierpnia 2010 r., I ACa 573/10, LEX nr 756670.

w postępowaniu nakazowym ogranicza kognicję sądu w pierwszej fazie postępowania nakazowego. Przepis ten wymaga kumulatywnego wystąpienia dwóch przesłanek¹¹⁶.

Przepis art. 485 § 1 został zmieniony w wyniku nowelizacji przepisów k.p.c. na mocy ustawy z dnia 4 lipca 2019 r., poprzez uchylenie pkt 4 tego przepisu, który to przepis stanowił, że wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym jest możliwe, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym do pozwu zaakceptowanym przez dłużnika żądaniem zapłaty, zwróconym przez bank i niezapłaconym z powodu braku środków na rachunku bankowym. W doktrynie wyrażono stanowisko, że zmianę tę należałoby wiązać z uchyleniem przepisu art. 485 § 3, który przewidywał możliwość wydania nakazu zapłaty na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych. „Modyfikacje te spowodowane są generalnym dążeniem do usunięcia z kodeksu przepisów, z których wynikało procesowe uprzywilejowanie dokumentów czy czynności zastrzeżonych dla banków, w tym wypadku czynności zwrócenia przez bank zaakceptowanego żądania zapłaty z powodu braku środków na rachunku bankowym¹¹⁷.

3.1. Dowód z dokumentu urzędowego

Podstawę do wydania nakazu zapłaty stanowi dokument urzędowy, dlatego należy rozważyć, jaki to może być dokument. W judykaturze zostało wyrażone stanowisko, że „1. Pojęcie dokumentu urzędowego użyte w art. 485 § 1 pkt 1 k.p.c. jest tożsame z pojęciem dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 244 k.p.c., czyli sporządzonego w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania.

¹¹⁶ Wyrok SA w Szczecinie z dnia 29 maja 2013 r., I ACa 343/08, LEX nr 1416368.

¹¹⁷ K. Panfil, *Komentarz do art. 485*, nt 12, [w:] O.M. Piaskowska (red.), *op. cit.*

Dotyczy to także dokumentów sporządzonych przez organizacje zawodowe, samorządowe, spółdzielcze i inne organizacje społeczne w zakresie zleconych im przez ustawę spraw z dziedziny administracji publicznej¹¹⁸. Należy podzielić stanowisko, że „Dokument urzędowy musi pochodzić od organu władzy publicznej lub innego organu państwowego, samorządowego i organizacji zawodowych, samorządowych, spółdzielczych i innych organizacji pozarządowych; jest wydany w zakresie ich kompetencji; dotyczy zakresu spraw z dziedziny administracji publicznej oraz musi być wydany w przepisanej formie¹¹⁹”.

W orzecznictwie rozważano, czy wystarczające jest przedłożenie do pozwu dokumentu potwierdzonego za zgodność z oryginałem przez adwokata lub radcę prawnego. Wprawdzie „W myśl art. 129 § 2 k.p.c. zamiast oryginału dokumentu strona może złożyć odpis dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego radcą prawnym. Nie oznacza to jednak, że poświadczony przez radcę prawnego dokument przez to staje się dokumentem urzędowym i spełnia wymagania, o których mowa w art. 485 k.p.c. Zgodnie bowiem z § 3 art. 129 k.p.c. jedynie zawarte w odpisie dokumentu poświadczenie zgodności z oryginałem przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego radcą prawnym ma charakter dokumentu urzędowego.

Poświadczane mogą być odpisy zarówno dokumentów urzędowych, jak i prywatnych¹²⁰. „Dokumentem urzędowym, o którym mowa w art. 485 § 1 pkt 1, nie jest odpis dokumentu niemającego waloru dokumentu urzędowego, który został poświadczony przez

¹¹⁸ Wyrok SA w Katowicach z dnia 20 grudnia 2013 r., I ACa 872/13, LEX nr 1425417.

¹¹⁹ K. Panfil, [w:] O.M. Piaskowska (red.), *op. cit.*, art. 485, nt 4.

¹²⁰ Wyrok SA w Białymstoku z dnia 30 grudnia 2014 r., I ACa 638/14, LEX nr 1623847.

radcę prawnego lub adwokata. Poświadczane mogą być odpisy dokumentów zarówno urzędowych, jak i prywatnych, natomiast zgodnie z art. 129 § 3 jedynie zawarte w odpisie dokumentu poświadczenie zgodności z oryginałem przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego radcą prawnym ma charakter dokumentu urzędowego, co nie rozciąga się na cały poświadczany dokument w sytuacji, gdy był to dokument nieodpowiadający art. 244 § 1¹²¹.

Do dokumentów urzędowych zalicza się: wyciągi z ksiąg rachunkowych banków (art. 95 ust. 1 ustawy Prawo bankowe¹²²), wyciągi z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych (art. 194 ust. 1–2 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi¹²³, a także czynności notarialne dokonane przez notariusza zgodnie z prawem „mają charakter dokumentu urzędowego” (art. 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie¹²⁴). Według Sądu Najwyższego „Wyciągi z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego, o których mowa w art. 194 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych, stanowią podstawę wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym”¹²⁵. A w odniesieniu do aktów notarialnych w judykaturze wyrażono stanowisko, że „W związku z treścią art. 2 § 2 ustawy z 1991 r. – Prawo o notariacie akty notarialne należą do grupy dokumentów urzędowych w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Do aktów notarialnych – tak jak do innych kategorii dokumentów urzędowych, a także dokumentów prywatnych – odnosi się jednak również założenie, że dokumenty w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego o dowodzie z dokumentów

¹²¹ K. Panfil, [w:] O.M. Piaskowska (red.), *op. cit.*, art. 485, nt 5.

¹²² Tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1646 z późn. zm.

¹²³ Dz. U. z 2023 r. poz. 681 ze zm.

¹²⁴ Tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1001 z późn. zm.

¹²⁵ Uchwała SN z dnia 7 października 2009 r., III CZP 65/09, OSNC 2010, nr 4, poz. 51.

(art. 243¹ i nast. k.p.c.) mogą być dokumentami deklaratywnymi (opisowymi, narratywnymi, sprawozdawczymi, zaświadczającymi, zawierającymi oświadczenia wiedzy) lub dokumentami konstytutywnymi (zawierającymi oświadczenia woli). Możliwa jest sytuacja, w której dokument, w tym dokument urzędowy, w jednej części jest dokumentem deklaratywnym, a w innej części dokumentem konstytutywnym (np. dokument, który obejmuje oświadczenia woli tworzące czynność prawną może obejmować również oświadczenia wiedzy)¹²⁶.

3.2. Zaakceptowany przez dłużnika rachunek

Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym do pozwu zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem. Podstawą do wydania przez sąd nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym może być zatem fakt potwierdzony zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem. Przepis art. 485 § 1 pkt 2 k.p.c. nie precyzuje jednakże, jak należy rozumieć pojęcie „rachunku”. Za taki rachunek mogą zostać uznane zarówno rachunek, jak i faktura podpisane bez zastrzeżeń przez dłużnika lub osobę umocowaną do działania w jego imieniu. „Przez rachunek, o którym mowa w art. 485 § 1 pkt 2 k.p.c., należy rozumieć każdy występujący w obrocie prawnym dokument rozliczeniowy stanowiący dowód zobowiązania, np. fakturę. Takim dokumentem jest także nota obciążeniowa służąca do dokumentowania transakcji nieobjętych podatkiem od towarów i usług, spełniająca wymagania określone w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. [...] Hipotezą art. 485 § 1 pkt 2 k.p.c. objęty jest dokument stwierdzający wysokość świadczenia oraz określają-

¹²⁶ Wyrok SN z dnia 9 sierpnia 2019 r., II CSK 341/18, OSNC-ZD 2021, nr 1, poz. 2.

cy stronę zobowiązaną do jego spełnienia na rzecz wystawcy. Dokument taki stanowi dla dłużnika podstawę sprawdzenia zasadności i wysokości stwierdzonego nim świadczenia. Przyjęcie dokumentu rozliczeniowego przez dłużnika nie oznacza jeszcze zaakceptowania tego rachunku przez dłużnika, co jest dalszym warunkiem prawnym do wydania na jego podstawie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na omawianej podstawie. Przyjęty rachunek przez potwierdzenie odbioru, np. faktury czy noty obciążeniowej, podlega sprawdzeniu przez dłużnika i może się spotkać z jego akceptacją lub odmową. Akceptacja rachunku oznacza potwierdzenie przez dłużnika stwierdzonego nim zobowiązania, co następuje przez złożenie podpisu dłużnika na rachunku¹²⁷. W pełni należy zaakceptować pogląd, że przyjęcie dokumentu rozliczeniowego przez dłużnika nie jest równoznaczne z faktem akceptacji, gdyż potwierdzenie odbioru np. faktury czy noty obciążeniowej w dalszej części podlega sprawdzeniu przez dłużnika i dopiero wtedy może się spotkać z jego akceptacją lub odmową. Akceptacja rachunku oznacza potwierdzenie przez dłużnika stwierdzonego nim zobowiązania.

Należy zatem rozważyć, kiedy ma miejsce zaakceptowanie rachunku oraz w jakiej formie może nastąpić. Termin „akceptować” należy rozumieć jako „wyrażać zgodę na coś, co uznaje się za dobre; aprobować [...] formalnie coś zatwierdzać, zwykle przez złożenie podpisu”¹²⁸. Zatwierdzenie dokumentu wymaga większego zaangażowania poprzez weryfikację pod względem formalnym i merytorycznym. Natomiast przyjęcia dokumentu poprzez złożenie podpisu nie można traktować jako zatwierdzenia. Dopiero wskutek zatwierdzenia dochodzi do akceptacji. „Akceptacja rachunku ozna-

¹²⁷ Wyrok SN z dnia 7 lutego 2018 r., V CSK 171/17, OSNC-ZD 2019, nr 2, poz. 15.

¹²⁸ *Akceptować*, [hasło w:] *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/slownik-synonimow/akceptowa%C4%87.html> [dostęp: 22.06.2025].

cza potwierdzenie przez dłużnika stwierdzonego nim zobowiązania¹²⁹. Wprowadzenie do umowy postanowień, na mocy których strony upoważniają się do wystawiania dokumentów księgowych w formie elektronicznej, stanowi wyłącznie uregulowanie czynności technicznych. W związku z tym brak odpowiedzi na przesłany w formie elektronicznej dokument nie oznacza jego akceptacji w rozumieniu przepisu art. 485 § 1 pkt 2 k.p.c. Do uznania, że dany dokument (rachunek) jest zaakceptowany, konieczne jest wyrażenie tego w sposób niebudzący wątpliwości. „Można wyróżnić dwa sposoby zaakceptowania przez dłużnika faktury według kryterium czasu akceptacji: akceptacja następcza oraz akceptacja uprzednia. Nie ulega wątpliwości, że w powołanym przepisie chodzi o akceptację następczą, a więc dokonywaną po wystawieniu faktury przez podmiot dokonujący sprzedaży lub dostawy towaru lub świadczący usługi. Wówczas odbiorca towaru lub usługi przez podpisanie adnotacji o odbiorze faktury, bez żadnych zastrzeżeń co do odbioru towaru lub usługi i warunków spełnienia świadczenia pieniężnego w zamian za nabyte towary lub usługi, dokonuje akceptacji rachunku¹³⁰ w rozumieniu przepisu art. 485 § 1 1 pkt 2 k.p.c.

Wyłącznie w przypadku, gdyby postanowienia danej umowy regulowały, że brak reakcji strony umowy na przesłany dokument po upływie określonego w niej okresu strony uznają za „rachunek zaakceptowany przez dłużnika”. Należy zaaprobować stanowisko, że podpisanie przez dłużnika faktury nie może być utożsamiane z uznaniem przez autora podpisu, iż druga strona wykonała usługę objętą tą fakturą¹³¹. „Jednakże przyjęcie dokumentu rozliczeniowego

¹²⁹ Wyrok SA w Katowicach – V Wydział Cywilny z dnia 9 listopada 2020 r., V AGa 529/18, Legalis.

¹³⁰ S. Cieślak, 6.4.2.3.2. *Rachunek zaakceptowany przez dłużnika*, [w:] T. Ereciński (red. nacz.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, S. Cieślak (red.), t. II, cz. 4..., LEX/el.

¹³¹ Wyrok SA w Krakowie z dnia 4 grudnia 2015 r., I ACa 825/15, LEX nr 1999314.

przez dłużnika nie oznacza jeszcze zaakceptowania tego rachunku przez dłużnika. Przyjęty rachunek przez potwierdzenie odbioru np. faktury czy noty obciążeniowej podlega sprawdzeniu przez dłużnika i może się spotkać z jego akceptacją lub odmową. Akceptacja rachunku oznacza potwierdzenie przez dłużnika stwierdzonego nim zobowiązania. Akceptacja ta następuje przez złożenie podpisu dłużnika na rachunku. W doktrynie wskazuje się, że może to następować także w innych formach¹³².

Kodeks cywilny nie zawiera definicji ani rachunku, ani faktury, a skoro stanowią one dokumenty o charakterze księgowym, to należy jej poszukiwać w przepisach prawa podatkowego. Faktura VAT to szczególny rodzaj rachunku wystawiany przez podatników podatku VAT, którego zasady wystawiania podlegają odrębnym przepisom. Zgodnie z przepisem art. 2 pkt 31 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług¹³³ pod pojęciem faktury rozumie się dokument w formie papierowej lub w formie elektronicznej zawierający dane wymagane ustawą i przepisami wydanymi na jej podstawie. Elementy składowe faktury zostały określone w przepisie art. 106e ustawy o podatku od towarów i usług. Natomiast rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 października 2021 r. w sprawie wystawiania faktur¹³⁴ określa: 1) przypadki, w których faktury mogą zawierać zakres danych węższy niż określony w art. 106e ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, oraz zakres tych danych; 2) inny niż określony w art. 31a ust. 1 ustawy sposób przeliczania wykazywanych na fakturach kwot w walutach obcych, stosowanych do określenia podstawy opodatkowania; 3) późniejsze niż określone w art. 106i ustawy terminy wystawiania faktur. Na-

¹³² Wyrok SA w Katowicach z dnia 9 listopada 2020 r., V AGa 529/18, LEX nr 3359584.

¹³³ T.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 361 z późn. zm.

¹³⁴ Dz. U. poz. 1979 z późn. zm.

tomiast w myśl art. 87 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa¹³⁵ – jeżeli z odrębnych przepisów nie wynika obowiązek wystawienia faktury, podatnicy prowadzący działalność gospodarczą są obowiązani, na żądanie kupującego lub usługobiorcy, wystawić rachunek potwierdzający dokonanie sprzedaży lub wykonanie usługi. W literaturze wyrażono stanowisko, że „Oprócz faktury w rozumieniu art. 106e u.p.t.u. rachunkiem, o którym mowa w art. 485 § 1 pkt 2 k.p.c., mogą być też inne dokumenty wymienione w ustawie o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym. Mogą nimi być: faktura korygująca (art. 106j u.p.t.u.), nota korygująca (art. 106k u.p.t.u.), duplikat faktury (art. 106l u.p.t.u.). Szerszego omówienia wymagają dwa ostatnio wymienione dokumenty prywatne. Mogą one być wystawione nie tylko przez sprzedawcę towaru lub wykonawcę usługi, lecz także przez ich nabywcę. Zgodnie z art. 106k ust. 1 u.p.t.u. nabywca towaru lub usługi, który otrzymał fakturę zawierającą pomyłki, z wyjątkiem pomyłek w zakresie danych określonych w art. 106e ust. 1 pkt 8–15, może wystawić fakturę nazywaną notą korygującą. Mamy w tym wypadku do czynienia ze szczególnym rodzajem faktury, przy czym jej szczególny charakter polega m.in. na tym, że pochodzi ona od nabywcy, zaś wystawca faktury korygowanej musi tę notę zaakceptować (art. 106k ust. 2 u.p.t.u.). W konsekwencji może dojść w praktyce do sytuacji procesowej, w której do pozwu będą dołączone dwa dokumenty: pierwotna faktura wystawiona przez sprzedawcę oraz nota korygująca zaakceptowana przez wystawcę. Podobnie będzie w sytuacji, gdy nabywca towaru lub usługi wystawi notę korygującą i dojdzie do jej zaginięcia lub zniszczenia. Wówczas ten nabywca wystawia ponownie duplikat faktury (noty korygującej) na wniosek podatnika (sprzedawcy, usługodawcy) na podstawie art. 106l ust. 1 pkt 2 lit. a u.p.t.u. Oczywiście duplikat faktury wystawionej przez sprzedawcę może też być wystawiony przez

¹³⁵ T.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 111.

sprzedawcę zgodnie z danymi zawartymi w fakturze będącej w posiadaniu nabywcy (art. 106l ust. 1 pkt 1 lit. b u.p.t.u.)”¹³⁶.

W orzecznictwie wyrażono stanowisko, że „Faktura, w której określony został termin jej płatności, sporządzona przez pracownika wierzyciela, do którego obowiązków należało dokonywanie takich czynności, jest wezwaniem do zapłaty w rozumieniu art. 455 k.c.”¹³⁷. Jednocześnie należy pamiętać, że „Dokument rozliczeniowy (faktura) jest wezwaniem do spełnienia świadczenia pieniężnego, gdy zawarto w nim stosowną wzmiankę co do sposobu i czasu zapłaty”¹³⁸. Stanowiska takiego nie można zaakceptować, bowiem z momentem wezwania dokonujemy wyznaczenia dodatkowego terminu na spełnienie świadczenia pieniężnego, którego termin zapłaty upłynął, co będzie jeszcze wyjaśniane w dalszej części opracowania.

„Hipotezą art. 485 § 1 pkt 2 k.p.c. objęty jest dokument stwierdzający wysokość świadczenia oraz określający stronę zobowiązaną do jego spełnienia na rzecz wystawcy, stanowiący dla dłużnika podstawę sprawdzenia zasadności i wysokości stwierdzonego nim świadczenia. Jednakże przyjęcie dokumentu rozliczeniowego przez dłużnika nie oznacza jeszcze zaakceptowania tego rachunku przez dłużnika. [...] W doktrynie wskazuje się, że może to następować także w innych formach”¹³⁹. Należy jednak zwrócić uwagę, że przepisy podatkowe do uznania, że dokument został wystawiony, jak również przyjęty nie wymagają podpisania faktury. W związku z tym należy ustalić, w jaki sposób można uznać, że rachunek (faktura) został zaakceptowany. Do uznania, że doszło

¹³⁶ S. Cieślak, 6.4.2.3.2. *Rachunek...*

¹³⁷ Wyrok SN z dnia 23 października 2001 r., I CKN 323/99, OSNC 2002, nr 7–8, poz. 94.

¹³⁸ Wyrok SA w Szczecinie z dnia 5 kwietnia 2018 r., I AGa 89/18, LEX nr 2507724.

¹³⁹ Wyrok SA w Katowicach z dnia 9 listopada 2020 r., V AGa 529/18, LEX nr 3359584.

do zaakceptowania rachunku, nie jest wystarczające jego podpisanie. Natomiast inaczej należałoby traktować potwierdzenie sald, gdyż w takim przypadku istnieje możliwość zweryfikowania wzajemnych rozliczeń przed złożeniem podpisu. W tym zakresie „Należy również przewidzieć trudności polegające na tym, że część kontrahentów jednostki nie ma obowiązku potwierdzenia sald (jednostki niepodlegające obowiązkowi prowadzenia ksiąg), w związku z czym wysłane potwierdzenie salda może pozostać bez odpowiedzi”¹⁴⁰. Zgodnie z przepisem art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁴¹ – wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz), potwierdzony ich inwentaryzacją, sporządzają jednostki, które uprzednio nie prowadziły ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą. W pozostałych jednostkach rolę inwentarza spełnia zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej oraz zestawienia sald kont ksiąg pomocniczych sporządzone na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych.

Strona powodowa, domagając się wydania nakazu zapłaty, musi dopełnić warunku i do pozwu dołączyć dowody z dokumentów, o jakich mowa w art. 485 § 1 k.p.c.¹⁴², które weryfikowane są przez sąd. Sąd przed wydaniem nakazu zapłaty zobligowany jest zweryfikować, czy fakty, na które powołuje się strona powodowa, zostały potwierdzone dokumentami określonymi w przepisie art. 485 § 1 k.p.c.; jeśli nie, to strona pozwana będzie mogła podważać w zarzutach od nakazu zapłaty, że dany fakt nie został wykazany. „Zwalczanie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym na podstawie podpisanej faktury przybiera postać zarzutów zmierzających do obalenia domniemania faktycznego polegającego na uznaniu, że

¹⁴⁰ A. Walińska, *Komentarz do art. 19*, [w:] E. Walińska (red.), *Ustawa o rachunkowości. Komentarz*, wyd. VII, Warszawa 2025, art. 19.

¹⁴¹ T.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 120 z późn. zm.

¹⁴² Wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 października 2008 r., I ACa 683/08, Legalis.

fakt podpisania faktury pozwala uznać za udowodniony fakt wykonania prac w fakturze opisanych¹⁴³. W związku z tym, że „faktura jest dokumentem prywatnym, to stosownie do art. 245 k.p.c. stanowi dowód tego, że osoba która ją podpisała złożyła zawarte w niej oświadczenie. Choć jej przyjęcie może być uznane za rachunek w rozumieniu art. 485 § 1 pkt 2 k.p.c. i być podstawą do zgłoszenia wierzytelności nią objętej do potrącenia na podstawie art. 493 § 3 k.p.c. to jest to tylko warunek procesowy do wystąpienia z takim zarzutem w sprawie, w której został wydany nakaz zapłaty i nie oznacza, że przy rozpoznawaniu zasadności wierzytelności przedstawionej do potrącenia nie istnieje możliwość jej badania za pomocą wszelkich środków dowodowych¹⁴⁴.”

3.3. Wezwanie dłużnika do zapłaty i pisemne oświadczenie dłużnika o uznaniu długu

Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym do pozwu wezwaniem dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu. „Wydanie nakazu zapłaty na podstawie art. 485 § 1 pkt 3 k.p.c. wymaga przedstawienia przez powoda dwóch dokumentów – wezwania dłużnika do zapłaty i pisemnego oświadczenia dłużnika o uznaniu długu. Przy czym uznanie długu może nastąpić w dwóch formach: uznania właściwego i niewłaściwego. Dla skuteczności uznania nie jest wymagana żadna szczególna forma. Oświadczenie o uznaniu długu może zostać złożone w sposób zarówno wyraźny, jak i dorozumiany, np. przez zapłatę odsetek, spełnienie części świadczenia, prośbę o odroczenie płatności długu, rozłożenie na raty. W postępowaniu nakazowym

¹⁴³ Wyrok SA w Białymstoku z dnia 20 grudnia 2013 r., I ACa 633/13, LEX nr 1415822.

¹⁴⁴ Postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 83/16, LEX nr 2095938.

oświadczenie dłużnika musi jednak przybrać formę pisemną¹⁴⁵. W przypadku dokumentu w postaci wezwania dłużnika i oświadczenia dłużnika o uznaniu długu, określonego w przepisie art. 485 § 1 pkt 3 k.p.c., należy rozumieć podobnie jak uznanie roszczenia, o którym mowa w art. 123 § 1 pkt 2 k.c., jednak z tym istotnym zastrzeżeniem, że art. 485 § 1 pkt 3 wprowadza dodatkowo wymaganie, aby oświadczenie to było pisemne¹⁴⁶. „Uznanie roszczenia w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 2 k.c. występuje w każdym wypadku wyraźnego oświadczenia woli lub też innego jednoznacznego zachowania się dłużnika wobec wierzyciela, z którego wynika, że dłużnik uważa roszczenie za istniejące. [...] Protokół odbioru robót jest to zazwyczaj dokument sporządzany przy udziale obydwu stron umowy. Przepisy kodeksu cywilnego nie przewidują jednak obowiązku sporządzania protokołu odbioru obiektu, ale obowiązek ten może wynikać z umowy. Protokół obioru stanowi pokwitowanie spełnienia świadczenia przez wykonawcę w rozumieniu art. 462 k.c., a zatem z całą pewnością nie może stanowić wewnętrznego dokumentu jednej ze stron procesu budowlanego”¹⁴⁷. Co istotne, „1. Uznanie roszczenia może być dokonane w trzech różnych formach: jako uznanie właściwe, ugoda i uznanie niewłaściwe. Pierwsze stanowi nieuregulowaną odrębną umowę ustalającą co do zasady i zakresu istnienie albo nieistnienie jakiegoś stosunku prawnego, drugie stanowi także umowę, z tym, iż jest to umowa uregulowana i różni się od uznania właściwego tym, że samo istnienie lub nieistnienie stosunku prawnego nie jest kwestionowane, a istnieje jedynie niepewność co do roszczeń wynikających z tego stosunku (art. 917–918 k.c.). Wreszcie, trzecią formą jest tzw. uznanie niewłaściwe, które można okre-

¹⁴⁵ Wyrok SA w Krakowie z dnia 11 lutego 2022 r., I AGa 90/20, LEX nr 3399013.

¹⁴⁶ Zob. B. Draniewicz, *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 9.06.2005 r.*, I ACa 171/05, PrSp 2007, nr 2, s. 51, nt 1.

¹⁴⁷ Wyrok SA w Warszawie z dnia 25 stycznia 2019 r., VI ACa 1360/17, LEX nr 2706624.

ślić jako przyznanie przez dłużnika wobec wierzyciela istnienia długu. 2. Uznanie niewłaściwe, którego skutkiem jest fakt przyznania dłużnika wobec wierzyciela istnienia długu, może stanowić podstawę wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym w świetle uregulowania art. 485 § 1 pkt 3 k.p.c., ponieważ przepis ten posługuje się jedynie ogólnym terminem «pisemne oświadczenie dłużnika o uznaniu długu». 3. W postępowaniu nakazowym obrona pozwanego dłużnika zarzutem potrącenia jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy wierzycielność przedstawiona do potrącenia stwierdzona jest takimi samymi dokumentami, które mogą stanowić podstawę wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, a wynika to z uregulowania art. 493 § 3 k.p.c. Jeśli więc pozwany nie przedstawił do potrącenia wierzycielności udowodnionej dokumentami wymienionymi w art. 485 k.p.c., to tym samym taka obrona pozwanego nie mogła odnieść zamierzonego skutku¹⁴⁸.

Sąd powinien ustalić, czy dołączone do pozwu dokumenty prywatne uprawniają do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Warunkiem wydania nakazu zapłaty na podstawie art. 485 § 1 pkt 3 k.p.c. jest przedstawienie przez podmiot inicjujący postępowanie dwóch dokumentów – wezwania dłużnika do zapłaty i pisemnego oświadczenia dłużnika o uznaniu długu. Natomiast uznanie długu może nastąpić w dwóch formach: uznania właściwego i niewłaściwego. „Oświadczenie o uznaniu długu może zostać złożone w sposób zarówno wyraźny, jak i dorozumiany, np. przez zapłatę odsetek, spełnienie części świadczenia, prośbę o odroczenie płatności długu, rozłożenie na raty. W postępowaniu nakazowym oświadczenie dłużnika musi jednak przybrać formę pisemną¹⁴⁹».

¹⁴⁸ Wyrok SA w Katowicach z dnia 9 czerwca 2005 r., I ACa 171/05, LEX nr 164613.

¹⁴⁹ Wyrok SA w Krakowie z dnia 11 lutego 2022 r., I AGa 90/20, LEX nr 3399013.

Należy rozważyć, czy wystawienie faktury można uznać za dokonanie wezwania do zapłaty. W judykaturze wyrażono pogląd, że „Większość faktur zawiera określenie zarówno sposobu, jak i czasu zapłaty (terminu płatności), a tym samym może być uznana za wezwanie do zapłaty. Jeżeli taka faktura zostanie przyjęta przez dłużnika (co najczęściej następuje poprzez jej podpisanie przez osobę uprawnioną, tj. czynność równoznaczną z niewłaściwym uznaniem długu) to może ona stanowić podstawę do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wymienioną w art. 485 § 1 pkt 3 k.p.c.”¹⁵⁰. Stanowisko powyższe nie zasługuje na aprobatę, ponieważ faktura (rachunek) stanowi dokument, w którym określony jest termin zapłaty świadczenia, które zostało w nim wyszczególnione. Natomiast wezwanie do zapłaty odnosi się do terminu, który upłynął, a więc do wymagalnego roszczenia. W związku z tym nie jest wystarczające przedłożenie samej faktury (rachunku), lecz należy także dołączyć wezwanie, w którym strona powodowa wyznacza stronie pozwanej termin na dobrowolne spełnienie świadczenia określonego na fakturze (rachunku) oraz dokument, z którego będzie wynikać, że na piśmie uznała roszczenie. Wykładnia przepisu art. 485 § 1 pkt 3) k.p.c. może podważać stanowisko, że uznanie roszczenia może nastąpić w dowolnej formie, a więc także elektronicznej¹⁵¹. Wprawdzie rozwój technologii elektronicznej zwiększa zakres dokonywanych czynności w formie elektronicznej (np. dokonywanie doręczeń), co może powodować, że uznanie zostanie dokonane w formie e-mail lub sms, ale czy to uprawnia do dokonania wykładni rozszerzającej,

¹⁵⁰ Wyrok SA w Poznaniu z dnia 19 lutego 2014 r., I ACa 1071/13, LEX nr 1439246.

¹⁵¹ „Wobec nowelizacji przepisów o formie czynności prawnych wydaje się, że zdezaktualizował się pogląd, zgodnie z którym zarówno wezwanie dłużnika do zapłaty, jak i pisemne oświadczenie dłużnika o uznaniu długu musiały przybierać formę pisemną” – A. Arkuszewska, *Komentarz do art. 485*, [w:] P. Rylski (red. nacz.), *op. cit.*

czy też należy pozostać przy poglądzie, że do wydania nakazu zapłaty wystarczająca jest tylko forma pisemna?¹⁵² W myśl przepisu art. 78 § 1 k.c. – do zachowania pisemnej formy czynności prawnej wystarcza złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli. Do zawarcia umowy wystarcza wymiana dokumentów obejmujących treść oświadczeń woli, z których każdy jest podpisany przez jedną ze stron, lub dokumentów, z których każdy obejmuje treść oświadczenia woli jednej ze stron i jest przez nią podpisany. Jak zatem należy traktować uznanie roszczenia? Wydaje się, że fakt uznania danego roszczenia nie powinien budzić wątpliwości w zakresie tego, jaki podmiot uznaje jakiego rodzaju roszczenie, a także jaki jest zakres składanego oświadczenia o uznaniu roszczenia.

3.4. Weksel lub czek jako podstawa do wydania nakazu zapłaty

Odrębną podstawę do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym stanowi weksel. Stosownie do przepisu art. 485 § 2 k.p.c. sąd wydaje również nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksła lub czeku należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. W przypadku przejścia na powoda praw z weksła lub czeku do wydania nakazu niezbędne jest również przedstawienie dokumentów uzasadniających roszczenie, o ile przejście tych praw na powoda nie wynika bezpośrednio z weksła lub czeku. Jeżeli dłużnikiem jest konsument, niezbędne jest przedstawienie wraz z pozwem umowy, z której wynika roszczenie

¹⁵² Por. S. Cieślak, *Postępowania przyspieszone...*, s. 28; R. Flejszar, *Przedsiębiorca w postępowaniu cywilnym rozpoznawczym*, Warszawa 2010, s. 279 i n. M. Manowska, *Postępowania odrębne w procesie cywilnym*, Warszawa 2012; *eadem*, *Postępowanie nakazowe po nowelizacji ustawą z 24.5.2000 r. Kodeksu postępowania cywilnego (zagadnienia wybrane)*, PrSp 2000, nr 9, s. 32–33.

zabezpieczone wekslem, wraz z deklaracją wekslową i załącznikami. W treści pozwu skierowanego przeciwko osobie fizycznej zamieszcza się oświadczenie o tym, czy roszczenie dochodzone pozwem powstało w związku z umową zawartą z konsumentem. Przedmiotowy przepis dokonuje rozróżnienia w zakresie podmiotów zobowiązanych wekslowo. Przepis ten został zmieniony w związku z wejściem w życie w dniu 24 września 2021 r. ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. „Przepisy wprowadzone ww. nowelizacją z 11.08.2021 r. mają szczególnie istotne znaczenie dla przedsiębiorców, którzy w obrocie z konsumentami wykorzystują weksle jako formę zabezpieczenia swoich roszczeń. W większości przypadków będą to instytucje finansowe (banki, firmy pożyczkowe czy leasingowe). Zmiany te mają na celu ochronę konsumentów jako słabszej strony relacji z przedsiębiorcą. W konsekwencji poprawa ich pozycji powoduje nałożenie dodatkowych obowiązków na przedsiębiorców i w efekcie trudniejsze niż do tej pory dochodzenie należności z weksla, gdy dłużnikiem jest konsument”¹⁵³. Zmieniony przepis wymaga dodatkowych dokumentów warunkujących wydanie nakazu zapłaty na podstawie weksla, gdy stroną pozwaną jest konsument. „Przeciwko konsumentowi nie może zostać wydany nakaz zapłaty wyłącznie na podstawie treści samego weksla, niezależnie od tego, że uwzględnianie w postępowaniu nakazowym innych dokumentów dołączonych do pozwu wraz z wekslem byłoby sprzeczne z istotą tego typu postępowania nakazowego. Konieczność zapewnienia przewidzianej w unormowaniach unijnych skutecznej ochrony konsumentom oznacza, że niezależnie od zainicjowania przed sądem postępowania nakazowego na podstawie weksla, sąd z urzędu zobowiązany jest każdorazowo zweryfikować, czy weksel stanowił zabezpiecze-

¹⁵³ A. Serzysko, *Nakaz zapłaty dla weksli konsumenckich po nowelizacji*, LEX/el. 2021.

nie umowy konsumenckiej; to zaś wymaga znajomości podstawy wydania weksla. W przypadku stwierdzenia, że wierzyciel dochodzi wierzytelności z weksla, który stanowił zabezpieczenie umowy konsumenckiej zawartej z pozwanym, nie wydaje się, by istniała inna droga zapewnienia pełnej skuteczności unormowaniom dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. U. UE L 95/29 z 21.04.1993 r.), niż zbadanie z urzędu treści stosunku podstawowego łączącego wystawcę weksla będącego konsumentem oraz wierzyciela wekslowego. Uwzględnić należy bowiem fakt, że w postępowaniu nakazowym sąd nie uzasadnia decyzji o wydaniu nakazu, a tym samym nie sposób ustalić, czy sąd wydając nakaz wziął pod uwagę unormowania chroniące konsumenta¹⁵⁴. Regulacja obecna powoduje, że ograniczona została funkcja, jaką w obrocie gospodarczym pełni weksel. Zgodnie z przepisem art. 9 ust. 1 Prawa wekslowego – wystawca odpowiada za przyjęcie i za zapłatę weksla¹⁵⁵. Przepis art. 1 p.w. określa wymogi ważności weksla trasowanego, albowiem nie będzie uważany za weksel trasowany dokument, któremu brak jednej z cech, wskazanych w art. 1 p.w., wyjąwszy przypadki, określone w ustawie (art. 2 p.w.). W szczególności weksel bez oznaczenia terminu płatności uważa się za płatny za okazaniem. W braku osobnego oznaczenia, miejsce, wymienione obok nazwiska trasata, uważa się za miejsce płatności, a także za miejsce zamieszkania trasata. Weksel, w którym nie oznaczono miejsca wystawienia, uważa się za wystawiony w miejscu podanym obok nazwiska wystawcy. Weksel może być wystawiony na własne zlecenie wystawcy. Trasatem może być sam wystawca. Weksel może być wystawiony na rachunek osoby trzeciej (art. 3 p.w.). Zasadniczo weksel ma charakter abstrakcyjny,

¹⁵⁴ Wyrok SN z dnia 9 listopada 2022 r., I NSNc 113/22, LEX nr 3554359.

¹⁵⁵ Ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 282), dalej p.w.

ale w przypadku weksla *in blanco* niezupełnego ze względu na jego gwarancyjny charakter to sąd ma obowiązek zweryfikowania prawidłowości wypełnienia tego weksla zgodnie z deklaracją wekslową, która może zostać złożona w dowolnej formie¹⁵⁶. Prawo wekslowe dopuszcza wystawienie weksla niezupełnego (*in blanco*). Weksel taki ma charakter gwarancyjny. Stosownie do przepisu art. 10 p.w. – jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. „Weksel *in blanco* może być środkiem zabezpieczenia wiarygodności wynikających z różnorodnych stosunków prawnych. Zobowiązanie to ma charakter samodzielny i abstrakcyjny, a więc niezależny od podstawy prawnej, która spowodowała jego zaciągnięcie. Wręczając i przyjmując weksel strony obejmują bowiem swoją wolą jego funkcję zabezpieczającą, z której wynika, że inkorporowana w nim wiarygodność ma ułatwić zaspokojenie wierzyciela. Ciężar dowodu, że zdarzenie, w związku z którym wystawca i poręczyciel podpisali weksel nie istnieje, względnie zakres ich odpowiedzialności jest mniejszy niż wynika to z treści weksla, spoczywa właśnie na wystawcy oraz poręczycielu wekslowym. Dla poniesienia tego ciężaru nie jest wystarczające wyłącznie zakwestionowanie kwoty wskazywanej przez posiadacza weksla. Konieczne jest udowodnienie, że dług zabezpieczony wekslem bądź w ogóle nie istnieje lub istnieje w innej konkretnie wskazanej i udowodnionej wysokości”¹⁵⁷.

Brak odpowiedzialności wekslowej wiąże się z koniecznością zgłaszania zarzutów, że weksel został uzupełniony niezgodnie z de-

¹⁵⁶ Por. M. Czarnecki, M. Bagińska, *Prawo wekslowe i czekowe, Komentarz*, wyd. 5, Warszawa 2008, s. 186.

¹⁵⁷ Wyrok SN z dnia 27 czerwca 2024 r., II CSKP 1734/22, LEX nr 3749347.

klaracją wekslową. Powyższe wiąże się zatem ze zmianą ciężaru twierdzenia i dowodzenia. Powód, który dochodzi roszczenia na podstawie weksla, nie ma obowiązku dowodzenia pozawekslowej podstawy swojego żądania. Ciężar wykazania okoliczności określonych w art. 10 p.w. spoczywa bowiem na pozwanym. Zgłoszenie tego rodzaju zarzutów wymaga tego, aby sąd zbadał stosunek podstawowy, który wiązał się z podpisaniem deklaracji wekslowej. Deklaracja wekslowa stanowi porozumienie, które jest związane z innymi stosunkami umownymi. Strony takiego porozumienia określają zasady, w jaki sposób weksel powinien zostać wypełniony w zakresie terminu czy wysokości. „Uprawnienie do uzupełnienia weksla może zostać przeniesione na inną osobę w drodze sukcesji uniwersalnej”¹⁵⁸.

W przypadku dochodzenia roszczeń na podstawie weksla niepełnego sąd będzie weryfikować stosunek podstawowy, którego wykonanie zabezpiecza weksel *in blanco*. „Przeniesienie sporu, po złożeniu zarzutów od nakazu zapłaty, na płaszczyznę stosunku podstawowego, nie oznacza, że dochodzi do zmiany powództwa. Przedmiotem postępowania jest nadal to samo roszczenie wekslowe, a okoliczności faktyczne wynikające z tego stosunku rozstrzygają o tym, czy i w jakim zakresie podniesione przez dłużnika zarzuty, oparte na stosunku cywilnoprawnym (art. 16) lub na zawartym przez strony porozumieniu, co do uzupełnienia weksla wystawionego *in blanco* (art. 10), czynią roszczenie wekslowe powoda bezzasadnym. Wynika z tego, że zarówno zarzuty podniesione przez dłużnika, jak i twierdzenie faktyczne powoda zgłaszane na ich odparcie mogą się obracać wyłącznie w granicach roszczenia objętego wekslem”¹⁵⁹. Podobnie została uregulowana kwestia ciężaru dowo-

¹⁵⁸ Postanowienie SN z dnia 20 czerwca 2024 r., I CSK 2998/23, LEX nr 3736021.

¹⁵⁹ Postanowienie SN – Izba Cywilna z dnia 25 października 2018 r., II CSK 253/18.

du w wypadku, kiedy wierzyciel wekslowy kieruje roszczenie do poręczyciela wekslowego, który na podstawie przepisu art. 32 p.w. odpowiada za zapłatę weksla tak samo jak wystawca i akceptant. Pozwany powinien udowodnić zgłaszane zarzuty w zakresie, że roszczenie wekslowe nie przysługuje, a więc także spoczywa na nim obowiązek udowodnienia braku podstaw do wypełnienia weksla. „Samo wniesienie zarzutów przeciwko nakazowi, w którym uwzględniono powództwo na podstawie weksla *in blanco* nie stanowi podstawy do tego, aby rozpoznawać roszczenie nie w ramach stosunku wynikającego z weksla, lecz w ramach stosunku materialnoprawnego, którego wykonanie zostało zabezpieczone przez wręczenie weksla *in blanco*. Takie przeniesienie badania na stosunek podstawowy ma miejsce wtedy, gdy pozwany w relacji do powoda jest w stanie podnieść i wykazać, że wręczony mu weksel został wypełniony niezgodnie z porozumieniem”¹⁶⁰.

„W postępowaniu nakazowym toczącym się na podstawie weksla własnego wystawionego przez konsumenta *in blanco* i następnie uzupełnionego przez wierzyciela, sytuacja pozwanego konsumenta jest zdecydowanie słabsza, ponieważ możliwość wniesienia zarzutów wiąże się ze spełnieniem przesłanek, które są zbyt rygorystyczne, by zapewniały równorzędną pozycję konsumenta względem wierzyciela dysponującego wekslem *in blanco*. W efekcie, pożyczkobiorca będący konsumentem nie ma możliwości adekwatnej obrony swoich interesów poprzez efektywne przeprowadzenia dowodów na okoliczności takie jak wygaśnięcie lub nieistnienie zobowiązania, a także nie ma efektywnej możliwości zakwestionowania jego wysokości”¹⁶¹. Sąd w sytuacji, kiedy poweźmie wątpliwości co do prawidłowości wypełnienia weksla, powinien skierować sprawę do postępowania zwykłego. „Z zasady określonej w art. 2 Konstytucji RP

¹⁶⁰ Wyrok SN z dnia 24 lipca 2024 r., II CSKP 1568/22, LEX nr 3747871.

¹⁶¹ Wyrok SN z dnia 17 maja 2023 r., II NSNc 25/23, LEX nr 3579743.

wywodzona jest konieczność zapewnienia bezpieczeństwa prawnego jednostki, pewności co do prawa, przewidywalności stanowionego prawa, lojalności państwa względem obywateli, co powinno budować zaufanie jednostki do Państwa. Bezpieczeństwo prawne obywateli winno być przy tym rozumiane nie tylko formalnie jako przewidywalność działań władzy publicznej, ale także jako skuteczne zabezpieczenie dóbr życiowych i interesów człowieka. Zgodzić trzeba się z poglądem, że jej celem nie jest «tylko doprowadzenie do formalnej zgodności z prawem kwestionowanych orzeczeń, ale także realizacja zasady sprawiedliwości społecznej». Z całą pewnością stoi ona na przeszkodzie akceptacji praktyki orzeczniczej polegającej na wydawaniu nakazu zapłaty przeciwko konsumentowi z uwagi na samą tylko treść weksla, bez kontroli treści umowy, na podstawie której doszło do jego wystawienia¹⁶². W związku z tym „sąd, przed którym prowadzone jest postępowanie nakazowe z weksla wobec konsumenta, obok przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, musi także z urzędu stosować przepisy mające na celu ochronę konsumenta. Co za tym idzie, stosując przepisy Kodeksu postępowania cywilnego regulujące postępowanie nakazowe z weksla, przy ich interpretacji dokonanej w świetle orzecznictwa TSUE, sąd zobowiązany jest skierować sprawę do postępowania zwykłego, jeżeli pozwanym jest osoba fizyczna, którą w kontekście działalności wierzyciela wekslowego oraz w świetle treści pozwu lub załączonych do niego dowodów, należy uznać za konsumenta. Sąd nie może zatem wydać przeciwko konsumentowi nakazu zapłaty wyłącznie na podstawie treści samego weksla, niezależnie od tego, że uwzględnianie w postępowaniu nakazowym innych dokumentów dołączonych do pozwu wraz z wekslem byłoby sprzeczne z istotą tego typu postępowania nakazowego”¹⁶³.

¹⁶² Wyrok SN z dnia 8 lutego 2023 r., II NSNc 105/23, LEX nr 3537872.

¹⁶³ Wyrok SN z dnia 2 czerwca 2022 r., I NSNc 659/21, LEX nr 3398797.

Powód, dochodząc roszczeń na podstawie weksla lub czeku, powinien przedłożyć je w oryginale, jeżeli nich nie dołączono, a także jeśli w treści pozwu nie zamieszczono oświadczenia, o którym mowa w § 2 zdanie czwarte, przewodniczący wzywa powoda do ich złożenia pod rygorem zwrotu pozwu na podstawie art. 130 k.p.c. (art. 485 § 4 k.p.c.).

Sąd może skazać na grzywnę powoda, jego przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika, który w złej wierze lub wskutek niezachowania należytej staranności złożył niezgodne z prawdą oświadczenie, o którym mowa w § 2 zdanie czwarte, że roszczenie dochodzone pozwem nie powstało w związku z umową zawartą z konsumentem (art. 485 § 45 k.p.c.).

3.5. Dokumenty stanowiące podstawę do dochodzenia należności zapłaty świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 4 pkt 1a ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych

Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dołączonej do pozwu umowy, dowodu spełnienia wzajemnego świadczenia niepieniężnego, dowodu doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku, jeżeli powód dochodzi należności zapłaty świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 4 pkt 1a ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych¹⁶⁴ (tj. wynagrodzenia za dostawę towaru lub wykonanie usługi w transakcji handlowej), odsetek w transakcjach handlowych określonych w tej ustawie lub rekompensaty, o której mowa w art. 10 ust. 1 tej ustawy, oraz na podstawie dokumentów potwierdzających poniesienie kosztów odzyskiwania należności, jeżeli powód dochodzi również zwrotu kosztów, o których mowa w art. 10 ust. 2 tej ustawy. W rozu-

¹⁶⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 1790, dalej jako u.p.n.o.t.h.

mieniu tejże ustawy transakcja handlowa stanowi umowę, której przedmiotem jest odpłatna dostawa towaru lub odpłatne świadczenie usługi, jeżeli strony, o których mowa w art. 2, zawierają ją w związku z wykonywaną działalnością.

Przedmiotowa ustawa określa szczególne uprawnienia wierzyciela i obowiązki dłużnika w związku z terminami zapłaty w transakcjach handlowych, skutki niewykonania takich obowiązków oraz postępowanie w sprawie nadmiernego opóźniania się ze spełnianiem świadczeń pieniężnych (art. 1 u.p.n.o.t.h.). Przepisy tej ustawy stosuje się do transakcji handlowych, których wyłącznymi stronami są:

- 1) przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców¹⁶⁵,
- 2) podmioty prowadzące działalność, o której mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców,
- 3) podmioty, o których mowa w art. 4, art. 5 ust. 1 i art. 6 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych¹⁶⁶,
- 4) osoby wykonujące wolny zawód,
- 5) oddziały i przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych,
- 6) przedsiębiorcy z państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej.

Przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych nie stosuje się do:

- 1) długów objętych postępowaniami prowadzonymi na podstawie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe¹⁶⁷ oraz ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyj-

¹⁶⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 221, 641 i 803.

¹⁶⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, 1812, 1933 i 2185 oraz z 2023 r. poz. 412 i 825.

¹⁶⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 1520 oraz z 2023 r. poz. 825.

- ne¹⁶⁸ odpowiednio od dnia ogłoszenia upadłości albo od dnia otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego,
- 2) umów, na podstawie których są wykonywane czynności bankowe w rozumieniu przepisów art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe¹⁶⁹,
 - 3) umów, których stronami są wyłącznie podmioty zaliczane do sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych.

Stosownie do przepisu art. 10 ust. 1 u.p.n.o.t.h. – wierzycielowi, od dnia nabycia uprawnienia do odsetek, o których mowa w art. 7 ust. 1 lub art. 8 ust. 1, przysługuje od dłużnika, bez wezwania, rekompensata za koszty odzyskiwania należności, stanowiąca równowartość kwoty:

- 1) 40 euro – gdy wartość świadczenia pieniężnego nie przekracza 5000 złotych.
- 2) 70 euro – gdy wartość świadczenia pieniężnego jest wyższa niż 5000 złotych, ale niższa niż 50 000 złotych.
- 3) 100 euro – gdy wartość świadczenia pieniężnego jest równa lub wyższa od 50 000 złotych.

Równowartość kwoty rekompensaty, o której mowa w ust. 1, jest ustalana przy zastosowaniu średniego kursu euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym świadczenie pieniężne stało się wymagalne (art. 10 ust. 1a u.p.n.o.t.h.). Oprócz kwoty rekompensaty wierzycielowi przysługuje również zwrot, w uzasadnionej wysokości, poniesionych kosztów odzyskiwania należności przewyższających tę kwotę (art. 10 ust. 2 u.p.n.o.t.h.). Roszczenie o rekompensatę, o której mowa w ust. 1, nie może być zbyte (art. 10 ust. 4 u.p.n.o.t.h.).

¹⁶⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 2309.

¹⁶⁹ Dz. U. z 2022 r. poz. 2324 z późn. zm.

4. Zasady postępowania nakazowego

Postępowanie nakazowe należy prowadzić zgodnie z naczelnymi zasadami postępowania cywilnego, z uwzględnieniem jego specyfiki, która wiąże się z wnioskowym i fakultatywnym charakterem tego postępowania oraz dwufazowością. W pierwszej fazie tego postępowania czynności podejmowane są na posiedzeniu niejawnym, a dopiero w przypadku skutecznego wniesienia zarzutów wyznaczana jest rozprawa. Zasadą tego postępowania jest niejawnosc pierwszej jego fazy, co wiąże się z funkcją, jaką pełni, a mianowicie postępowania przyspieszonego. Specyfika tego postępowania wymaga zatem odstępstwa od naczelnej zasady jawności postępowania cywilnego wyrażonej w przepisie art. 9 § 1 k.p.c., zgodnie z którą rozpoznawanie spraw odbywa się jawnie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Treść tego przepisu stanowi realizację konstytucyjnej zasady, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 § 1 Konstytucji RP). Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie (art. 45 § 2 Konstytucji RP). Zasada jawności uznawana jest w doktrynie za naczelną zasadę postępowań sądowych¹⁷⁰, stanowiącą gwarancję rzetelnego procesu¹⁷¹. Z powyż-

¹⁷⁰ Por. w kwestii rozumienia zasady jawności: W. Berutowicz, *O pojęciu naczelných zasad postępowania cywilnego*, „Studia Cywilistyczne” 1975, t. XXV-XXVI, s. 27-40; W. Siedlecki, *Kodeks cywilny a naczelne zasady procesowe postępowania cywilnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1973, z. 1, s. 126 i n. W. Broniewicz, *Jawnosc jako konstytucyjna zasada procesu cywilnego Polski Ludowej*, NP 1954, nr 5-6, s. 83; J. Jodłowski, [w:] J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapiere, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2009, s. 111 i n.; W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2014, s. 58.

¹⁷¹ A. Łazarska, *op. cit.*, s. 46 i n.

szych względów ograniczenie jawności rozpoznania sprawy lub wyłączenie jawności postępowania jest dopuszczalne jedynie na podstawie przepisów rangi ustawowej¹⁷².

W powiązaniu z zasadą jawności pozostaje zasada koncentracji materiału dowodowego, która pozwala na prawidłowe ustalenie stanu faktycznego sprawy. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym powoduje, że sąd nie ma możliwości zweryfikowania twierdzeń strony powodowej. Z powyższych względów postępowanie nakazowe cechuje także odstępstwo od ogólnych zasad postępowania cywilnego przejawiające się w wydawaniu merytorycznego orzeczenia na podstawie ograniczonego katalogu dowodów. Ponadto wiąże się także z odstępstwem od naczelnej zasady kontrydiktoryjności. Sąd wydaje nakaz zapłaty na podstawie dowodów z dokumentów, które powód zobligowany jest przedłożyć do pozwu.

W postępowaniu nakazowym realizowana jest jedynie zasada pisemności, co jest implikowane tym, że nie jest przeprowadzana rozprawa, a zasada ustności może być wyłącznie realizowana podczas rozprawy¹⁷³. W związku z tym forma czynności procesowej, a więc czy dokonywana jest ustnie, czy pisemnie, delimituje zasadę pisemności lub ustności postępowania.

Specyfika postępowania nakazowego przejawia się także w tym, że sąd orzeka w nakazie zapłaty o uwzględnieniu całości żądania pozwu. W związku z tym podmiotem wyłącznie uprawnionym do zaskarżenia co do istoty sprawy jest pozwany, który może nakaz zapłaty zaskarżyć, wnosząc zarzuty, a tym samym zostało zagwarantowane pozwanemu prawo do zaskarżenia merytorycznego orzeczenia.

¹⁷² J. Gołaczyński (red.), *Jawność i jej ograniczenia. Postępowanie sądowe*, t. 8, Warszawa 2015, *passim*.

¹⁷³ A. Kościółek, *Zasada jawności w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2018, s. 122–123 czy M. Dziurda, *Czy nadchodzi zmierzch zasady ustności w postępowaniu cywilnym?*, PPC 2022, nr 1, s. 125–148.

5. Etapy postępowania nakazowego

Postępowanie nakazowe jest jednym z postępowań odrębnych, którego przebieg zależy od tego, czy pozwany skorzysta z prawa do wniesienia środka zaskarżenia od wydanego merytorycznego orzeczenia. Pierwszy etap tego postępowania inicjowany jest przez powoda, który w pozwie powinien zażądać wydania nakazu zapłaty, przedkładając dowody potwierdzające dochodzone roszczenie pieniężne albo świadczenie innych rzeczy zamiennych. Sąd po zbadaniu wymogów formalnych oraz fiskalnych pozwu dokonuje weryfikacji, czy istnieją ustawowo określone podstawy do wydania nakazu zapłaty, a jeśli tak, wydaje nakaz zapłaty, stanowiący merytoryczne rozstrzygnięcie w sprawie uwzględniające w całości żądanie powoda. Następnie orzeczenie takie podlega doręczeniu powodowi, a pozwanemu wraz z odpisem pozwu. Ten etap postępowania może zakończyć się z upływem terminu na wniesienie przez pozwanego zarzutów od nakazu zapłaty.

Skuteczne wniesienie zarzutów przez pozwanego uruchamia drugi etap (fazę) postępowania nakazowego. Sąd po wniesieniu zarzutów wyznacza rozprawę, co pozwala na ocenę zgłoszonych zarzutów, a w efekcie ich rozpoznania sąd może zarzuty oddalić lub uwzględnić, wydając wyrok, który w zależności od rozstrzygnięcia może zostać zaskarżony w drodze apelacji przez stronę, dla której rozstrzygnięcie okaże się niekorzystne. Postępowanie nakazowe staje się zatem kontradiktoryjne dopiero po wniesieniu zarzutów przez pozwanego.

ROZDZIAŁ V

Charakter prawny nakazów zapłaty

Jednym z orzeczeń wydawanych w postępowaniu cywilnym są nakazy zapłaty. Takie orzeczenia są wydawane w postępowaniu: nakazowym, upominawczym, elektronicznym postępowaniu upominawczym i europejskim postępowaniu nakazowym. W postępowaniu nieprocesowym nie są zatem wydawane nakazy zapłaty, a jedynie w trybie procesowym. W postępowaniu nieprocesowym sąd, nakazując dokonanie zapłaty sumy przymusowej (tj. oznaczonej sumy pieniężnej), wydaje postanowienia, a nie nakazy zapłaty. Stosownie do przepisu art. 598¹⁵ § 3 k.p.c. – sąd opiekuńczy wydaje postanowienie podlegające zaskarżeniu w drodze zażalenia, jeśli zagroził osobie, pod której pieczę dziecko pozostaje, nie wykonuje albo niewłaściwie wykonuje obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, nakazaniem zapłaty na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem oznaczonej sumy pieniężnej za każde naruszenie obowiązku (por. art. 598¹⁵ § 1 k.p.c.). Podobnie w sytuacji, kiedy osoba uprawniona do kontaktu z dzieckiem albo osoba, której tego kontaktu zakazano, narusza obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (por. art. 598¹⁵ § 2 k.p.c.). Nakazy zapłaty nie są także wydawane w innego rodzaju postępowaniach cywilnych. Kodeks postępowania cywilnego nie reguluje szczegółowo zagadnienia charakteru prawnego nakazów zapła-

ty, a wręcz przeciwnie – można rzec, że bardzo ogólnikowo. Kwestia ta uregulowana została zaledwie w dwóch przepisach art. 353¹ § 1 i art. 353² k.p.c., co nie sprzyja ustaleniu funkcji, którą pełnią, stanowiąc orzeczenia merytoryczne inne niż wyroki czy postanowienia co do istoty sprawy wydawane w postępowaniu nieprocesowym.

1. Nakaz zapłaty jako orzeczenie co do istoty sprawy

Stosownie do przepisu art. 353¹ § 1 k.p.c. – jeżeli przepis szczególny tak stanowi, sąd rozstrzyga sprawę, wydając nakaz zapłaty. Na mocy pozytywnego przepisu będzie możliwe zatem wydanie innego niż wyrok orzeczenia merytorycznego w sprawie. W związku z tym należy poddać pod rozważę, jaką funkcję mają pełnić takie orzeczenia merytoryczne, a także jakie cechy będą decydować o tym, że danego rodzaju orzeczenie stanowi nakaz zapłaty – czy wszystkie nakazy zapłaty mają taką samą formę, czy posiadają cechy, które je różnicują?

Orzeczenia, które wydawane są w postępowaniu cywilnym, mogą mieć charakter formalny lub merytoryczny. Ten dychotomiczny podział nie jest kwestionowany w doktrynie¹⁷⁴, a wynika on z odmiennych funkcji, jakie pełnią. Orzeczenia merytoryczne stanowią wyraz stanowiska organu procesowego odnośnie do istoty sporu,

¹⁷⁴ Por. W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2023, s. 324; K. Korzan, *Podział i charakter orzeczeń*, [w:] Z. Resich, *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. II, Warszawa 1987, s. 366; A. Miączyński, *Skuteczność orzeczeń w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1974, s. 40 i 59; W. Siedlecki, Z. Świeboda, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2004, s. 254; K. Piasecki, *Wyroki sądów pierwszej instancji, sądów apelacyjnych oraz Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych, handlowych i gospodarczych*, Warszawa 2007 s. 37; R. Kulski, *Cel i funkcje postępowania cywilnego*, [w:] K. Markiewicz, A. Torbus (red.), *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach–Kocierz (26–29.9.2013 r.)*, Warszawa 2014, s. 444.

jaki został poddany pod rozstrzygnięcie organu. W związku z tym w literaturze wskazano na pewne cechy pozwalające na odróżnienie tych orzeczeń od innych wydawanych w postępowaniu cywilnym. W szczególności podkreślono, że „orzeczeniami merytorycznymi są czynności decyzyjne sądu (względnie referendarza sądowego): 1) w przedmiocie danego procesu; 2) co do istoty sprawy lub co do przesłanek jurysdykcyjnych zasadności powództwa (a zatem co do przesłanek badanych na etapie merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, które nie stanowią o rozstrzygnięciu jej istoty); 3) kończące postępowanie w sprawie; 4) przyjmujące kierunek pozytywny lub negatywny (uwzględniający lub oddalający powództwo)”¹⁷⁵.

Orzeczenie merytoryczne, a więc także nakaz zapłaty stanowi wyraz czynności decyzyjnej organu procesowego, który po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających rozstrzyga sprawę co do istoty. W doktrynie wyrażono stanowisko, że nakaz zapłaty stanowi „jedną z postaci orzeczenia funkcjonującego w procesie cywilnym obok wyroków, postanowień i uchwał. W obrębie grupy nakazów zapłaty można natomiast wyszczególnić ich różne formy”¹⁷⁶.

Rozstrzygnięcie spraw co do istoty następuje w formie merytorycznego orzeczenia. Orzeczenie merytoryczne sądu stanowi wyraz władczego uprawnienia organu prowadzącego postępowanie w stosunku do innych podmiotów postępowania, a jednocześnie wiąże się z realizacją prawa do sądu. Sąd wydaje merytoryczne orzeczenie na podstawie stanu faktycznego ustalonego na podstawie dowodów znajdujących się w aktach sprawy, dokonując subsumpcji ustalonego stanu faktycznego pod określoną normę prawa materialnego, co stanowi także realizację stosowania prawa wyrażającej się w funkcji orzeczniczej sądu. Sąd w ramach czynności decyzyjnych nie tylko jest uprawniony, ale niejednokrotnie obowiązany do ich dokonania

¹⁷⁵ M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie...*, s. 20–49.

¹⁷⁶ *Idem*, *Nakaz zapłaty...*, s. 185.

w przypadku ziszczenia się warunków określonych w przepisach prawa procesowego¹⁷⁷. Obligatoryjność podjęcia czynności decyzyjnych odróżnia czynności sądu od czynności podejmowanych przez strony lub uczestników postępowania¹⁷⁸, które odznaczają się fakultatywnością i wiążą się z zasadą dyspozycyjności stron.

W postępowaniu cywilnym do orzeczeń merytorycznych wydawanych przez sąd (a w przypadkach określonych w ustawie także przez referendarzy sądowych) zaliczane są: wyroki, postanowienia merytoryczne wydawane w postępowaniu nieprocesowym oraz nakazy zapłaty. Rodzaje tych orzeczeń można wyodrębnić na podstawie systematyki Kodeksu, ponieważ w ramach Działu IV tytułu VI księgi pierwszej części pierwszej zatytułowanego „Orzeczenia”, został podzielony na cztery rozdziały, tj.: „Wyroki”, „Nakazy zapłaty”, „Postanowienia sądu”, „Prawomocność orzeczeń”. Charakter prawny nakazów zapłaty początkowo nie był taki jednoznaczny, ich jednoznaczne wyodrębnienie miało miejsce dopiero z dniem 1 lipca 2000 r.

Wyrok stanowi orzeczenie merytoryczne, które zostało uregulowane w sposób modelowy, dlatego stosownie do przepisu art. 361 k.p.c. – do postanowień stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej, w myśl przepisu art. 362 k.p.c. – przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do zarządzeń przewodniczącego, a zgodnie z przepisem art. 362¹ k.p.c. – do postanowień referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepisy o postanowieniach sądu, z kolei według przepisu art. 353² k.p.c. – do nakazów zapłaty stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej. W literaturze dostrzeżono, że wskutek tego, iż do nakazów zapłaty zastosowanie znajdują odpowied-

¹⁷⁷ K. Markiewicz, *Zasady orzekania w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 2013, s. 42.

¹⁷⁸ E. Gapska, *Czynności decyzyjne w postępowaniu sądowym*, Warszawa 2010, s. 54.

nio przepisy o wyrokach, to tym samym można wyprowadzić wniossek o zbędności regulacji art. 494 § 2 i art. 504 § 2 k.p.c. Wprawdzie przepisy te miały zostać według projektu nowelizacji uchylone, ale ich treść normatywna znalazłaby się w nowym art. 479⁹⁰ § 4 k.p.c.¹⁷⁹

Nakaz zapłaty, który wydawany jest w postępowaniu nakazowym, stanowi zatem orzeczenie merytoryczne rozstrzygające sprawę co do istoty, skoro zawarte jest w nim rozstrzygnięcie o roszczeniu procesowym¹⁸⁰ jako twierdzeniu o istnieniu lub nieistnieniu normy indywidualno-konkretnej składającej się z żądania powoda i przytoczonej przez niego podstawy faktycznej na uzasadnienie żądania. Sąd (referendarz sądowy), wydając nakaz zapłaty, niewątpliwie ocenia zasadność twierdzenia zawartego w pozwie w przedmiocie żądania udzielenia ochrony prawnoprocesowej i nakazanie zapłaty stronie pozwanej na rzecz strony powodowej oznaczonej kwoty. Wydanie takiego nakazu oznacza zobowiązanie do spełnienia świadczenia pieniężnego i wiąże się z uwzględnieniem roszczenia określonego w pozwie, co także oznacza potwierdzenie istnienia zasadności twierdzenia strony powodowej o istnieniu określonej normy indywidualno-konkretnej, która ma zastosowanie do stanu faktycznego opisanego w podstawie faktycznej powództwa. W związku z tym nakaz zapłaty rozstrzyga sprawę cywilną co do jej istoty, przy czym nie każde orzeczenie merytoryczne stanowi jednocześnie orzeczenie rozstrzygające sprawę co do istoty. Istotą procesu cywilnego jest nie tylko rozpoznanie sprawy, ale przede wszystkim

¹⁷⁹ K. Flaga-Gieruszyńska, *Komentarz do art. 494, nb 2*, [w:] A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2017.

¹⁸⁰ W kwestii roszczenia por. W. Siedlecki, *Przedmiot postępowania cywilnego*, [w:] J. Jodłowski (red.), *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, Wrocław 1974, s. 216; K. Korzan, *Roszczenie procesowe jako przedmiot postępowania cywilnego w kontekście prawa dostępu do sądu i prawa do powództwa*, [w:] A. Marciniak (red.), *Symbolae Vitoldo Broniewicz dedicatae. Księga pamiątkowa ku czci Witolda Broniewicza*, Łódź 1998, s. 192.

wydanie orzeczenia rozstrzygającego merytorycznie sprawę poddaną pod kognicję sądu cywilnego, który weryfikuje i rozstrzyga, czy ziściły się przesłanki materialnoprawne umożliwiające uwzględnienie dochodzonego roszczenia. Sąd, wydając orzeczenie co do istoty sprawy, dokonuje subsumpcji ustalonego stanu faktycznego sprawy pod określoną normę prawa materialnego celem wydania orzeczenia merytorycznego i udzielenia wnioskowanej ochrony prawnej podmiotowi, który zainicjował wszczęcie danego rodzaju postępowania. Konsekwencją nierozpoznania istoty sprawy jest możliwość uchylenia przez sąd drugiej instancji zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, co ma miejsce tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.). W orzecznictwie pojęcie „nierozpoznanie istoty sprawy” jest interpretowane jednolicie, uznawane jest bowiem, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, że pojęcie „istoty sprawy”, o którym stanowi przepis art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialnoprawnego i zachodzi, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnoprawnej dochodzonych roszczeń, jak też skierowanych przeciwko nim zarzutów merytorycznych, tj. nie odniósł się do tego, co jest przedmiotem sprawy, uznając, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych czy procesowych unicestwiających dochodzone roszczenie¹⁸¹. Z kolei w innym z orzeczeń (w wyroku z dnia 12 stycznia 2012 r.) Sąd Najwyższy uznał, że nierozpoznanie istoty sprawy

¹⁸¹ Wyrok SN z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10, Legalis.

dotyczy niezbadania roszczenia będącego podstawą powództwa czy zarzutu przedawnienia, potrącenia, co ma miejsce wówczas, gdy sąd oddała powództwo, przyjmując przedawnienie roszczenia, a stanowisko to po rozpoznaniu sprawy okazało się nietrafne¹⁸². Zdaniem Sądu Najwyższego w omawianym pojęciu nie chodzi o niedokładności postępowania, polegające na tym, że sąd pierwszej instancji nie wziął pod rozwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpoznania sprawy, lub nie rozważył wszystkich okoliczności¹⁸³. A zatem do nierozpoznania istoty sprawy nie dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie opiera się na przesłance procesowej lub materialnoprawnej unicestwiającej, lecz wynika z merytorycznej oceny zasadności powództwa w świetle przepisów prawa materialnego¹⁸⁴.

Nakazy zapłaty to nie tylko orzeczenia merytoryczne, ale przede wszystkim stanowią one „orzeczenia wydawane na posiedzeniach niejawnych, w których sąd uwzględnia powództwo w postępowaniu nakazowym i upominawczym (art. 480¹ k.p.c.), są orzeczeniami rozstrzygającymi istotę sprawy cywilnej. Ponieważ do orzeczeń tych mają zastosowanie odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej (art. 353² k.p.c.), po ich uprawomocnieniu mają skutki prawomocnych wyroków. W efekcie obejmuje je także powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.)”¹⁸⁵. Przepisy te uznane zostały zatem za ustawowe *superfluum* z uwagi na treść art. 353² k.p.c., ponieważ stanowi on wystarczającą podstawę do przypisania prawomocnym nakazom zapłaty skutków równych prawomocnym wyrokom, zwłaszcza w zakresie stosowania art. 366 k.p.c., tym bardziej że usunięcie

¹⁸² II CSK 274/11.

¹⁸³ Postanowienie SN z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 330/10, Legalis.

¹⁸⁴ Por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1–2, poz. 2.

¹⁸⁵ Wyrok SN z dnia 5 października 2021 r., I NSNc 49/19, LEX nr 3275926. Wyrok SN z dnia 15 września 2021 r., I NSNc 115/20, LEX nr 3263598.

analogicznej regulacji w przypadku europejskiego postępowania nakazowego jakoś nie wzbudzało wątpliwości, że prawomocny europejski nakaz zapłaty wywołuje skutki takie, jak prawomocny wyrok.

Szczególny charakter prawny nakazów zapłaty potwierdził także Sąd Najwyższy, który wyraził stanowisko, że „Nakazy zapłaty, tj. orzeczenia wydawane na posiedzeniach niejawnych, w których sąd uwzględnia powództwo w postępowaniu nakazowym i upominawczym (art. 480¹ k.p.c.), są orzeczeniami rozstrzygającymi istotę sprawy w odrębnym postępowaniu procesowym. Ponieważ do orzeczeń tych mają zastosowanie odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej (art. 353² k.p.c.), po ich uprawomocnieniu mają skutki prawomocnych wyroków”¹⁸⁶. Podobne stanowisko wyrażone zostało w innym wcześniejszym orzeczeniu, a mianowicie, że „Nakazy zapłaty, tj. orzeczenia wydawane na posiedzeniach niejawnych, w których sąd uwzględnia powództwo w postępowaniu nakazowym i upominawczym (art. 480¹ k.p.c.), są orzeczeniami rozstrzygającymi istotę sprawy cywilnej”¹⁸⁷. W związku z tym, że nakaz zapłaty stanowi orzeczenie merytoryczne, jednocześnie należałoby zawrzeć w nim także orzeczenie o kosztach, chyba że strona reprezentowana przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego nie zgłosiłaby żądania zwrotu kosztów procesu przed wydaniem nakazu zapłaty¹⁸⁸, gdyż o kosztach w takich przypadkach rozstrzyga się na wniosek.

Należy podkreślić, że nakaz zapłaty może być wydany wyłącznie, jeżeli sąd uwzględnia żądanie powoda w całości, a więc zawsze

¹⁸⁶ Wyrok SN – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 23 listopada 2022 r., I NSNc 298/22, Legalis.

¹⁸⁷ Wyrok SN – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 5 października 2021 r., I NSNc 49/19, Legalis.

¹⁸⁸ M. Sorysz, *Komentarz do art. 1–729*, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz. Art. 1–729*, Warszawa 2016, art. 109, nb 4.

będzie orzeczeniem pozytywnym¹⁸⁹. Stanowisko takie wynika z celu i funkcji nakazu zapłaty jako postaci orzeczenia wydanego w ramach konstrukcji odwrócenia sporu, regulacji treści nakazu zapłaty oraz samej nazwy tego orzeczenia¹⁹⁰.

2. Nakaz zapłaty jako tytuł zabezpieczenia

Zabezpieczenie roszczeń lub praw można uzyskać poza procesem lub w toku postępowania cywilnego. Zabezpieczenie może zostać wykonane na podstawie orzeczenia sądu, którym może być postanowienie o udzielenie zabezpieczenia albo orzeczenie merytoryczne, tj. nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym (art. 492 § 1 i 2 k.p.c.), wyrok wydany w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych (art. 458¹³ k.p.c.). Tytułem zabezpieczenia mogą być zatem różne orzeczenia wydane przez sąd, a wyjątkowo także przez referendarza sądowego. W sprawach o udzielenie zabezpieczenia roszczeń pieniężnych, w których żądającym zabezpieczenia jest powód dochodzący należności zapłaty z tytułu transakcji handlowej w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych, o których mowa w art. 730¹ § 2¹, postanowienie w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia może wydać także referendarz sądowy. Referendarz sądowy nie może podejmować czynności zastrzeżonych dla sądu, o których mowa w przepisie art. 751 k.p.c. (por. przepis art. 753¹ § 1 k.p.c.).

Zasadniczą odmiennością nakazów zapłaty wydawanych w postępowaniu nakazowym od innych merytorycznych orzeczeń (w tym także nakazów zapłaty wydawanych w postępowaniu upominawczym) jest możliwość dokonania zabezpieczenia na jego podstawie.

¹⁸⁹ I. Gil, *Charakter prawny nakazów zapłaty*, [w:] Ł. Błaszczak (red.), *Wokół problematyki orzeczeń*, Toruń 2007, s. 39.

¹⁹⁰ M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie...*, *passim*.

Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia nie musi nadawać się do wykonania w postępowaniu egzekucyjnym, lecz może charakteryzować się skutecznością, ponieważ udzielenie zabezpieczenia nie musi zmierzać do zapewnienia wykonalności przyszłego orzeczenia, lecz także umożliwić lub ułatwić osiągnięcie innego celu postępowania¹⁹¹. Z powyższych względów w doktrynie wyrażono stanowisko, że celem postępowania zabezpieczającego jest nie tylko umożliwienie w przyszłości wykonania orzeczenia, które nadaje się do wykonania w drodze przymusu państwowego (egzekucji), ale także zapewnienie skuteczności orzeczenia, niepodlegającego wykonaniu w drodze egzekucji¹⁹². Postępowanie zabezpieczające ma nie tylko zmierzać do zapewnienia przyszłego wykonania orzeczenia, ale także może mieć charakter regulacyjny lub antycypować orzeczenie co do istoty sprawy¹⁹³. Celem postępowania zabezpieczającego jest zapewnienie uprawnionemu tymczasowej ochrony prawnej¹⁹⁴, która może być udzielana w różny sposób w zależności od przedmiotu postępowania zabezpieczającego. „Na gruncie przepisów zawartych w art. 730 i n. k.p.c., celem udzielenia zabezpieczenia jest zwiększenie skuteczności postępowania cywilnego poprzez zapewnienie, że pomimo upływu czasu koniecznego dla rozstrzygnięcia sprawy możliwym będzie osiągnięcie zamierzonych przez stronę celów tego postępowania”¹⁹⁵. W przypadku gdy tytułem zabezpieczenia jest nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, to zabezpieczenie ma umożliwić wykonanie przyszłego orzeczenia.

¹⁹¹ E. Stefańska, *Komentarz do art. 730*, uwaga 7, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, Art. 506–1217, Warszawa 2015, s. 415–416.

¹⁹² Por. A. Jakubecki, *Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu własności intelektualnej*, Kraków 2002, s. 109.

¹⁹³ J. Świeca, *praktyczne aspekty egzekucji i windykacji w Polsce*, Bydgoszcz 2010, s. 83.

¹⁹⁴ M. Muliński, *Komentarz do art. 730*, uwaga nr 5, [w:] J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz. Art. 730–1217*, Warszawa 2015, s. 7.

¹⁹⁵ Wyrok SA w Szczecinie z dnia 8 maja 2013 r., IACa 113/13, LEX nr 1378844.

Pomimo że postępowanie zabezpieczające ma charakter autonomiczny, jego prowadzenie jest dopuszczalne, jeżeli służy osiągnięciu celu postępowania rozpoznawczego. Postępowanie rozpoznawcze delimituje zatem możliwość prowadzenia wszczętego postępowania zabezpieczającego, a więc jeżeli nie będzie prowadzone, to nastąpi w efekcie upadek zabezpieczenia (albo na wniosek, albo z mocy prawa). Prowadzenie postępowania rozpoznawczego umożliwi zatem równoległe wszczęcie postępowania zabezpieczającego. Postępowanie rozpoznawcze może nie osiągnąć celu, dla którego zastało zainicjowane, dlatego przepisy regulujące cywilne postępowanie zabezpieczające przyznają prawo podmiotom uczestniczącym w postępowaniu cywilnym (w charakterze stron w procesie lub uczestników w postępowaniu nieprocesowym) do wystąpienia z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia.

W przypadku postępowania nakazowego pozwem i dołączone do pozwu dokumenty delimitują możliwość wydania nakazu zapłaty. Natomiast wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym powoduje, że nie jest przeprowadzany etap wstępny i rozpoznawczy dotyczący stwierdzenia istnienia podstaw do udzielenia zabezpieczenia. Etap rozpoznawczy związany jest z orzekaniem w przedmiocie zabezpieczenia¹⁹⁶, a obejmuje różnego rodzaju czynności związane z rozpoznaniem wniosku o udzielenie zabezpieczenia pod względem: spełnienia wymogów formalnych i należytego opłacenia, istnienia przesłanek dopuszczalności, podstaw do udzielenia zabezpieczenia (określonych w przepisie art. 730¹ k.p.c.) oraz oceny zasadności zgłoszonego wniosku. W przypadku stwierdzenia, że nie zostały spełnione wymogi formalne lub fiskalne, wniosek o udzielenie zabezpieczenia może zostać zwrócony, jeśli stwierdzony zostanie brak przesłanek procesowych, to wniosek zostanie odrzucony,

¹⁹⁶ M. Muliński, *Komentarz do art. 730*, uwaga nr 3, [w:] J. Jankowski (red.), *op. cit.*, s. 6.

a w przypadku braku podstaw do udzielenia zabezpieczenia wniosek zostanie oddalony. Struktura postępowania zabezpieczającego jest odmienna od sytuacji postępowania rozpoznawczego, mimo że postępowanie to powiązane jest pod względem celowościowym z postępowaniem rozpoznawczym¹⁹⁷.

Nakaz zapłaty, który został wydany w postępowaniu nakazowym, stanowi zatem nie tylko merytoryczne orzeczenie, ale jednocześnie tytuł zabezpieczenia. Nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym stanowi jednak szczególnego rodzaju tytuł zabezpieczenia, ponieważ ma charakter uniwersalny w odróżnieniu od postanowień o udzieleniu zabezpieczenia. Ta jego uniwersalność przejawia się w tym, że w treści nakazu zapłaty nieokreślone są sposoby zabezpieczenia, odmiennie niż w przypadku postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia. Specyfika postępowania nakazowego powoduje jednak, że w odniesieniu do stwierdzonych nakazem zapłaty roszczeń pieniężnych będzie można zastosować wyłącznie sposoby zabezpieczeń przewidziane dla świadczeń o charakterze pieniężnym. Te sposoby zabezpieczeń mają na celu utrzymanie istniejącego stanu, a więc określane są jako sposoby zabezpieczeń o charakterze konserwacyjnym. W związku z tym, że nakaz zapłaty wiąże się z nałożeniem przez sąd w orzeczeniu merytorycznym obowiązku na pozwanego dokonania zapłaty określonej w nim kwoty na rzecz powoda, wszczęcie i przeprowadzenie postępowania zabezpieczającego ma utrzymać majątek pozwanego do czasu uzyskania tytułu wykonawczego, a w dalszej kolejności wszczęcia postępowania egzekucyjnego, w którym zapewniona zostanie definitywna ochrona prawnoprocesowa.

Sposób zabezpieczenia określa się jako wynikającą z rozstrzygnięcia o udzieleniu zabezpieczenia „aktywność przybierającą po-

¹⁹⁷ M. Uliasz, [w:] J. Ignaczewski (red.), *Komentarz do spraw z zakresu postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego*, Warszawa 2013, s. 17.

stać określonego działania lub zaniechania w celu stworzenia warunków do wykonania przyszłego orzeczenia merytorycznego lub wywołania innych skutków prawnych”¹⁹⁸. Niektóre ze sposobów zabezpieczenia są zbliżone w skutkach do zajęcia egzekucyjnego, np. zajęcie rachunku bankowego, wierzytelności, wynagrodzenia za pracę, ustanowienie hipoteki, zakazu zbywania lub obciążania nieruchomości, zastawu wpisanego do rejestru okrętowego, gdyż prowadzą do ograniczenia w dysponowaniu przez dłużnika tymi składnikami jego majątku¹⁹⁹.

Nakaz zapłaty stanowi merytoryczne orzeczenie, które nakazuje zapłatę określonej kwoty, a więc potwierdza roszczenie pieniężne w określonej wysokości dochodzone w procesie przez stronę powodową. „Przez roszczenie pieniężne, o którym mowa w art. 747 k.p.c., należy rozumieć roszczenie, w którym wierzyciel dochodzi od dłużnika zapłaty konkretnej sumy pieniężnej. Zarządzenie zabezpieczające ma przy tego rodzaju roszczeniach umożliwić wierzycielowi zaspokojenie z zajętych w drodze zabezpieczenia ruchomości, wynagrodzenia za pracę albo wierzytelności lub innego prawa po uzyskaniu tytułu egzekucyjnego. Z tej przyczyny zabezpieczenie roszczeń pieniężnych nie może obejmować rzeczy i praw, z których egzekucja jest wyłączona (art. 750 k.p.c.), gdyż cel zabezpieczenia nie mógłby w ten sposób być osiągnięty. Wierzyciel bowiem nie mógłby – mimo zajęcia – zaspokoić się z rzeczy i praw, z których nie może prowadzić egzekucji”²⁰⁰.

¹⁹⁸ K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 68.

¹⁹⁹ F. Zedler, *Uwagi o pojęciu postępowania zabezpieczającego w sprawach cywilnych. Zbiór rozpraw z zakresu postępowania cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci W. Broniewicza*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, no 1028, „Prawo” 1990, t. CLXX, s. 232.

²⁰⁰ Por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 27 lutego 1975 r., III PZ 2/75, OSNC 1975, nr 10–11, poz. 146.

2.1. Sposoby zabezpieczeń

Katalog sposobów zabezpieczeń roszczeń pieniężnych został określony enumeratywnie w przepisie art. 747 § 1 k.p.c., który stanowi ogólnie o zabezpieczeniu roszczeń pieniężnych, choć dotyczy wyłącznie tych roszczeń pieniężnych, których zabezpieczenie umożliwi wykonanie przyszłego orzeczenia merytorycznego w sprawie i nie prowadzi do zaspokojenia uprawnionego²⁰¹. Stosownie do przedmiotowego przepisu – zabezpieczenie roszczeń pieniężnych następuje przez:

- 1) zajęcie ruchomości, wynagrodzenia za pracę, wierzytelności z rachunku bankowego albo innej wierzytelności lub innego prawa majątkowego,
- 2) obciążenie nieruchomości obowiązanego hipoteką przymusową,
- 3) ustanowienie zakazu zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu,
- 4) obciążenie statku albo statku w budowie hipoteką morską,
- 5) ustanowienie zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu,
- 6) ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym obowiązanego albo zakładem wchodzącym w skład przedsiębiorstwa lub jego częścią albo częścią gospodarstwa rolnego obowiązanego.

Wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że ustawa zawiera zamknięty katalog konserwacyjnych sposobów zabezpieczenia roszczeń pieniężnych²⁰². Z powyższych względów „zastosowanie innego sposobu zabezpieczenia roszczeń pieniężnych odmiennego

²⁰¹ D. Zawistowski, *Część IV. Postępowanie zabezpieczające*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Meritum. Postępowanie cywilne*, Warszawa 2017, s. 1111.

²⁰² M. Muliński, *Komentarz do art. 747, uwaga nr 1*, [w:] J. Jankowski (red.), *op. cit.*, s. 75.

od wymienionego w przepisie art. 747 k.p.c. będzie możliwe tylko na podstawie przepisu szczególnego²⁰³. „W konsekwencji prezentowany jest także pogląd, że wniosek o udzielenie konserwacyjnego zabezpieczenia roszczenia pieniężnego, w którym wskazano sposób zabezpieczenia inny niż przewidziany w art. 747 k.p.c., podlegać będzie odrzuceniu, gdyż jego uwzględnienie jest bowiem niedopuszczalne. Wydaje się, że o ile można zgodzić się z interpretacją co do zamkniętego katalogu sposobu zabezpieczenia świadczeń pieniężnych, to nie można podzielić zasadności stwierdzenia, że wówczas wniosek o udzielenie zabezpieczenia powinien zostać odrzucony, gdyż ten skutek następuje w przypadku braku przesłanek procesowych, a nie w przypadku braku zasadności wniosku o udzielenie zabezpieczenia. W przypadku złożenia wniosku o udzielenie zabezpieczenia świadczenia pieniężnego w sposób, który nie został wymieniony w przepisie art. 747 k.p.c. wniosek o udzielenia zabezpieczenia powinien zostać oddalony, a nie odrzucony”²⁰⁴.

Regulacja zawarta w przepisie art. 747 k.p.c. zawiera wprawdzie enumeratywne wyliczenie sposobów zabezpieczeń świadczeń pieniężnych, jednakże inne przepisy mogą przewidywać odstępstwa. Przykładowo należy wymienić regulację przewidzianą w art. 753, 753¹ oraz 754 k.p.c. czy art. 268 ustawy Kodeks spółek handlowych²⁰⁵ (zgodnie z tym przepisem sąd może zawiesić wspólnika w wykonywaniu jego praw udziałowych w spółce).

„Wskazanie sposobu zabezpieczenia w sprawach dotyczących roszczeń pieniężnych polega na wymienieniu środka wskazanego w art. 747 i nast. KPC i nie jest wykluczone wskazanie przez uprawnionego dwóch lub więcej sposobów zabezpieczenia w sposób al-

²⁰³ I. Gil, *Postępowanie zabezpieczające*, Sopot 2017, s. 234.

²⁰⁴ *Ibidem*, s. 235.

²⁰⁵ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 18 z późn. zm.).

ternatywny lub ewentualny. Niemniej jednak wówczas sąd, kierując się przesłankami wymienionymi w art. 730[1] § 3 KPC, powinien zastosować taki sposób, który uprawnionemu zapewni należytą ochronę, a jednocześnie nie obciąża obowiązanego ponad potrzebę²⁰⁶. W przypadku nakazu zapłaty jako tytułu zabezpieczenia powód nie musi wskazywać ani sposobu zabezpieczenia, ani uprawdopodobniać interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Nakaz zapłaty stanowi tytuł zabezpieczenia, ale w odniesieniu do świadczeń już wymagalnych, a w przypadku postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia można wnioskować także o zabezpieczenie świadczeń jeszcze niewymagalnych.

W odniesieniu do innych postępowań niż o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym niezbędnym warunkiem dokonania zabezpieczenia roszczenia jest uzyskanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia. Natomiast stosownie do przepisu art. 492 § 2 k.p.c. – nakaz zapłaty z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności. Regulacja taka powoduje, że na mocy przepisu ustawy nakaz zapłaty łączy w sobie dwie cechy, ponieważ z jednej strony stanowi potwierdzenie przez sąd dochodzonego roszczenia przez powoda w merytorycznym rozstrzygnięciu co do istoty sprawy, a jednocześnie jest orzeczeniem pozwalającym na zabezpieczenie tego roszczenia poprzez skorzystanie z katalogu sposobów zabezpieczeń roszczeń pieniężnych określonych w części II k.p.c. „Przyznanie wydanemu w postępowaniu nakazowym nakazowi zapłaty waloru tytułu zabezpieczenia (art. 492 § 1 zdanie pierwsze k.p.c.) oznacza, że nakaz ten jest nie tylko rozstrzygnięciem o istocie sprawy, ale substytuuje zarazem postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia. Moc zabezpieczająca nakazu zapłaty nadana jest mu wprost w ustawie, co oznacza, że jej powstanie nie

²⁰⁶ Postanowienie SA w Krakowie – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 listopada 2013 r., III APz 32/13, Legalis nr 746945.

jest wynikiem postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia i nie jest uwarunkowane badaniem przesłanek udzielenia zabezpieczenia²⁰⁷. Powód, posiadając nakaz zapłaty, nie musi zatem inicjować postępowania w przedmiocie zabezpieczenia, określać we wniosku inicjującym takie postępowanie konkretnego sposobu zabezpieczenia, uzyskiwać postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, ale od razu może wykonać zabezpieczenie roszczenia stwierdzonego nakazem zapłaty, wybierając jeden lub kilka sposobów zabezpieczeń świadczeń pieniężnych. „W kwestii dopuszczalności zastosowania przedmiotowego przepisu w sytuacji, gdy tytułem zabezpieczenia jest nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym budzi wątpliwości interpretacyjne zarówno w doktrynie, jak i praktyce. Należy mieć na uwadze, że podstawy do wydania nakazu zapłaty zostały określone enumeratywnie, dlatego przy wydawaniu nakazu nie podlegają badaniu przesłanki dopuszczalności zabezpieczenia o jakich mowa w art. 730¹ k.p.c. Ponadto nie jest wydawane odrębne postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, dlatego pozwany nie może też kwestionować tytułu zabezpieczenia w formie zażalenia, lecz jedynie wnosząc zarzuty od nakazu zapłaty²⁰⁸. Nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym znacznie ułatwia ochronę prawnoprocesową o charakterze tymczasowym, ponieważ powód, posiadając takie orzeczenie, sam decyduje o tym, jaki sposób zabezpieczenia będzie najbardziej adekwatny dla zabezpieczenia jego praw. Natomiast w przypadku, kiedy powód nie posiada nakazu zapłaty, zobligowany jest we wniosku o wszczęcie postępowania zabezpieczającego wskazać sposób zabezpieczenia, którego zasadność w danej sprawie oceniać będzie sąd rozpoznający wniosek o udzielenie zabezpieczenia. Sąd, oceniając zasadność wniosku o udzielenie zabezpieczenia, jeżeli uprawniony wskazuje kilka sposobów zabezpieczenia, powi-

²⁰⁷ Wyrok SN z dnia 25 stycznia 2019 r., IV CSK 551/17, LEX nr 2618494.

²⁰⁸ I. Gil, *Postępowanie...*, s. 159.

nien dokonać oceny, czy wnioskowane sposoby zabezpieczenia nie obciążają obowiązanego ponad nadmierną potrzebę. Powyższy obowiązek spoczywający na sędzie wiążę się z realizacją zasady wyważenia interesu obu stron postępowania zabezpieczającego. W związku z tym, jeśli we wniosku o udzielenie zabezpieczenia wskazane zostaną takie sposoby, które naruszają powyższą zasadę, to sąd powinien wniosek o udzielenie zabezpieczenia oddalić w tej części. Sąd może bowiem oddalić wniosek o udzielenie zabezpieczenia, jeśli uzna, że dany sposób zabezpieczenia byłby nadmiernie uciążliwy dla obowiązanego²⁰⁹, zwłaszcza z uwagi na jego sprzeczność z treścią przepisu art. 730¹ § 3 k.p.c.²¹⁰ „1. Sąd jest związany sposobem zabezpieczenia wskazanym przez uprawnionego we wniosku (art. 738 k.p.c.). 2. W wypadku, gdy uprawniony żąda zabezpieczenia jedynie w sposób, który obciąża zobowiązanego ponad potrzebę, ochrona interesu obowiązanego wymaga, aby wniosek o udzielenie zabezpieczenia został przynajmniej w części oddalony (uprawniony może temu zapobiec poprzez przedstawienie we wniosku alternatywnych sposobów zabezpieczenia)”²¹¹.

Ze względu na to, że nakaz zapłaty nie określa sposobów zabezpieczeń, z jakich może skorzystać powód, uznawany jest za uniwersalny tytuł zabezpieczenia w tym znaczeniu, że powód może skorzystać w dowolny (choć dopuszczalny zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa) sposób, a więc zastosować nawet kilka sposobów zabezpieczenia.

Sąd, rozpoznając wniosek o udzielenie zabezpieczenia, może uzależnić jego wykonanie od złożenia przez uprawnionego kaucji

²⁰⁹ E. Stefańska, *Komentarz do art. 730¹*, uwaga 20, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks...*, s. 423.

²¹⁰ E. Stefańska, *Komentarz do art. 730¹*, uwaga 10, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks...*, s. 423.

²¹¹ Postanowienie SA w Krakowie z dnia 24 stycznia 2013 r., I ACz 2179/12, LEX/el.

na zabezpieczenie roszczeń obowiązanego powstałych w wyniku wykonania postanowienia o zabezpieczeniu. W takim przypadku sąd nadaje mu klauzulę wykonalności albo przewodniczący zaopatruje je we wzmiankę o wykonalności dopiero po złożeniu kaucji (art. 743 § 3 k.p.c.). Z uiszczonej przez uprawnionego kaucji tej będzie przysługiwało obowiązanemu pierwszeństwo zaspokojenia przed innymi należnościami zaraz po kosztach egzekucyjnych (art. 739 § 1 k.p.c.). Powyższa regulacja nie znajdzie natomiast zastosowania w przypadku uzyskania przez powoda nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, co stanowi kolejny atut nakazu zapłaty jako tytułu zabezpieczenia.

Nakaz zapłaty umożliwia zainicjowanie od razu etapu wykonawczego postępowania zabezpieczającego, i to bez posiadania klauzuli wykonalności. „Powód (uprawniony) wnosi o dokonanie zabezpieczenia – bez potrzeby uzyskania klauzuli wykonalności (art. 492 § 1 zdanie pierwsze k.p.c.) – do właściwego organu i wskazuje sposób zabezpieczenia (art. 492 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. Daje mu to bardzo silną pozycję, uzasadnioną tym, że podstawę wydania nakazu zapłaty stanowią określone dokumenty wskazujące na zasadność jego żądania (art. 485 § 1–3 k.p.c.)”²¹². Przepis art. 492 § 2 k.p.c. stanowi, że powód, wnosząc o dokonanie zabezpieczenia, jest obowiązany wskazać sposób zabezpieczenia. Sąd na wniosek pozwanego może ograniczyć zabezpieczenie według swego uznania. Przepis art. 742 k.p.c. oraz przepisy o ograniczeniu zabezpieczenia przeciwko Skarbowi Państwa stosuje się odpowiednio. Powyższa regulacja dotyczy etapu związanego z wykonaniem zabezpieczenia, a nie wytaczania powództwa, choć nie wynika to wprost z treści przepisu, co w praktyce może budzić wątpliwości interpretacyjne. Powód, posiadając nakaz zapłaty, wcale nie jest zobligowany do tego, aby zabezpieczać stwierdzone nakazem zapłaty roszczenie. Złożenie wniosku o zabezpieczenie stanowi czynność dyspozycji materialnoprawnej,

²¹² Wyrok SN z dnia 25 stycznia 2019 r., IV CSK 551/17, LEX nr 2618494.

w wyniku której następuje uruchomienie czynności właściwych dla wnioskowanego sposobu zabezpieczenia.

Ochrona prawna uprawnionego (powoda w postępowaniu nakazowym) realizowana jest w zależności od wskazanego przez powoda sposobu zabezpieczenia. W związku z tym, że nakaz zapłaty potwierdza istnienie roszczenia pieniężnego, niewątpliwie roszczenia takie podlegają wykonaniu w drodze egzekucji, a więc do wykonania tego postanowienia zastosowanie będą miały odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym (art. 743 § 2 k.p.c.). Stosownie do przepisu art. 743 § 2 k.p.c. – jeżeli postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia podlega wykonaniu w drodze egzekucji, do wykonania tego postanowienia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym, z tym jednak, że sąd nadaje postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia klauzulę wykonalności z urzędu. W razie zbiegu zabezpieczenia udzielonego przez sąd i organ administracyjny przepisy art. 773 i art. 774 nie mają zastosowania, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w art. 751 k.p.c. „W postępowaniu o wykonanie zabezpieczenia, którego podstawę stanowi nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym, komornik ustala na podstawie art. 770 w związku z art. 743 § 1 k.p.c. koszty należne mu jako organowi egzekucyjnemu (opłaty egzekucyjne i wydatki gotówkowe), natomiast sąd orzeka o wszystkich kosztach postępowania zabezpieczającego”²¹³.

W zależności od sposobu zabezpieczenia organem egzekucyjnym realizującym postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia może być komornik lub sąd (por. art. 1049, art. 1050 k.p.c.). Uprawniony, składając wniosek o wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, rozpoczyna bowiem etap wykonawczy postępowania

²¹³ Postanowienie SA w Krakowie z dnia 10 maja 2016 r., I ACz 754/16, LEX nr 2044325. Podobnie SN w postanowieniu z dnia 5 kwietnia 2013 r., III CZP 12/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 142.

nia zabezpieczającego. Uprawniony składając wniosek, powinien określić, o jakiego rodzaju czynności wykonawcze wnosi, a także jakie roszczenie lub prawa podlegają ochronie, albowiem odpowiednio należałoby zastosować przepis art. 797 § 1 k.p.c. Komornik wykonuje postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia w sposób i w granicach określonych w postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia²¹⁴, natomiast w przypadku nakazu zapłaty granice (podmiotowe i przedmiotowe) wynikają z jego treści. „Granice wniosku o udzielenie zabezpieczenia określają zarówno przedmiot sprawy, zakres wnioskowanej ochrony, sposoby zabezpieczenia, a także suma zabezpieczenia w sprawach o roszczenia pieniężne”²¹⁵. Ponadto w sprawach nieuregulowanych w postępowaniu zabezpieczającym (na podstawie przepisu art. 13 § 2 k.p.c.) zastosowanie znajdzie odpowiednio regulacja zawarta w przepisie art. 321 § 1 k.p.c., dlatego komornik będzie także związany treścią wniosku uprawnionego, w którym wnosi o dokonanie oznaczonych czynności przez organ egzekucyjny. Organ egzekucyjny, dokonując czynności związanych z wykonaniem postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, stosuje odpowiednio przepisy regulujące dokonywanie czynności w postępowaniu egzekucyjnym.

2.2. Wykonanie zabezpieczenia

Wykonanie zabezpieczenia, na podstawie nakazu zapłaty, poprzez zajęcie ruchomości obowiązanego następuje przez komornika tego sądu, w którego okręgu znajdują się ruchomości, chyba że wierzyciel wybierze innego komornika (art. 844 § 1 w zw. z art. 743

²¹⁴ K. Flaga-Gieruszyńska, *Komentarz do art. 743*, uwaga 1, [w:] Z. Szczurek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Sopot 2017, s. 42.

²¹⁵ T. Ereciński, *Komentarz do art. 738*, uwaga 2, [w:] T. Ereciński, J. Gudowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. IV, *Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające*, Warszawa 2016, s. 716.

§ 1 k.p.c.). Uprawniony może skorzystać z regulacji przewidzianej w przepisie art. 10 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych²¹⁶, a więc do dokonania czynności związanych z wykonaniem postanowienia o zabezpieczeniu ruchomości obowiązanego wybrać komornika na terytorium Rzeczypospolitej, który wówczas podejmuje czynności poza obszarem swojego rewiru komorniczego. Uprawniony, korzystając z wyboru komornika na podstawie przepisu art. 8 ust. 3 ustawy o komornikach sądowych, powinien wraz z wnioskiem o wykonanie postanowienia o udzieleniu mu zabezpieczenia złożyć także oświadczenie w formie pisemnej, że korzysta z prawa wyboru komornika.

Jeżeli postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia podlega wykonaniu w drodze egzekucji, to (stosownie do przepisu art. 743 § 1 k.p.c.) do wykonania tego postanowienia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu egzekucyjnym. W związku z tym zajęcia ruchomości obowiązanego dokonuje komornik. Postępowanie zabezpieczające nie może zmierzać bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia, co powoduje, że w przypadku zajęcia ruchomości w postępowaniu zabezpieczającym zajęte ruchomości nie mogą być oddane pod dozór uprawnionemu (art. 752 § 1 k.p.c.). W związku z powyższym komornik, dokonując zajęcia ruchomości, pozostawia rzeczy we władaniu osoby, u której je zajął, jednak z ważnych przyczyn komornik może oddać zajęte rzeczy pod dozór innej osobie, z wyłączeniem uprawnionego. W sytuacji gdy zachodzi ryzyko ukrycia, zbycia lub zniszczenia zajętych rzeczy przez obowiązanego (co także wypełnia znamiona czynu zabronionego z art. 300 Kodeksu karnego²¹⁷) komornik może oddać zajęte rzeczy w dozór²¹⁸. Dozór ma bowiem na celu utrzymanie zajętej rzeczy w stanie nie pogorszonym,

²¹⁶ Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1458).

²¹⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 383).

²¹⁸ M. Muliński, *Komentarz do art. 752, uwaga nr 1*, [w:] J. Jankowski (red.), *op. cit.*, s. 83.

dlatego jeśli zachodzi uzasadniona obawa zniszczenia lub utraty zajętej rzeczy, zasadne jest ustanowienie odpowiedniego dozoru nad zajętymi rzeczami, aby nie straciły one na wartości, nie zostały zniszczone lub usunięte. Za przyczyny uzasadniające ustanowienie dozoru należy uznać nie tylko zachowanie dłużnika w innych postępowaniach zabezpieczających i egzekucyjnych, ale także warunki bytowe czy stosunki osobiste uniemożliwiające obowiązanemu sprawowanie prawidłowego dozoru nad zajętymi ruchomościami²¹⁹.

2.3. Zabezpieczenie ruchomości

Specyfika postępowania zabezpieczającego powoduje, że w razie prowadzenia postępowania w związku z wykonaniem zabezpieczenia na podstawie nakazu zapłaty poprzez zajęcie ruchomości komornik dokonuje tylko czynności związanych z zajęciem ruchomości, co powoduje, że zastosowanie znajdą odpowiednio przepisy art. 844–863 k.p.c. Zabezpieczenie ruchomości następuje poprzez zajęcie ruchomości (art. 845 § 1 k.p.c.). Komornik wraz z dokonaniem zajęcia doręcza, o ile to możliwe, postanowienie o wszczęciu postępowania zabezpieczającego oraz dokonuje wpisania ruchomości do protokołu zajęcia. Z momentem podpisania przez komornika protokołu powstają skutki prawne związane z dokonaniem zajęcia, dlatego przedmiotem zabezpieczenia nie będą objęte ruchomości, które nie zostały wpisane do protokołu zajęcia. Zajęcie ma ten skutek, że rozporządzenie ruchomością dokonane po zajęciu nie ma wpływu na dalszy bieg postępowania, a postępowanie egzekucyjne z zajętej ruchomości może być prowadzone również przeciwko nabywcy (zgodnie z przepisem art. 848 k.p.c. w zw. z art. 743 k.p.c.). Przepis ten wprowadza zakaz rozporządzania przez obowiązanego zajętą ruchomością, ale oczywiście nie pozbawia prawa własności.

²¹⁹ F. Zedler, *Postępowanie zabezpieczające. Komentarz*, t. III, Toruń 1995, s. 29.

Odpis protokołu zajęcia komornik zobowiązany jest doręczyć obowiązanemu, a gdy ruchomość stanowi własność kilku osób, także współwłaścicielom zajętej ruchomości (art. 847 § 1 k.p.c.). Obowiązany powinien przy zajęciu, a jeżeli jest nieobecny – niezwłocznie po otrzymaniu odpisu protokołu zajęcia, wskazać komornikowi znajdujące się w jego władaniu ruchomości, do których osobom trzecim przysługuje prawo żądania zwolnienia ich od egzekucji, ze wskazaniem adresów tych osób. Komornik zawiadomi o zajęciu osoby wskazane przez dłużnika (art. 847 § 2 k.p.c.). Komornik na każdej zajętej ruchomości zobowiązany jest umieścić znak ujawniający na zewnątrz jej zajęcie, a jeżeli nie jest to możliwe, ujawni je w inny sposób (art. 854 k.p.c.).

W protokole zajęcia komornik powinien oznaczyć wartość zajętych ruchomości i umieścić ją w protokole zajęcia, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej (w myśl przepisu art. 853 § 1 k.p.c.). W postępowaniu związanym z wykonaniem zabezpieczenia na podstawie nakazu zapłaty będzie to miało znaczenie tylko dla celów dowodowych związanych z wykazaniem stanu i wartości ruchomości w dacie dokonywania zajęcia. Tego rodzaju sytuacja może wystąpić w przypadku zgłaszania roszczeń odszkodowawczych przez obowiązanego (na podstawie przepisu art. 746 § 1 k.p.c.). Interes prawny w zaskarżeniu oszacowania zajętych ruchomości może posiadać zarówno uprawniony, jak i obowiązanym. W celu oszacowania należy wezwać biegłego, albo jeżeli wierzyciel lub dłużnik podnoszą w skardze zarzuty na oszacowanie, biegły dokonuje oszacowania przy samym zajęciu (por. przepis art. 853 § 2 k.p.c.).

Komornik zajęcia ruchomości należących do obowiązanego może dokonać nie tylko, kiedy znajduje się we władaniu obowiązanego, ale także jeśli znajdują się one we władaniu uprawnionego. Natomiast jeśli ruchomości obowiązanego znajdują się we władaniu osoby trzeciej, komornik może dokonać zajęcia tylko wówczas, gdy osoba ta zgadza się na ich zajęcie oraz w wypadkach wskaza-

nych w ustawie. Zgoda osoby trzeciej na dokonanie zajęcia ruchomości obowiązanego może nastąpić również poprzez czynności konkludentne, a nie tylko przez złożenie oświadczenia do protokołu zajęcia²²⁰.

Natomiast czynności związane ze sprzedażą zajętych ruchomości w ramach tzw. etapu drugiego polegające na dokonaniu sprzedaży zajętych ruchomości (por. przepisy art. 864–879 k.p.c.) oraz w ramach etapu trzeciego polegającego na podziale sumy uzyskanej z egzekucji (por. przepisy art. 1033, 1023–1028 k.p.c.)²²¹ nie będą mogły zostać przeprowadzone. Od powyższej zasady przewidziane zostały wyjątki w następujących przypadkach:

- 1) jeżeli zostały zabezpieczone rzeczy ulegające szybkiemu zepsuciu i istnieje możliwość sprzedaży tych rzeczy niezwłocznie (art. 751 § 1 k.p.c.),
- 2) z wnioskiem takim wystąpił do sądu obowiązany – wówczas po wysłuchaniu uprawnionego polecić komornikowi sprzedaż każdej zajętej ruchomości, wierzytelności lub prawa (art. 751 § 2 k.p.c.).

Sprzedaż tych rzeczy przeprowadza się według przepisów regulujących sprzedaż egzekucyjną z ruchomości, a cenę uzyskaną ze sprzedaży składa się na rachunek depozytowy Ministra Finansów celem zabezpieczenia roszczeń uprawnionego (art. 751 k.p.c.). Sprzedaż zajętych ruchomości może nastąpić nie wcześniej niż 7 dnia od daty zajęcia w przypadku ruchomości ulegających łatwo zepsuciu (art. 864 § 2 k.p.c.). Komornik powinien dokonać sprzedaży tego rodzaju ruchomości bezpośrednio po zajęciu, a więc wcześniej niż 7 dnia od daty zajęcia. Natomiast sprzedaży zajętych ruchomości ko-

²²⁰ I. Gil, *Egzekucja z ruchomości*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Meritum...*, s. 1399.

²²¹ Na temat etapów przeprowadzania egzekucji z ruchomości por. I. Gil, *Egzekucja...*, s. 1397.

mownik może dokonać bezpośrednio z wolnej ręki bezpośrednio po zajęciu, jeżeli:

- 1) ruchomości ulegają łatwo zepsuciu albo
- 2) sprawowanie nad nimi dozoru lub ich przechowywanie powodowałyby nadmierne koszty, lub
- 3) zajęto inwentarz żywy, a dłużnik odmówił zgody na przyjęcie go pod dozór.

Sprzedaż z wolnej ręki zajętych ruchomości, które nie zostały wymienione w przepisie art. 864 § 2 k.p.c., może nastąpić, gdy dłużnik wyraził na to zgodę i określił minimalną cenę zbycia. Sprzedaży nie można przeprowadzić wcześniej niż po 2 tygodniach od dnia oszacowania, jeżeli żaden z wierzycieli prowadzących egzekucję nie sprzeciwił się jej w terminie tygodnia od daty zawiadomienia go przez komornika o zamiarze jej przeprowadzenia (art. 864¹ k.p.c.). Wniosek o dokonanie sprzedaży ruchomości z wolnej ręki może złożyć także komornik, a nie tylko obowiązany²²².

2.4. Zabezpieczenie wierzytelności z wynagrodzenia za pracę

Powód może zabezpieczyć swoją wierzytelność także poprzez złożenie wniosku o zajęcie wierzytelności wynagrodzenia za pracę celem wykonania zabezpieczenia. Wniosek taki składa się do komornika przy sądzie rejonowym ogólnej właściwości dłużnika (art. 880 w zw. z art. 743 § 1 k.p.c.). Analogicznie, jak zostało to opisane w przypadku zajęcia ruchomości, można skorzystać z regulacji przewidzianej w przepisie art. 10 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i dokonać wyboru innego komornika do prowadzenia postępowania w celu wykonania zabezpieczenia.

W przypadku zabezpieczenia polegającego na zajęciu wierzytelności z wynagrodzenia za pracę przedmiotem zabezpieczenia jest pe-

²²² O. Marcewicz, [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 1125.

riodynamiczne wynagrodzenie za pracę i wynagrodzenie za prace zlecone oraz nagrody i premie przysługujące dłużnikowi za okres jego zatrudnienia, jak również związane ze stosunkiem pracy zyski lub udziały w funduszu zakładowym oraz wszelkich innych funduszach, pozostających w związku ze stosunkiem pracy (art. 881 § 2 zd. drugie k.p.c.). Do egzekucji z wynagrodzenia za pracę komornik przystępuje przez jego zajęcie (art. 881 § 1 k.p.c.). Aby wynagrodzenie za pracę zostało skutecznie zajęte, należałoby zająć niepobrane wynagrodzenia za pracę dłużnika (pracownika), czyli z wierzytelności służącej obowiązane-
mu wobec pracodawcy²²³. Komornik zawiadamia dłużnika, że do wysokości egzekwowanego świadczenia i aż do pełnego pokrycia długu nie wolno mu odbierać wynagrodzenia poza częścią wolną od zajęcia ani rozporządzać nim w żaden inny sposób. Dotyczy to w szczególności okresowego wynagrodzenia za pracę i wynagrodzenia za prace zlecone oraz nagród i premii przysługujących dłużnikowi za okres jego zatrudnienia, jak również związanego ze stosunkiem pracy zysku lub udziału w funduszu zakładowym oraz wszelkich innych funduszach, pozostających w związku ze stosunkiem pracy (art. 881 § 2 k.p.c.). Jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2¹, komornik zawiadamia pracodawcę o charakterze egzekwowanych świadczeń (art. 881 § 2¹ k.p.c.). Stosownie do regulacji zawartej w przepisie art. 881 § 3 k.p.c. komornik wzywa pracodawcę, aby w granicach określonych w paragrafie drugim nie wypłacał dłużnikowi poza częścią wolną od zajęcia żadnego wynagrodzenia, lecz:

- 1) przekazywał zajęte wynagrodzenie bezpośrednio wierzycielowi egzekwującemu, zawiadamiając komornika o pierwszej wypłacie, albo
- 2) przekazywał zajęte wynagrodzenie komornikowi w wypadku, gdy do wynagrodzenia jest lub zostanie w dalszym toku po-

²²³ Por. R. Niski, *Zajęcie wynagrodzenia za pracę – wybrane zagadnienia*, PE 2001, nr 16, s. 72.

stępowania egzekucyjnego skierowana jeszcze inna egzekucja, a wynagrodzenie w części wymagalnej nie wystarcza na pokrycie wszystkich egzekwowanych świadczeń wymagalnych.

Komornik poucza zarazem pracodawcę o skutkach niezastosowania się do wezwania.

Stosownie do okoliczności komornik może wezwać pracodawcę do przekazywania mu zajętego wynagrodzenia bezpośrednio (art. 881 § 4 k.p.c.).

Pracodawcy, który nie wykonał obowiązków określonych w przepisie art. 881 § 3 i 4 k.p.c., nie złożył w przepisany termin oświadczenia przewidzianego w art. 882 k.p.c. albo zaniedbał przesłania dokumentów zajęcia wynagrodzenia nowemu pracodawcy dłużnika, stosownie do art. 884 § 2 i 3 k.p.c., komornik wymierza grzywnę w wysokości do dwóch tysięcy złotych (art. 886 § 1 k.p.c.). Grzywna może być powtórzona, jeżeli pracodawca nadal uchyla się od wykonania tych czynności w dodatkowo wyznaczonym terminie. Jeżeli pracodawcą nie jest osoba fizyczna, grzywnie podlega pracownik lub wspólnik odpowiedzialny za wykonanie takiej czynności, a w razie niewyznaczenia takiego pracownika lub niemożności jego ustalenia – osoby uprawnione do reprezentowania pracodawcy. Jeżeli pracodawcą jest spółka cywilna, grzywnie podlega którykolwiek ze wspólników (art. 886 § 2 k.p.c.). W sytuacji kiedy pracodawca, który nie zastosował się do wezwania z art. 881 i 882 k.p.c. lub w inny sposób naruszył obowiązki wynikające z zajęcia bądź złożył oświadczenie przewidziane w art. 882 k.p.c. niezgodne z prawdą albo dokonał wypłaty zajętej części wynagrodzenia dłużnikowi, odpowiada za wyrządzoną przez to wierzycielowi szkodę (art. 886 § 3 k.p.c.). „Odpowiedzialność odszkodowawcza, o jakiej mowa w art. 886 § 3 k.p.c., jest odpowiedzialnością deliktową opartą na zasadzie winy (art. 415 k.c., 416 k.c.)”²²⁴.

²²⁴ Wyrok SN – Izba Cywilna z dnia 13 października 2010 r., I CSK 707/09, Legalis.

Sposób zajęcia wierzytelności z wynagrodzenia za pracę został uregulowany w sposób pełny, dlatego regulacje te stosuje się odpowiednio także w egzekucji z rachunków bankowych (art. 893 k.p.c.) i egzekucji z innych wierzytelności (art. 902 k.p.c.).

2.5. Zabezpieczenie poprzez zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego

Na podstawie nakazu zapłaty zabezpieczenia wierzytelności z rachunku bankowego dokonuje się przez komornika w sposób przewidziany dla egzekucji z wierzytelności z rachunku bankowego. Wykonanie zabezpieczenia polegającego na zajęciu wierzytelności z rachunku bankowego polega na zajęciu znajdujących się na rachunku prowadzonym przez bank dla obowiązanego środków pieniężnych, ale z zajęciem wierzytelności posiadacza rachunku. „Regulacja umowy rachunku bankowego wskazuje, że mamy tutaj do czynienia nie z kwestią własności środków pieniężnych, lecz z prawem posiadacza do żądania zwrotu środków pieniężnych w takiej samej ilości jak zgromadzone oraz zrealizowania na jego żądanie rozliczeń bezgotówkowych. Posiadaczowi przysługuje konkretna wierzytelność do środków zgromadzonych na jego rachunku, obejmująca abstrakcyjne jednostki pieniężne. Wierzytelność ta dotyczy tak wpłat gotówkowych, jak i bezgotówkowych na swoją rzecz lub osób trzecich. W przypadku skierowania egzekucji do rachunku bankowego nie same środki wprost, ale ta wierzytelność posiadacza rachunku podlega zajęciu, co oznacza, że w uprawnienia posiadacza rachunku wchodzi egzekwujący wierzyciel, mający możliwość wykonywania uprawnień przysługujących posiadaczowi rachunku (art. 888 w zw. z art. 893 k.p.c.). Równocześnie wypłaty z rachunku nie mogą być dokonywane bez zgody organu egzekucyjnego do wysokości zajętej wierzytelności, podlegają przekazaniu na pokrycie należności dłużnika (art. 889 pkt 1 k.p.c.), co oznacza, że uprawnienia

posiadacza rachunku podlegają w tym zakresie ograniczeniom²²⁵. Od momentu zajęcia do czasu zakończenia postępowania egzekucyjnego uprawniony „wstępuje” w uprawnienia posiadacza rachunku, z tym zastrzeżeniem, że wszelkie wypłaty z rachunku nie mogą być dokonywane bez zgody organu egzekucyjnego do wysokości zajętej wierzytelności oraz podlegają przekazaniu na rachunek komornika celem pokrycia zobowiązań dłużnika²²⁶. „1. Zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego obowiązanego dłużnika w wyniku udzielenia wierzycielowi zabezpieczenia jego roszczenia pieniężnego na podstawie przepisów art. 730 i nast. k.p.c. oraz przekazanie uzyskanych w ten sposób środków na rachunek depozytowy sądu (art. 752 § 1 zd. 2 k.p.c.) nie oznacza, że środki te przestają stanowić składnik majątku dłużnika (por. art. 752 § 2 zd. 2 k.p.c.). Mogą być one zatem przedmiotem egzekucji, prowadzonej w trybie przewidzianym dla egzekucji z ruchomości. 2. Ten sam składnik majątku obowiązanego (dłużnika) może być przedmiotem zabezpieczenia dla potrzeb różnych postępowań. Wierzyciel, który uzyskał zabezpieczenie, z wyjątkami przewidzianym ustawą (hipoteka, zastaw rejestrowy), nie znajduje się w uprzywilejowanej pozycji w stosunku do innych wierzycieli (por. art. 1025 k.p.c.)”²²⁷.

Zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego dłużnika jest dokonane z chwilą doręczenia bankowi zawiadomienia o zakazie wypłat z tego rachunku i obejmuje również kwoty, których nie było na rachunku bankowym w chwili jego zajęcia, a zostały wpłacone na ten rachunek po dokonaniu zajęcia (art. 890 § 1 k.p.c.).

Jeżeli zajęto rachunek bankowy prowadzony w walucie obcej, bank przekazuje komornikowi należność w walucie polskiej przeli-

²²⁵ Wyrok SA w Katowicach z dnia 27 września 2007 r., V ACa 359/07, Legalis nr 96272.

²²⁶ I. Gil, *Komentarz do art. 890 k.p.c.*, uwaga 1, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2017, wyd. 18, Legalis.

²²⁷ Wyrok SA w Poznaniu z dnia 14 maja 2008 r., I ACa 345/08, LEX.

czonej według kursu kupna waluty obcej, w której prowadzony jest rachunek, ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w dniu przekazania należności komornikowi (art. 889¹ § 1 k.p.c.). Przepisu powyższego nie stosuje się, jeżeli tytuł wykonawczy obejmuje świadczenie pieniężne podlegające spełnieniu wyłącznie w walucie obcej, w której jest prowadzony rachunek bankowy (art. 889¹ § 2 k.p.c.). Bank niezwłocznie przekazuje środki pieniężne z zajętego rachunku na rachunek bankowy komornika (art. 889² k.p.c.). Bank, który naruszył przepisy dotyczące obowiązków banku w zakresie egzekucji z rachunków bankowych, odpowiada za wyrządzoną przez to wierzycielowi szkodę (art. 892 § 1 k.p.c.). Przepisy art. 886 stosuje się odpowiednio do pracowników banku winnych niezgodnego z prawem dokonania wypłaty z zajętego rachunku bankowego (art. 892 § 2 k.p.c.).

W przypadku postępowania związanego z wykonaniem zabezpieczenia poprzez zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego wprowadzone zostały regulacje łagodzące skutki zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego, gdyż na etapie postępowania związanego z udzieleniem zabezpieczenia sąd może określić korzystanie z zajętego rachunku bankowego w inny sposób (art. 752² § 2 k.p.c.), ale regulacja powyższa nie będzie miała zastosowania w przypadku nakazu zapłaty.

Zajęcie rachunku bankowego nie pozbawia obowiązane go prawa do polecenia przekazania zajętych kwot na rachunek depozytowy Ministra Finansów w celu wpłacenia sumy zabezpieczenia (art. 752² § 3 k.p.c.), co w konsekwencji spowoduje upadek zabezpieczenia (art. 736 k.p.c.).

2.6. Zabezpieczenie innych wierzytelności lub innego prawa majątkowego

Zabezpieczenie innych wierzytelności dotyczy zabezpieczenia wierzytelności innych niż wierzytelność o zapłatę wynagrodzenia za

pracę i wierzytelność o wypłatę środków pieniężnych znajdujących się na rachunku bankowym²²⁸. Z kolei przez „inne prawa majątkowe” należy rozumieć „prawa majątkowe inne niż wierzytelność, prawo własności i prawo użytkowania wieczystego”, a więc prawa, w stosunku do których określono odrębne sposoby egzekucji²²⁹. Przykładowo do innych praw majątkowych zalicza się: prawa własności przemysłowej, prawa z patentu, prawa ochronne na wzór użytkowy, prawa z rejestracji wzoru zdobniczego, prawa z rejestracji znaku towarowego, prawa z rejestracji topografii układu scalonego; prawa majątkowe wchodzące w skład majątku wspólnego małżonków; prawa dłużnika przysługujących mu na wypadek wystąpienia ze spółki cywilnej lub jej rozwiązania; udział wspólnika w spółce handlowej albo prawa wspólnika z tytułu udziału w takiej spółce; prawa z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku; prawo, z mocy którego dłużnik może żądać działu majątku²³⁰. „Przez wierzytelność rozumie się prawo, z mocy którego osoba trzecia obowiązana jest zapłacić dłużnikowi sumę pieniężną lub jako prawo jednego podmiotu (wierzyciela) do żądania od drugiego podmiotu (dłużnika) świadczenia polegającego na działaniu bądź zaniechaniu. Wierzytelności powstają ze stosunków prawnych regulowanych przez prawo. Wśród «innych wierzytelności» w rozumieniu art. 895 KPC wymienia się przykładowo wierzytelności o zapłatę ceny z tytułu umowy sprzedaży, dostawy, kontraktacji, wynagrodzenia z umowy najmu, dzierżawy, umowy o dzieło, o roboty budowlane lub umowy zlecenia, o wypłatę emerytury, renty, zasiłku z ubezpieczenia społecznego. Źródłem powstania zobowiązania może być czynność prawna dwustronna, czynność

²²⁸ J. Jankowski, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 22 grudnia 2004 r.*, MoP 2005, nr 5, s. 1067.

²²⁹ *Ibidem*.

²³⁰ M. Pacyna, *Zajęcie praw z innych wierzytelności*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Meritum...*, s. 1136.

prawna jednostronna, czyn niedozwolony, bezpodstawne wzbogacenie, decyzja administracyjna, bądź też inne zdarzenie np. orzeczenie o charakterze konstytutywnym. Bez względu jednak na to, jakie jest źródło powstania zobowiązania, nie ulega wątpliwości, że jego skutkiem musi być uprawnienie wierzyciela do żądania od dłużnika spełnienia świadczenia. Ma to szczególne znaczenie w kontekście egzekucji z wierzytelności uregulowanej w przepisach art. 895–912 KPC. Przy takiej egzekucji zajęcie wierzytelności obejmuje tylko wierzytelność istniejącą i przysługującą dłużnikowi, wynikającej z określonego stosunku prawnego. Takim stosunkiem prawnym jest również umowa o podział majątku wspólnego²³¹.

W myśl przepisu art. 910 § 1 k.p.c. – do egzekucji z praw majątkowych komornik przystąpi przez zajęcie prawa. W tym celu komornik: 1) zawiadomi dłużnika, że nie wolno mu rozporządzać, obciążać ani realizować zajętego prawa, jak również nie wolno mu pobierać żadnego świadczenia przysługującego z zajętego prawa; 1¹) zawiadomi osobę, która z zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem względem dłużnika, o charakterze egzekwowanych świadczeń, jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2¹; 2) zawiadomi osobę, która z zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem względem dłużnika, by obowiązku tego wobec dłużnika nie realizowała, a wynikające z prawa świadczenia pieniężne uiszczała komornikowi lub na rachunek depozytowy Ministra Finansów, oraz wzywa tę osobę, by w terminie tygodnia złożyła oświadczenie, czy inne osoby roszczą sobie pretensje do zajęcia prawa, czy i w jakim sądzie lub przed jakim organem toczy się lub toczyła się sprawa o zajęte prawo, jak również czy oraz o jakie roszczenie skierowana jest egzekucja do zajętego prawa; 3) wezwie osobę, która z zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem względem dłużnika, aby w razie zbiegu egzekucji sądo-

²³¹ Wyrok SA w Warszawie – VI Wydział Cywilny z dnia 29 sierpnia 2014 r., VI ACa 1650/13, Legalis.

wej i administracyjnej, w przypadku gdy świadczenie nie wystarcza na pokrycie wszystkich egzekwowanych należności, uiszczała je na rzecz: a) sądowego albo administracyjnego organu egzekucyjnego, który pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa – na rzecz organu, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie, albo b) sądowego organu egzekucyjnego – jeżeli egzekucja dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 773 § 2¹ – oraz niezwłocznie zawiadomiła o zbiegu egzekucji właściwe organy egzekucyjne, wskazując datę doręczenia zawiadomień o zajęciach dokonanych przez te organy i wysokość należności, na poczet których zostały dokonane zajęcia, a w przypadku, o którym mowa w art. 773 § 2¹ – także na charakter egzekwowanych świadczeń.

Komornik, dokonując zajęcia wierzytelności zabezpieczonej poręczeniem, zastawem lub zastawem rejestrowym, na wniosek uprawnionego zawiadamia także poręczyciela albo właściciela przedmiotu obciążonego prawem zastawu, iż świadczenia z wierzytelności zabezpieczonej nie wolno uiścić dłużnikowi (art. 899 k.p.c.).

Zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności. Jeżeli konieczny jest wpis zajęcia w księdze wieczystej, wierzytelność jest zajęta z chwilą dokonania wpisu lub złożenia do zbioru dokumentów wniosku komornika. Jednakże i w tym wypadku zajęcie jest skuteczne już z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności, jeżeli takie doręczenie nastąpiło wcześniej (art. 900 § 1 k.p.c.).

Prawo jest zajęte z chwilą doręczenia zawiadomienia osobie, która z mocy zajętego prawa jest obciążona obowiązkiem wobec dłużnika. Jednakże jeżeli zawiadomienie o zajęciu zostało doręczone dłużnikowi wcześniej, skutki zajęcia powstają wobec dłużnika z chwilą doręczenia mu zawiadomienia o zajęciu (art. 910 § 2 k.p.c.). W sytuacji kiedy prawo majątkowe, które ma być zajęte, jest tego rodzaju, że nie ma oznaczonej osoby obciążonej obowiązkiem względem dłużnika, zajęcie jest dokonane z chwilą doręczenia zawiadomienia

dłużnikowi (art. 910 § 3 k.p.c.). W stosunku do każdego, kto wiedział o wszczęciu egzekucji, skutki zajęcia powstają z chwilą, gdy o wszczęciu egzekucji powziął wiadomość, choćby zawiadomienie, o którym mowa w § 1, nie zostało jeszcze doręczone (art. 910 § 4 k.p.c.).

Zasadniczym skutkiem zajęcia jest to, że w stosunku do uprawnionego nieważne są rozporządzenia wierzytelnością przekraczające część wolną od zajęcia, dokonane po jej zajęciu, a także przed zajęciem, jeżeli wymagalność wierzytelności następuje po zajęciu (art. 885 w zw. z art. 902 k.p.c.).

2.7. Obciążenie nieruchomości obowiązanego hipoteką przymusową

Na podstawie nakazu zapłaty powód w celu zabezpieczenia roszczenia może wnioskować, aby nieruchomość należąca do pozwanego obciążyć hipoteką, która stanowi prawo o charakterze rzeczowym, na mocy którego wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością, i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości. Przedmiotem hipoteki może być ponadto: 1) użytkowanie wieczyste wraz z budynkami i urządzeniami na użytkowanym gruncie stanowiącymi własność użytkownika wieczystego; 2) spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu; 3) wierzytelność zabezpieczona hipoteką. Hipoteką może być obciążona część ułamkowa nieruchomości, jeżeli stanowi udział współwłaściciela, oraz przysługujący współuprawnionemu udział we wspólności praw wymienionych wyżej w pkt 1 i 2, przy czym do ustanowionych hipotek na użytkowaniu wieczystym, prawach spółdzielczych oraz wierzytelności zabezpieczonej hipoteką stosuje się odpowiednio przepisy o hipotece na nieruchomości. Ponadto ustanowienie zabezpieczenia może nastąpić także poprzez ustanowienie hipoteki przymusowej na udziale we współwłasności nieruchomości i prawie użytkowania wieczystego.

Przepis art. 110 ustawy o księgach wieczystych i hipotece określa, w jakich przypadkach możliwe jest ustanowienie hipoteki przymusowej. Zgodnie z tym przepisem hipotekę przymusową można uzyskać także na podstawie: 1) postanowienia sądu o udzieleniu zabezpieczenia; 2) postanowienia prokuratora; 3) decyzji administracyjnej, o ile przepisy szczególne tak stanowią, chociażby decyzja nie była ostateczna; 4) dokumentu zabezpieczenia, o którym mowa w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 11 października 2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych²³²; 5) zarządzenia zabezpieczenia określonego w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji albo zarządzenia zabezpieczenia określonego w ustawie, o której mowa w pkt 4. Pomimo braku wyraźnego wyodrębnienia w powyższym katalogu nakazu zapłaty w orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że „Nieprawomocny nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym należy traktować na równi z postanowieniem sądu o udzieleniu zabezpieczenia. Tym samym nakaz taki bez nadania mu klauzuli wykonalności stanowi podstawę do dokonania wpisu hipoteki przymusowej na podstawie art. 110 pkt 1 u.k.w.h.”²³³.

„Nakaz zapłaty będąc wyjątkowym tytułem zabezpieczającym nie określa sposobu zabezpieczenia, a zatem z jego treści nie wynika w jakim trybie podlega wykonaniu. W takim wypadku sposób zabezpieczenia wskazywany jest dopiero we wniosku o wszczęcie postępowania zabezpieczającego (vide: wniosek o wpis w księdze wieczystej), nie zaś jak wskazuje uczestnik – już w pozwie. Artykuł 743 § 1 k.p.c. przewiduje co prawda jako zasadę nadawanie postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia, podlegającemu wykonaniu w drodze egzekucji, klauzuli wykonalności z urzędu, reguła ta nie dotyczy jed-

²³² Dz. U. z 2021 r. poz. 2157 oraz z 2023 r. poz. 556.

²³³ Postanowienie SO w Łodzi z dnia 10 kwietnia 2018 r., III Ca 409/18, LEX nr 2538503.

nak nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, który zgodnie z art. 492 § 1 k.p.c. z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczający bez nadawania mu klauzuli wykonalności²³⁴. Na podstawie nakazu zapłaty możliwe jest złożenie wniosku o wpis hipoteki na nieruchomości należącej do pozwanego. Nakaz zapłaty nie wymaga nadania klauzuli wykonalności, a podstawą wpisu hipoteki może być albo oryginał nakazu zapłaty, albo jego odpis. Do prowadzenia postępowania o wpis hipoteki przymusowej stosuje się przepisy szczególne, tj. art. 109 i 110 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece²³⁵ regulujące wpis hipoteki przymusowej na podstawie tytułu wykonawczego określonego w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym (art. 109) i wpis na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia (art. 110). „Jeśli zatem nakaz zapłaty stanowiący od chwili wydania tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności, jest zrównany w tym zakresie z zarządzeniem tymczasowym, a zgodnie z art. 110 ukwł hipotekę przymusową można ustanowić także na podstawie tymczasowego zarządzenia sądu, to uzasadniony jest wniosek, że hipotekę przymusową można ustanowić także na podstawie nieprawomocnego nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym²³⁶.”

W przypadku, kiedy nakaz zapłaty będzie stanowił podstawę do prowadzenia egzekucji, jeśli przedmiotem zajęcia egzekucyjnego byłaby niezabudowana nieruchomość gruntowa oraz nieruchomość zabudowana budynkiem mieszkalnym lub użytkowym, jeżeli w chwili złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji nie dokonano zawiadomienia o zakończeniu budowy albo nie wystąpiono z wnioskiem o udzielenie

²³⁴ Postanowienie SO w Gdańsku z dnia 7 marca 2012 r., III Ca 75/12, LEX nr 1714460.

²³⁵ Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 1984 z późn. zm.).

²³⁶ Postanowienie SO w Gdańsku z dnia 7 marca 2012 r., III Ca 75/12, LEX nr 1714460.

zezwolenia na użytkowanie w rozumieniu przepisów prawa budowlanego, to istnieje także możliwość zastosowania przepisów o uproszczonej egzekucji z nieruchomości (art. 1013¹ do 1013⁶ k.p.c.).

2.8. Ustanowienie zakazu zbywania lub obciążania nieruchomości, która nie ma urządzonej księgi wieczystej lub której księga wieczysta zaginęła lub uległa zniszczeniu

W przypadku kiedy nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej lub gdy jej księga uległa zniszczeniu albo zaginęła, to w ramach sposobów zabezpieczenia można ustanowić zakaz zbywania lub obciążania nieruchomości przez złożenie postanowienia do zbioru dokumentów prowadzonego przez sąd rejonowy właściwy dla nieruchomości. Zgodnie z przepisem art. 123 u.k.w.h. – dla nieruchomości, które nie mają założonych ksiąg wieczystych albo których księgi zaginęły lub uległy zniszczeniu, prowadzi się we właściwych sądach rejonowych, do czasu założenia ksiąg, zbiory dokumentów przeznaczone do składania wniosków i dokumentów dotyczących ograniczonych praw rzeczowych i ograniczeń w rozporządzaniu tymi nieruchomościami. Jednakże złożenie dokumentu dotyczącego hipoteki dopuszczalne jest, gdy przepis szczególny na to zezwala.

Złożenie dokumentów do zbioru na podstawie nakazu zapłaty wydanej w postępowaniu nakazowym ma wszelkie skutki wpisu w księdze wieczystej, z wyjątkiem przewidzianych w przepisach o rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych, chyba że przepis szczególny dotyczący rękojmi stanowi inaczej.

2.9. Obciążenie statku albo statku w budowie hipoteką morską

Kolejnym sposobem zabezpieczenia roszczeń pieniężnych jest także ustanowienie hipoteki morskiej na statku lub statku w budowie. Hipoteka morska może zostać ustanowiona w przypadku

wpisania statku (statku w budowie) do rejestru okrętowego. Wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia następuje przez wpis hipoteki do rejestru okrętowego. Zabezpieczenie polegające na dokonaniu wpisu hipoteki morskiej jest uregulowane w przepisach art. 76 do art. 89 Kodeksu morskiego²³⁷. Zgodnie z przepisem art. 76 § 1 k.m. – na statku wpisanym do rejestru okrętowego można ustanowić zastaw wpisany do tego rejestru (hipotekę morską). Do hipoteki morskiej stosuje się odpowiednio przepisy prawa cywilnego o hipotece, z uwzględnieniem przepisów niniejszego działu. W myśl art. 76 § 2 k.m. – do powstania hipoteki morskiej niezbędny jest wpis do rejestru okrętowego. Zakres hipoteki morskiej jest szeroki, gdyż w myśl przepisu art. 79 § 1 k.m. – hipoteka morska obciąża, oprócz statku i jego przynależności, także wierzytelności właściciela statku powstałe po ustanowieniu hipoteki z tytułu: 1) odszkodowania za uszkodzenie lub stratę statku, łącznie z odszkodowaniem ubezpieczeniowym; 2) wynagrodzenia za ratownictwo w zakresie, w jakim wyrównuje ono szkody w statku spowodowane ratownictwem; 3) udziału statku w awarii wspólnej; 4) opłat za najem lub dzierżawę statku. Natomiast hipoteka morska na statku w budowie obejmuje materiały, urządzenia i wyposażenie znajdujące się na terenie stoczni budującej obciążony hipoteką statek, które przez oznakowanie lub w inny sposób zostały wyraźnie zidentyfikowane jako przeznaczone do budowy lub na wyposażenie tego statku (art. 82 § 2 k.m.).

Natomiast jeśli statek jest statkiem żeglugi śródlądowej, lecz nie podlega wpisowi do rejestru okrętowego, nie można na nim ustanowić hipoteki morskiej, ale wówczas do niebędącej hipoteką morską zastawu na statkach stosuje się przepisy prawa cywilnego o zastawie na rzeczach ruchomych (art. 89 k.m.).

²³⁷ Ustawa z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (t.j. z 2016 r. poz. 66), dalej jako k.m.

Ponadto na mocy art. 42a ust. 1 ustawy z 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej²³⁸, zgodnie z którym – 1. Kapitan portu może, na wniosek wierzyciela, zatrzymać tymczasowo na czas nieprzekraczający 72 godzin, z wyłączeniem dni uznanych ustawowo za wolne od pracy:

- 1) statek w celu zabezpieczenia roszczenia należnego od statku z tytułu opłat portowych, szkód wyrządzonych w urządzeniach portowych, dokach lub drogach żeglugowych oraz z tytułu zanieczyszczenia środowiska,
- 2) wydobyty wrak i inne przedmioty, które utrudniały żeglugę, w celu zabezpieczenia roszczenia z tytułu ich usunięcia.

Opisane powyżej tymczasowe zatrzymanie traci moc w razie złożenia odpowiedniego zabezpieczenia lub w razie dokonania zajęcia na podstawie właściwych przepisów (art. 42a ust. 2 u.o.m.a.m.), a wierzyciel odpowiada za wszelkie szkody wynikłe wskutek nieuzasadnionego zatrzymania. Roszczenie z tego tytułu przedawnia się z upływem roku od dnia jego powstania (art. 42a ust. 2 u.o.m.a.m.). Powyższa regulacja ma charakter *lex specialis*, ponieważ nie ma odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów do postępowania zabezpieczającego.

2.10. Ustanowienie zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu

Kolejnym sposobem zabezpieczenia może być ustanowienie zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu²³⁹. Stosownie do przepisu art. 17¹ ust. 1 ustawy o spółdzielniach miesz-

²³⁸ Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 2145), dalej jako u.o.m.a.m.

²³⁹ Możliwe jest tylko ustanowienie zabezpieczenia na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego, gdyż spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego jest niezbywalne, nie przechodzi na spadkobierców i nie podlega egzekucji (por. art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1222).

kaniowych – spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu jest prawem zbywalnym, przechodzi na spadkobierców i podlega egzekucji, przy czym jest ograniczonym prawem rzeczowym. Z powyższych względów do ochrony spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu stosuje się odpowiednio przepisy k.c. o ochronie własności (art. 251 k.c.). „Ten sposób zabezpieczenia niewątpliwie bardziej ingeruje w sferę prawa własności niż ustanowienie hipoteki na nieruchomości, bądź jej części. W przypadku zabezpieczenia polegającego na ustanowieniu hipoteki obowiązany może bowiem swobodnie rozporządzać zabezpieczoną nieruchomością, natomiast w przypadku ustanowienia zakazu zbywania, to prawo jest ograniczone”²⁴⁰.

Odpis nakazu zapłaty powinien zostać także doręczony spółdzielni mieszkaniowej, gdyż ta ponosi odpowiedzialność w przypadku umożliwienia obowiązanemu czynności związanych ze zbyciem spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu.

3. Wstrzymanie wykonalności nakazu zapłaty

„Wstrzymanie wykonalności nakazu zapłaty nie jest równoznaczne ze wstrzymaniem zabezpieczenia. Otóż nakaz zapłaty stanowi tytuł zabezpieczenia aż do chwili jego uchylecia (art. 496 k.p.c.), uprawnienia się (art. 494 k.p.c.) albo uzyskania cechy natychmiastowej wykonalności (art. 492 § 2 k.p.c.). Wstrzymanie wykonalności powoduje, że na podstawie nakazu zapłaty nie może być prowadzona egzekucja dochodzonego roszczenia, ale nie powoduje ono wstrzymania zabezpieczenia, które ma na celu tymczasowe zabezpieczenie majątku dłużnika przed jego ewentualnym zbyciem, zanim roszczenie zostanie ostatecznie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem”²⁴¹.

²⁴⁰ I. Gil, *Postępowanie...*, s. 267.

²⁴¹ Postanowienie SO w Gdańsku z dnia 7 marca 2012 r., III Ca 75/12, LEX nr 1714460.

Kwota zasądzona nakazem wraz z wymagalnymi odsetkami stanowi sumę, której złożenie przez dłużnika na rachunek depozytowy Ministra Finansów w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, zwany dalej „rachunkiem depozytowym Ministra Finansów”, wystarczy do zabezpieczenia. Jeżeli nakaz zobowiązuje do wydania rzeczy zamiennych, do zabezpieczenia wystarczy złożenie sumy równej wartości przedmiotu sporu.

3.1. Nakaz zapłaty jako tytuł wykonawczy

Dodatkową cechą dysponuje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany na podstawie papierów wartościowych określonych w przepisie art. 485 § 2 k.p.c., który staje się natychmiast wykonalny z mocy prawa. Stosownie bowiem do przepisu art. 492 § 3 k.p.c. – nakaz zapłaty wydany na podstawie weksla lub czeku staje się natychmiast wykonalny po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia. W razie wniesienia zarzutów sąd może na wniosek pozwanego wstrzymać wykonanie nakazu. Przepisy o ograniczeniu wykonalności w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa stosuje się odpowiednio.

Powód, posiadając nakaz zapłaty, który wydany został na podstawie weksla lub czeku, może wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności, co umożliwi mu wszczęcie i prowadzenie postępowania egzekucyjnego. A zatem jeszcze przed prawomocnym zakończeniem postępowania rozpoznawczego możliwe jest uzyskanie zaspokojenia roszczenia stwierdzonego nakazem zapłaty. Z powyższych względów w orzecznictwie wyrażono stanowisko, że „Natychmiastowa wykonalność nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla jest bardzo niebezpieczna dla pozwanego, a ponadto może prowadzić do daleko idących komplikacji, jeżeli natychmiast wykonalne orzeczenie zostanie wykonane, a następnie dojdzie w wyniku zaskarżenia do jego zmiany lub uchylecia. Nie oznacza to jednak konieczności uwzględnienia przez sąd wniosku o wstrzymanie wykonania nakazu zapłaty

bez pobieżnej choćby analizy podniesionych w zarzutach od nakazu zapłaty argumentów i uznania ich za uprawdopodobnione²⁴². Nakaz zapłaty wydawany na podstawie weksla lub czeku ma zatem istotne znaczenie dla możliwości uzyskania zaspokojenia powoda. Pozwany może wnioskować o ograniczenie wykonalności. Należy jednak zwrócić uwagę, że „Samo wniesienie zarzutów od nakazu zapłaty nie powoduje obligatoryjnego wstrzymania wykonania nakazu zapłaty. Sąd może wstrzymać jego wykonanie, lecz nie dowolnie, a wówczas, gdy jest to celowe i istnieją ku temu przesłanki, co należy rozumieć w ten sposób, że treść zarzutów wskazuje na prawdopodobieństwo uchylecia nakazu zapłaty lub też, podobnie jak w przypadku wstrzymania wykonania wyroku na skutek wniesienia skargi o wznowienie postępowania czy wniesienia skargi kasacyjnej, gdy istnieje prawdopodobieństwo powstania niepowetowanej szkody na skutek wykonania nakazu zapłaty. Pojęcie niepowetowana szkoda oznacza w szczególności brak dostatecznego majątku po stronie powoda, z którego pozwany mógłby uzyskać zwrot spełnionego dobrowolnie lub wyegzekwowanego świadczenia. Innymi słowy, chodzi o obawę, że w razie ewentualnego uwzględnienia zarzutów od nakazu zapłaty restytucja będzie niemożliwa lub wyjątkowo uciążliwa²⁴³”.

²⁴² Postanowienie SO w Toruniu z dnia 27 marca 2015 r., VI GZ 46/15, KSAG 2015, nr 2, poz. 196–198. Por. także postanowienie SA w Rzeszowie z dnia 19 lipca 2013 r., I ACz 443/13, LEX nr 1362825.

²⁴³ Postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 30 marca 2012 r., I ACz 485/12, LEX nr 1148373.

ROZDZIAŁ VI

Środki zaskarżenia w postępowaniu nakazowym

W postępowaniu nakazowym w zależności od tego, na jakim etapie zakończy się prowadzenie tego postępowania, możliwe jest zaskarżenie orzeczenia pierwszoinstancyjnego (nakazu zapłaty) poprzez wniesienie zarzutów przez stronę pozwaną lub zażalenia przez stronę powodową. W nakazie zapłaty, jak było to już wskazywane, orzeka się o roszczeniu powoda tylko w razie uwzględnienia dochodzonego roszczenia w całości, a pozwany może albo w terminie określonym w nakazie zapłaty to roszczenie spełnić, albo wnieść środek zaskarżenia (odpowiednio zarzuty od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, a sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym). Zarzuty od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym stanowią niedewolutywny środek zaskarżenia wnoszony od orzeczenia sądu I instancji, które może wydać zarówno sąd rejonowy, jak i sąd okręgowy. Natomiast stronie powodowej przysługiwać będzie wyłącznie prawo do wniesienia zażalenia na koszty określone w nakazie zapłaty.

W przypadku, kiedy po wniesieniu zarzutów zostanie wydany wyrok, będzie możliwe także jego zweryfikowanie za pomocą innych środków prawnych.

1. Zarzuty od nakazu zapłaty

Możliwość wniesienia środka zaskarżenia stanowi realizację prawa do sądu, które polega także na możliwości weryfikacji prawidłowości wydanego rozstrzygnięcia w sprawie, ponieważ cel postępowania cywilnego zostanie zrealizowany tylko w przypadku, gdy skutki wywołane orzeczeniem sądowym będą zgodne z obowiązującym prawem. Merytoryczne orzeczenie, jakim jest także nakaz zapłaty, powinno być wydane na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego sprawy, który stanowić będzie podstawę do zastosowania właściwej normy prawa materialnego. Celem zweryfikowania, czy wydane orzeczenie jest adekwatne do ustalonego stanu faktycznego sprawy, na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego oraz zgodnie z treścią obowiązujących przepisów prawa materialnego, należało przewidzieć środki prawne umożliwiające wzruszenie wydanego orzeczenia. Wskutek podjętej czynności przez stronę postępowania, która ponosi negatywne skutki wydanego orzeczenia, następuje uruchomienie etapu związanego z badaniem prawidłowości wydanego orzeczenia. W związku z tym wniesienie środka zaskarżenia od danego orzeczenia sądowego uznawane jest za czynność o charakterze procesowym podejmowaną przez podmiot, który dąży do weryfikacji przez uprawniony (właściwy) organ sądowy kontroli co do prawidłowości wydanego orzeczenia²⁴⁴. Weryfikacja orzeczenia następuje wskutek wniesienia środka zaskarżenia, co stanowi wynik czynności dyspozycyjnej strony, która nie tylko może złożyć środek zaskarżenia, ale także cofnąć środek zaskarżenia. Środek prawny, który urzeczywistnia możliwość podjęcia czynności związanych z weryfikacją prawidłowości orzeczenia, określa się mianem środka zaskarżenia²⁴⁵. Termin „środek prawny”

²⁴⁴ J. Jodłowski, W. Siedlecki, *Postępowanie cywilne, część ogólna*, Warszawa 1958, s. 19 i n.

²⁴⁵ A. Oklejak, *Z problematyki zaskarżalności orzeczeń sądowych w postępowaniu cywilnym*, SC 1975, t. XXV-XXVI, nr 24-25, s. 218.

rozumiany jest jako środek, który służył stronie w celu uzdrowienia wadliwego orzeczenia sądowego (*remedium iuris*)²⁴⁶. Obowiązujący system środków zaskarżenia jest bardzo zróżnicowany w zależności od rodzaju prowadzonego postępowania, trybu, a także etapu i wydawanego orzeczenia przez organ postępowania, które mają różne formy. Najistotniejszą cechą środków zaskarżenia jest uruchomienie etapu kontrolnego, w ramach którego podejmowane są czynności, a ich rodzaj delimitowany jest przede wszystkim funkcją ochronną, jaką pełnią ze względu na rodzaj weryfikowanego orzeczenia. W wyniku rozpoznania środka zaskarżenia może dojść do uchylecia lub zmiany orzeczenia. W doktrynie powyższe cechy pozwalają na dokonywanie klasyfikacji środków zaskarżenia na środki zaskarżenia zwyczajne (określane także mianem odwoławczych, do których zalicza się apelację i zażalenie), środki zaskarżenia szczególne oraz środki zaskarżenia nadzwyczajne²⁴⁷. Środki odwoławcze cechują się dewolutywnością (wiążącą się z rozpoznaniem środka zaskarżenia przez organ wyższej instancji) oraz suspensywnością (tj. możliwością wstrzymania wykonania orzeczenia do czasu uzyskania przymiotu prawomocności), ale te mogą mieć charakter bezwzględny lub względny²⁴⁸.

Specyfika konstrukcji odwrócenia sporu wiąże się z przerwaniem na pozwanego ciężaru podważenia podstaw do wydania nakazu zapłaty i wdania się w spór poprzez wniesienie szczególnego środka zaskarżenia. Tym samym od „decyzji pozwanego zależy, czy sprawa powinna być rozpoznawana w postępowaniu w pełni kontradyktoryjnym, czy też ma się zakończyć na wydaniu orzeczenia w postępowaniu *ex parte*. Celem wydania nakazu zapłaty jest wobec

²⁴⁶ B. Bładowski, *Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Kraków 2008, s. 26.

²⁴⁷ J. Jankowski, *Nowelizacja Kodeksu...*, s. 231.

²⁴⁸ Por. A. Góra-Błaszczkowska, *Apelacja. Zażalenie. Art. 367–398 KPC (z wyjątkiem kasacji). Komentarz*, Warszawa 2005, s. 16; T. Wiśniewski, *Apelacja i kasacja – nowe środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1996, s. 7 i n.

tego wyeliminowanie konieczności rozpoznawania spraw bezspornych. By móc taki cel urzeczywistnić i by nakaz zapłaty mógł pełnić swoją funkcję, konieczne jest, aby uwzględniał roszczenie powoda. W przeciwnym razie nie mogłoby dojść do przeniesienia na pozwanego ciężaru decyzyjnego o wdaniu się w spór oraz nie byłoby możliwości wykluczenia od dalszego rozpoznania spraw bezspornych²⁴⁹.

Zarzuty od nakazu zapłaty stanowią szczególnie środek zaskarżenia, podobnie jak sprzeciw od nakazu zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym, sprzeciw od wyroku zaocznego, sprzeciw od europejskiego nakazu zapłaty w europejskim postępowaniu nakazowym, sprzeciw od nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu nakazowym, odwołanie się do sądu od zarządzeń przewodniczącego, ponieważ cechuje je wyłącznie suspensywność, a nie wiążą się z przeniesieniem rozpoznania przez sąd wyższej instancji, lecz powodują ponowne rozpoznanie sprawy przez sąd pierwszej instancji. Za środki zaskarżenia *sensu stricto* uznaje się te, które zmierzają do uzyskania uchylecia lub zmiany orzeczenia sądu²⁵⁰. Specyfika zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym wiąże się z tym, że uruchamiają kolejny etap postępowania nakazowego, w którym sąd będzie weryfikował podstawy do wydania nakazu zapłaty oraz zasadność dochodzonego w tym postępowaniu roszczenia. Zarzuty od nakazu zapłaty wnoszone są od orzeczenia, które wydawane jest na posiedzeniu niejawnym na podstawie twierdzeń i dowodów przedkładanych przez powoda. Sąd dopiero na podstawie treści zarzutów będzie miał możliwość zweryfikowania prawdziwości twierdzeń powoda o faktach, które stanowiły podstawę do wydania nakazu zapłaty. W przypadku kiedy „po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty okaże się, że zobowiązanie wekslowe pozwanego nie powstało, sąd po-

²⁴⁹ M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie...*, § 5, t. I.

²⁵⁰ W. Siedlecki, Z. Świeboda, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2003, s. 302.

winien uwzględnić powołany w pozwie stosunek podstawowy także wtedy, gdy podstawą żądania powoda był weksel wystawiony w celu zabezpieczenia innego stosunku prawnego łączącego strony²⁵¹.

1.1. Specyfika związana z wnoszeniem zarzutów od nakazu zapłaty

Pozwany może wnieść od doręczonego nakazu zapłaty środek zaskarżenia, którego termin do wniesienia zaczyna biec dopiero z chwilą prawidłowego doręczenia pozwu wraz z nakazem zapłaty i odpisem dokumentów²⁵². Stosownie do przepisu art. 480² § 4 k.p.c. nakaz zapłaty, od którego nie wniesiono środka zaskarżenia, ma skutki prawomocnego wyroku. Należy jednakże zwrócić uwagę, że prawomocnością nie będzie objęty nakaz w tej części, w jakiej zostanie zaskarżony, ponieważ pozwany może zaskarżyć nakaz zapłaty albo w całości, albo w części.

Powyższe regulacje mają charakter wspólny dla nakazów zapłaty, ale odmienne środki zaskarżenia wnosi się nie tylko, jeśli nakaz zapłaty wydawany jest w różnych postępowaniach, ale także w przypadku kosztów w zależności od tego, jaki organ wydawał nakaz zapłaty. A mianowicie od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym pozwany może wnieść zarzuty, a od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym pozwany może wnieść sprzeciw. W przypadku zaskarżenia tylko rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów obu stronom postępowania przysługuje prawo do wniesienia zażalenia do innego składu sądu I instancji na postanowienie o kosztach procesu (art. 394^{1a} § 1 pkt 9 k.p.c.), a jeżeli nakaz zapłaty został wydany przez referendarza sądowego – skarga na orzeczenie referendarza sądowego (art. 398²² § 1 k.p.c.).

Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności proce-

²⁵¹ Wyrok SN z dnia 14 maja 2021 r., II CSKP 62/21, LEX nr 3208485.

²⁵² Por. uzasadnienie postanowienia SN – Izba Cywilna z dnia 13 listopada 1964 r., II CZ 79/64, Legalis/el.

sowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie postanowienie (art. 480² § 5 k.p.c.).

Zarzuty stanowią pierwsze pismo procesowe pozwanego, w którym odnosi się zarówno do podstaw wydania zaskarżanego orzeczenia, jak i żądania pozwu oraz twierdzeń i dowodów uzasadniających żądanie powoda. „Zakres obowiązków sądu dotyczący wyświetlania okoliczności faktycznych w postępowaniu nakazowym nie odbiega od zasad ogólnych, z uwzględnieniem jednakże ograniczeń przewidzianych w tym postępowaniu (por. np. art. 493 § 1 i 3, art. 495 § 2 k.p.c.), które – po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty – poświęcone jest rozstrzygnięciu o zasadności roszczenia uwzględnionego w nakazie zapłaty. Granice badania określa zakres, w jakim pozwany zaskarżył nakaz. Sąd rozpoznający sprawę po wniesieniu zarzutów może więc wprawdzie, korzystając z uprawnienia przewidzianego w art. 232 zd. drugie k.p.c., dopuścić w wyjątkowych wypadkach dowód niewskazany przez strony, jednak co do zasady to obowiązkiem stron jest przytaczanie faktów, z których wywodzą skutki prawne i dowodów dla ich wykazania (art. 232 zd. pierwsze k.p.c.)”²⁵³.

Zarzuty, jak każdy środek zaskarżenia, powinny określać zakres kontroli sądu, a także zakres wnioskowanej ochrony prawnej. Sąd jest związany granicami zaskarżenia określonymi w zarzutach od nakazu zapłaty. Dopuszczalność wniesienia środka zaskarżenia łączona jest także z zagadnieniem przesłanek procesowych *sensu largo*, zaliczając do nich zaskarżalność danego orzeczenia, legitymację do zaskarżenia, zachowanie terminu oraz odpowiednią formę zaskarżenia²⁵⁴.

²⁵³ Wyrok SN z dnia 18 grudnia 2018 r., IV CSK 465/17, LEX nr 2618532.

²⁵⁴ S. Hanausek, *Orzeczenie sądu rewizyjnego w procesie cywilnym*, Warszawa 1966, s. 196 i n.

Wniesienie środka zaskarżenia, jako czynność procesowa, podlega badaniu zarówno pod względem ich dopuszczalności, jak i skuteczności, ale jego niedopuszczalność wyłącza także skuteczność²⁵⁵. Zasadniczym warunkiem dopuszczalności wniesienia środka zaskarżenia jest istnienie orzeczenia, które zostało zaskarżone²⁵⁶, albowiem nie jest możliwe zaskarżenie orzeczenia nieistniejącego – *sententia non existens*²⁵⁷. Sąd odrzuca środek zaskarżenia niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto pomimo wezwania (art. 480³ § 3 k.p.c.). W piśmie zawierającym zarzuty pozwany powinien, poza elementami wskazanymi w art. 480³ § 2 k.p.c., wymienić fakty, z których wywodzi żądania, i dowody na wykazanie każdego z nich (art. 493 § 2 k.p.c.).

Zarzuty wnoszone od nakazu zapłaty są wyrazem opozycji w odniesieniu do twierdzeń powoda, dlatego zaliczane są do środków zaskarżenia o charakterze opozycyjnym, a co istotne – wskutek ich wniesienia sąd ponownie rozpoznaje sprawę już z udziałem pozwanego, który może odnieść się do zgłoszonych przez powoda roszczeń²⁵⁸. Ocenę zasadności zaskarżenia nakazu zapłaty pozostawiono pozwanemu, któremu nakaz zapłaty doręcza się z odpisem pozwu, z odpisami załączników do pozwu oraz pouczeniem o terminie i sposobie zaskarżenia nakazu oraz skutkach jego niezaskarżenia (art. 480² § 3 k.p.c.). W związku z doręczeniem tych dokumentów po-

²⁵⁵ A. Oklejak, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1994, s. 62.

²⁵⁶ B. Bładowski, *Orzeczenia nieistniejące w cywilnym postępowaniu odwoławczym*, NP 1991, nr 1–3, s. 79; *idem*, *Środki odwoławcze...*, s. 44.

²⁵⁷ Ł. Błaszczak, *Orzeczenia nieistniejące w sądowym postępowaniu cywilnym*, [w:] *Wokół problematyki orzeczeń*, Toruń 2007, s. 7 i n.; E. Gapska, *Wady orzeczeń sądowych*, Warszawa 2009, s. 150 i n.; T. Zembrzuski, *Dopuszczalność skargi kasacyjnej w procesie cywilnym*, Warszawa 2008, s. 90 i n.

²⁵⁸ T. Ereciński, [w:] P. Grzegorzczak, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, K. Weitz, T. Ereciński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, *Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. V, Warszawa 2016, s. 659 i n. J. Jankowski, *Wadliwa postać orzeczenia sądu pierwszej instancji w postępowaniu cywilnym*, Pal. 1987, nr 31/12(360).

zwany ma możliwość ustalenia, czy zaskarżenie nakazu jest celowe w całości lub w części. W piśmie zawierającym środek zaskarżenia od nakazu zapłaty pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości, czy w części, oraz przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy (art. 480³ § 2 k.p.c.). „Przepis art. 493 § 1 k.p.c. w aktualnie obowiązującym brzmieniu przewiduje obowiązek przedstawienia zarzutów, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór, zaś wniesienie zarzutów od nakazu zapłaty traktowane jest przez ustawę jako moment wdania się w spór, z konsekwencjami przewidzianymi w art. 25 § 2 k.p.c. (możliwość zakwestionowania wartości przedmiotu sporu oznaczonej przez powoda), w art. 202 k.p.c. (możliwość podniesienia zarzutu dotyczącego niewłaściwości sądu), w art. 1105 § 3 k.p.c. (zarzut dotyczący umowy o jurysdykcji sądów państwa obcego oraz umowy o zagraniczny sąd polubowny), w art. 1165 § 1 k.p.c. (zarzut zapisu na sąd polubowny). Zrezygnowano wprawdzie z regulacji przewidującej prekluzję w odniesieniu do powoływania nowych zarzutów, okoliczności faktycznych i dowodów na ich poparcie, zarzuty przeciwko żądaniu pozwu mogą być więc powoływane także w toku postępowania po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty, ale na takich samych zasadach jak w postępowaniu rozpoznawczym (art. 207 § 6 k.p.c.). Przepis art. 493 § 1 k.p.c. stanowi zatem o uprawnieniu strony do zgłaszania twierdzeń i wniosków dowodowych aż do zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji, niemniej istotnie ogranicza to uprawnienie, stanowiąc o obowiązku zgłoszenia wniosków dowodowych we właściwym czasie, nakazując sądowi pominięcie dowodów spóźnionych, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych wniosków dowodowych nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Wiąże się to z nałożonym na strony przez art. 6 § 2 k.p.c. obowiązkiem przytaczania wszystkich

okoliczności faktycznych i dowodów bez zwłoki. Przepis art. 493 § 1 k.p.c. nie pozostawia kwestii pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów do dowolnego uznania sądu, ale nakazuje ich pominięcie, o ile nie zachodzą okoliczności w tych przepisach wyraźnie wskazane. Zatem do oceny sądu należy jedynie stwierdzenie, czy okoliczności takie zachodzą, czy też nie, a negatywne ustalenie w tym przedmiocie powoduje pominięcie spóźnionych dowodów²⁵⁹.

Należy pamiętać, że decyzja pozwanego w tym zakresie ma doniosłe znaczenie, albowiem nakaz zapłaty, od którego nie wniesiono środka zaskarżenia, ma skutki prawomocnego wyroku (art. 480² § 4 k.p.c.).

Środek zaskarżenia od nakazu zapłaty wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty (art. 480³ § 1 k.p.c.). Sąd ten w fazie zapoczątkowanej wniesieniem zarzutów od nakazu zapłaty ocenia zasadność zgłoszonych zarzutów. Wskutek wniesienia zarzutów „dochodzi do przerzucenia ciężaru dowodu na stronę pozwaną. Podobnie, jeżeli dłużnik podnosi zarzuty przeciwko wekslowi gwarancyjnemu, w szczególności odnoszące się do stosunku podstawowego, to na nim, a nie na wierzycielu, spoczywa ciężar ich wykazania. Pozwany, twierdząc, że weksel został uzupełniony niezgodnie z deklaracją wekslową, zobligowany jest okoliczności te po pierwsze powołać w formie twierdzeń i zarzutów w zarzutach od nakazu zapłaty, a po wtóre udowodnić (art. 493 § 1 k.p.c.)”²⁶⁰. Ciężar wykazania przez pozwanego zasadności zgłaszanych zarzutów wiąże się z ogólną regułą dowodową określoną w art. 6 k.c. „Uregulowanie przepisu art. 6 k.c. stanowi o ciężarze dowodu w sensie materialnoprawnym i wskazuje, kogo obciążają skutki nieudowodnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. Przepis art. 6 k.c. zawiera jedynie ogólną zasadę rozkładu ciężaru dowodu i określa reguły dowodzenia, nie

²⁵⁹ Wyrok SA w Łodzi z dnia 20 czerwca 2018 r., I ACa 1365/17, LEX nr 2572563.

²⁶⁰ Wyrok SA w Łodzi z dnia 16 marca 2016 r., I ACa 510/15, LEX nr 2017721.

stanowi natomiast samodzielnej podstawy rozstrzygnięcia, wobec czego powołanie go w apelacji nie może być skuteczne bez wskazania przepisu prawa materialnego, stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia i konkretyzującego rozkład ciężaru dowodu w danym wypadku. Zasadne kwestionowanie prawidłowości uznania przez Sąd, że przeprowadzone w sprawie dowody nie są wystarczające do przyjęcia za udowodnione okoliczności, których ciężar udowodnienia spoczywał na danej stronie procesu, może nastąpić w drodze zarzutu naruszenia odpowiednich przepisów postępowania, nie zaś przepisu art. 6 k.c. Nie reguluje on kwestii oceny skuteczności wykazania dowodzonych okoliczności, ponieważ ta kwestia podlega ocenie w świetle przepisów procesowych. O naruszeniu przepisu art. 6 k.c. można by zatem mówić dopiero wówczas, gdyby Sąd orzekający przypisał obowiązek dowodowy innej stronie, niż tej, która z określonego faktu wywodzi skutki prawne²⁶¹. Specyfika zarzutów od nakazu zapłaty wiąże się zatem z przerzuceniem ciężaru dowodu na stronę pozwaną²⁶².

W piśmie stanowiącym zarzuty nie tylko należy zgłosić zarzuty, ale także dowody na ich potwierdzenie. „Dla «przedstawienia» dowodów, o jakich mowa w art. 493 § 1 k.p.c. wystarcza sformułowanie w piśmie zawierającym zarzuty wniosków dowodowych konkretyzujących zarówno środki dowodowe, jak i okoliczności, które mają być tymi wnioskami wykazane. W wypadku dokumentu wymaga to określenia przynajmniej rodzaju dokumentu, jego daty lub istotnej treści, czyli wskazania cech indywidualizujących ten dowód w taki sposób, aby możliwa była jednoznaczna identyfikacja dokumentu oraz weryfikacja wniosku dowodowego pod kątem jego dopuszczalności i zasadności (zob. art. 227 k.p.c.). Nie jest zatem konieczne dołączenie do zarzutów

²⁶¹ Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 7 marca 2012 r., I ACa 97/12, LEX nr 1130079.

²⁶² Wyrok SN z dnia 21 października 2010 r., IV CSK 109/10, LEX nr 898262.

oryginałów lub odpisów dokumentów. W szczególności, gdy wnioskowane dokumenty nie znajdują się w posiadaniu strony wnoszącej zarzuty, wystarczające jest sformułowanie wniosku o zobowiązanie posiadacza dokumentu do złożenia tego dowodu (art. 248 k.p.c.)²⁶³. Porównanie regulacji zawartej w przepisie art. 493 § 1 k.p.c. z treścią przepisu art. 495 § 3 k.p.c. oznacza, że po skutecznym wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty przedmiotem analizy sądu są twierdzenia i dowody przedstawione przez pozwanego w piśmie zawierającym zarzuty. Natomiast rozszerzenie zakresu badań sądu o nowe twierdzenia i nowe dowody może nastąpić jedynie wtedy, gdy zostanie stwierdzone, że nie można było tego materiału przedstawić wcześniej lub że potrzeba przedstawienia jego sądowi powstała później²⁶⁴.

Pozwany w ramach zarzutów może podnosić, że doszło do wygaśnięcia roszczenia, o którym orzeczono w nakazie, ale wówczas sąd w pierwszej kolejności powinien zbadać, czy na poparcie tego zarzutu pozwany przedłożył dokumenty oraz czy dokumenty te spełniają stawiane im w art. 485 k.p.c. wymogi. „Art. 493 § 3 k.p.c. w przypadku niezłożenia dokumentów w rozumieniu art. 485 k.p.c. powoduje wyłączenie mocą przepisu prawa procesowego na czas trwania postępowania nakazowego możliwości wywołania materialnoprawnego skutku oświadczenia woli o potrąceniu”²⁶⁵.

1.2. Cofnięcie zarzutów

Pozwany może także cofnąć wniesione zarzuty. W przypadku cofnięcia zarzutów sąd stwierdza postanowieniem, że nakaz

²⁶³ Wyrok SA w Warszawie z dnia 16 września 2015 r., VI ACa 1101/14, LEX nr 1843249.

²⁶⁴ Wyrok SA w Łodzi z dnia 6 maja 2015 r., I ACa 1634/14, LEX nr 1712688. Por. także wyrok SA w Szczecinie z dnia 24 kwietnia 2014 r., I ACa 42/14, LEX nr 1474824; wyrok SA w Warszawie z dnia 21 listopada 2013 r., I ACa 291/12, LEX nr 1422487.

²⁶⁵ Wyrok SA w Warszawie z dnia 10 lipca 2013 r., I ACa 184/13, LEX nr 1356713.

zapłaty pozostaje w mocy, i orzeka o kosztach jak przy cofnięciu pozwu. Przepis art. 203 § 3 stosuje się odpowiednio (art. 497 § 1 k.p.c.). W związku z tym, że zarzuty wnoszone są w formie pisemnej, także cofnięcie środka zaskarżenia powinno nastąpić w takiej formie. Oświadczenie o cofnięciu zarzutów podlega ocenie w zakresie dopuszczalności. W literaturze wyrażono stanowisko, że ani cofnięcie sprzeciwu od wyroku zaocznego, ani cofnięcie zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym nie powinno podlegać kontroli sądowej²⁶⁶. W przypadku, o którym mowa w art. 203 § 4 k.p.c., sąd może uznać cofnięcie zarzutów za niedopuszczalne (art. 497 § 2 k.p.c.). „Cofnięcie wszystkich innych środków zaskarżenia – oprócz cofnięcia sprzeciwu od wyroku zaocznego i zarzutów od nakazu zapłaty – nie jest objęte kontrolą sądu (wynika to z zasady dyspozycyjności). Ze względu na powyższe okoliczności należy stwierdzić, że nie znajduje żadnego racjonalnego uzasadnienia sytuacja, w której niektóre czynności procesowe o takim samym charakterze (cofnięcie środka zaskarżenia) podlegają kontroli sądu, podczas gdy inne są dokonywane bez takiej kontroli”²⁶⁷.

1.3. Termin i legitymacja do wniesienia środka zaskarżenia

Ze względu na pewność obrotu gospodarczego wprowadzono także ograniczenia czasowe związane z wniesieniem środka zaskarżenia ze względu na ograniczenie czasu związanego z prowadzeniem postępowania cywilnego²⁶⁸. Termin na wniesienie środka zaskarżenia

²⁶⁶ R. Więckowski, *Cofnięcie apelacji i kasacji*, „Przegląd Sądowy” 2002, nr 7–8, s. 166.

²⁶⁷ R. Flejszar, *7. Ograniczenia zasady dyspozycyjności*, [w:] I. Gil (red.), *Postępowanie cywilne w dobie przemian*, Warszawa 2017.

²⁶⁸ B. Bładowski, *Przesłanki dopuszczalności rewizji cywilnej*, Warszawa 1982, s. 79.

wiąże się z okresem rozpoczęcia i zakończenia²⁶⁹. W przypadku wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty, zanim zostaną doręczone, mogą zostać odrzucone jako przedwczesne, a złożenie po upływie terminu na wniesienie skutkuje odrzuceniem jako spóźnionych. Zakres zaskarżenia także nie będzie mógł zostać zmieniony, jeśli termin do wniesienia środka zaskarżenia minął, ponieważ jego niezaskarżona część uprawomocniła się²⁷⁰. Wniesienie środka zaskarżenia nie wywołuje skutków procesowych, a w konsekwencji powoduje niemożność rozpoznania zarzutów. Czynność procesowa podjęta przez stronę po upływie terminu jest bezskuteczna (art. 167 k.p.c.). „Zgodnie z zasadą formalizmu postępowania cywilnego, aby czynność procesowa strony mogła wywrzeć zamierzone skutki, musi być dokonana w określonym terminie, a więc w okresie przewidzianym do jej dokonania. Terminy te – jako ustanowione przez przepisy kodeksu postępowania cywilnego – mają charakter procesowy i ustawowy. Ich upływ powoduje zatem bezwzględną bezskuteczność dokonanej przez stronę czynności procesowej bez względu na to, czy przekroczenie terminu nastąpiło z winy strony, czy też bez takiej winy (art. 167 k.p.c.), oraz rodzi po stronie sądu obowiązek uwzględnienia tego przekroczenia z urzędu i odrzucenia spóźnionego środka procesowego, chyba że wraz z nim zostanie złożony wniosek o przywrócenie terminu do jego wniesienia (art. 168 i następne k.p.c.)”²⁷¹. Termin na wniesienie środka zaskarżenia ma charakter procesowy, ponieważ wiąże się z dokonaniem określonej czynności procesowej. W odniesieniu do terminów procesowych, które upłynęły, będzie można zastosować regulację związaną z przywróceniem terminu. „Instytucja przywrócenia terminu dotyczy wyłącznie terminów na dokonanie czynności procesowych (vide: art. 167 k.p.c.). Czynności

²⁶⁹ A. Oklejak, *Apelacja...*, s. 61.

²⁷⁰ B. Bładowski, *Środki odwoławcze...*, s. 61.

²⁷¹ Postanowienie SN z dnia 9 stycznia 2020 r., I UZ 22/19, LEX nr 3220558.

procesowe to działania podejmowane przez strony w toku procesu, takie jak zgłoszenie wniosków dowodowych, usunięcie braków formalnych pism procesowych czy wniesienie środka zaskarżenia²⁷².

Terminy procesowe mogą zostać przywrócone na wniosek strony, jeżeli uchybiła terminowi bez swej winy. „Czynnością procesową w rozumieniu art. 168 k.p.c. jest wniesienie środka zaskarżenia, nie jest nią natomiast uiszczenie opłaty, dołączenie brakujących odpisów apelacji, wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia czy usunięcie innych braków formalnych²⁷³. Stosownie do przepisu art. 168 § 1 k.p.c. – jeżeli strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swojej winy, sąd na jej wniosek postanowi przywrócenie terminu. „Zgodnie z art. 168 § 1 k.p.c., przywrócenie terminu może nastąpić tylko wtedy, gdy strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swej winy. Przeszkoda uzasadniająca przyjęcie uprawdopodobnienia braku winy zachodzi wówczas, gdy dokonanie czynności procesowej było niemożliwe albo nie można było oczekiwać od strony, że w danych okolicznościach zachowa termin procesowy, przy uwzględnieniu obiektywnego miernika staranności. Takiej kwalifikacji niewątpliwie nie podlega sytuacja, w której pracownik kancelarii pełnomocnika nadał do sądu kopertę z oczywiście niekompletnym środkiem zaskarżenia. W takich okolicznościach utrwalony jest pogląd, że po pierwsze – wina pełnomocnika jest winą strony w rozumieniu art. 168 § 1 k.p.c., a zatem skutki wszelkich działań lub zaniechań pełnomocnika obciążają stronę, oraz po drugie – pełnomocnika obciążają zaniechania osób, którymi się posługuje. Obowiązkiem pełnomocnika działającego z należytą starannością jest taki podział zadań w kancelarii, aby poszczególne czyn-

²⁷² Wyrok SA w Warszawie z dnia 6 września 2018 r., VI ACa 47/17, LEX nr 2566268.

²⁷³ Postanowienie SN z dnia 29 września 2023 r., III CZ 265/23, OSNC 2024, nr 2, poz. 22.

ności wykonywały osoby mające odpowiednie dla danej czynności przygotowanie merytoryczne²⁷⁴.

Przywrócenie nie jest dopuszczalne, jeżeli uchybienie terminu nie pociąga za sobą ujemnych dla strony skutków procesowych (art. 168 § 2 k.p.c.). „Kontrola zasadności przywrócenia terminu do złożenia środka zaskarżenia ogranicza się do sytuacji, w których – w okolicznościach sprawy – ma ona do tego pewną (oczywistą) podstawę faktyczną, niewymagającą głębszej analizy. Nie dotyczy ona zatem sytuacji, w których podłoże faktyczne jest skomplikowane, wymagające prowadzenia dowodów lub dokonywania pogłębionych ocen, także ocen prawnych. Istota tej kontroli wiąże się bowiem ze szczególnymi uprawnieniami sądu drugiej instancji, wkraczając w niezaskarżalne (a przez to niepodlegające uzasadnieniu) orzeczenie sądu pierwszej instancji, powołanego do rozpoznania wniosku o przywrócenie terminu²⁷⁵.

Pismo z wnioskiem o przywrócenie terminu wnosi się do sądu, w którym czynność miała być dokonana, w ciągu tygodnia od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu (art. 169 § 1 k.p.c.). „Podstawową przesłanką przywrócenia terminu jest brak winy strony w uchybieniu terminowi. Uchybienia strony noszące znamiona winy w jakiegokolwiek postaci, także winy polegającej na niedbalstwie, uniemożliwiają przywrócenie przez sąd uchybionego terminu. Przepis art. 168 § 1 k.p.c. dotyczący przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej nie może być interpretowany w sposób rozszerzający, ponieważ zasadą jest, że czynności procesowe powinny być dokonywane w terminie²⁷⁶. W piśmie tym należy uprawdopodobnić okoliczności uzasadniające wniosek (art. 169 § 2 k.p.c.). „Artykuł 169 § 2 k.p.c. jako warunek formalny wniosku o przywrócenie terminu nakazuje stronie uprawdod-

²⁷⁴ Postanowienie SN z dnia 3 lipca 2024 r., III CZ 82/24, LEX nr 3732393.

²⁷⁵ Wyrok SA w Poznaniu z dnia 11 lipca 2019 r., III AUa 600/18, LEX nr 2728197.

²⁷⁶ Postanowienie SN z dnia 3 lutego 2021 r., I UZ 26/20, OSNP 2022, nr 5, poz. 53.

podobnienie okoliczności uzasadniających wniosek. To oznacza, że we wniosku strona jest obowiązana wskazać takie okoliczności, które uprawdopodobniają, że nie dokonała czynności procesowej w terminie bez swej winy, czyli w sprawie niniejszej zażalenia. Brak wskazania takich okoliczności nie podlega uzupełnieniu na podstawie art. 130 § 1 k.p.c., bo uprawdopodobnienie dotyczy przyczyn uchybienia terminowi do dokonania czynności, o którego przywrócenie strona wnosi. To, czy strona uprawdopodobniła niedokonanie w terminie danej czynności, a więc czy wskazane okoliczności uzasadniają przyjęcie braku winy, podlega badaniu w ramach badania zasadności wniosku o przywrócenie terminu a ocena, że strona temu obowiązkowi nie podołała, powoduje oddalenie wniosku, a nie jego odrzucenie²⁷⁷. Równocześnie z wnioskiem strona powinna dokonać czynności procesowej (art. 169 § 3 k.p.c.). „Na tle określonego w art. 169 § 3 k.p.c. wymogu równoczesnego dokonania, wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu, czynności procesowej należy przyjąć, że ocena ustania przyczyny uchybienia terminowi powinna pozostawać w ścisłym związku z ustaleniem w zakresie realnej możliwości dopełnienia określonej czynności procesowej. Dopóki możliwość ta nie ma rzeczywistego charakteru, dopóty nie można mówić o ustaniu przeszkody uniemożliwiającej dokonanie czynności procesowej, a więc o ustaniu przyczyny uchybienia terminowi. Jeżeli przy ocenie tej w rachubę wchodzi uchybienie terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej trzeba mieć na względzie specyfikę tej sytuacji, polegającą na niemożliwości samodzielnego działania przez stronę, która musi korzystać z wyręczenia przez adwokata lub radcę prawnego²⁷⁸. Po upływie roku od uchybionego terminu jego przywrócenie jest dopuszczalne tylko w wypadkach wyjątkowych (art. 169 § 1 k.p.c.). Spóźniony lub z mocy ustawy niedopuszczalny wniosek o przywrócenie terminu sąd odrzuca (art. 171 k.p.c.).

²⁷⁷ Postanowienie SN z dnia 15 lutego 2018 r., IV CZ 9/18, LEX nr 2456373.

²⁷⁸ Postanowienie SN z dnia 9 stycznia 2020 r., I UZ 23/19, LEX nr 3220699.

W przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym termin na zaskarżenie wynosi miesiąc od dnia doręczenia nakazu, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce na terytorium Unii Europejskiej (art. 480² § 2 pkt 3 k.p.c.).

1.4. Wymogi formalne i konstrukcyjne zarzutów

Każdy środek zaskarżenia, stanowiąc pismo procesowe, powinien spełniać wymogi formalne i konstrukcyjne zarzutów, których brak może spowodować różne skutki procesowe. Warunkiem rozpoznania środka zaskarżenia jest oprócz dopełnienia tych wymogów także należyte opłacenie, co określane jest spełnieniem warunków fiskalnych.

W postępowaniu nakazowym, ale także w postępowaniu upominawczym, stosownie do dyspozycji przepisu art. 480³ § 3 k.p.c., sąd odrzuca środek zaskarżenia, jeżeli jest niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto pomimo wezwania. W zakresie nieuregulowanym w postępowaniu nakazowym zastosowanie odpowiednio znajdują (na podstawie przepisu art. 13 § 2 k.p.c.) przepisy o procesie. W związku z tym również wymogi dotyczące pism procesowych, a także przepisy określające sposób konwalidacji braków.

Zarzuty powinny spełniać wymogi formalne określone w przepisach art. 126 i n. k.p.c., jednakże niedopełnienie tych warunków nie skutkuje ich odrzuceniem, jeżeli braki w tym zakresie zostaną uzupełnione. Jeżeli pismo procesowe nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych (np. brak podpisu, oznaczenie strony, przedłożenie pełnomocnictwa) lub jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty, przewodniczący wzywa stronę, pod rygorem zwrócenia pisma, do poprawienia, uzupełnienia lub opłacenia go w terminie tygodniowym. „Z art. 126 § 1 pkt 7 i art. 128 § 1 k.p.c. wynika, że załącznik jest dokumentem odrębnym od pisma procesowego. Wobec tego, jeżeli intencją przewodniczącego

go w postępowaniu sanacyjnym jest doprowadzenie do uzupełnienia braków formalnych poprzez złożenie pisma procesowego w ten sposób, że strona będzie zobowiązana przedłożyć odpisy pisma wraz ze wszystkimi albo jedynie brakującymi załącznikami, to przewodniczący (asystent sędziego) powinien dać temu wyraz w zarządzeniu, wzywającym do uzupełnienia tego braku (art. 130 § 1 k.p.c.). Jeżeli zarządzenie nie spełnia takiego wymagania, czyli w konkretnym przypadku nie wskazuje, aby dołączyć załączniki, to zaniechanie ich przedłożenia nie może stanowić podstawy do odrzucenia skargi kasacyjnej²⁷⁹. Należy przy tym zaznaczyć, że „Od udzielenia pełnomocnictwa należy odróżnić jego wykazanie przed sądem. Dokument pełnomocnictwa nie ma znaczenia konstytutywnego, a znaczenie takie ma jedynie udzielenie pełnomocnictwa (w dowolnej formie). Udokumentowane w formie pisemnej pełnomocnictwo, które nie jest pismem procesowym, nie musi zawierać daty jego sporządzenia, a co za tym idzie brak daty na tym dokumencie nie stanowi braku formalnego w rozumieniu art. 130 k.p.c.”²⁸⁰. Mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym (art. 130 § 1 k.p.c.). Kwestia nieprawidłowego oznaczenia środka zaskarżenia budzi kontrowersje w judykaturze, ale należy uznać, że jeśli wniesiony środek zaskarżenia spełnia wymogi formalne i konstrukcyjne, to mylne oznaczenie środka zaskarżenia nie może wpłynąć na skuteczność, a w konsekwencji dopuszczalność rozpoznania takiego środka zaskarżenia. „Niewłaściwy wybór środka zaskarżenia dokonany przez profesjonalnego pełnomocnika nie może być potraktowany jako mylne oznaczenie pisma procesowego ze skutkami wynikającymi z art. 130 § 1 zd. 2 k.p.c. Mamy bowiem

²⁷⁹ Postanowienie SN z dnia 18 października 2023 r., III CZ 257/23, LEX nr 3617331.

²⁸⁰ Postanowienie SN z dnia 10 maja 2024 r., III CZ 27/24, LEX nr 3713254.

wówczas do czynienia z wadliwie dobraną i nieprawidłowo dokonaną czynnością procesową²⁸¹.

W sytuacji kiedy pismo wniosła osoba zamieszkała lub mająca siedzibę za granicą, która nie ma w kraju przedstawiciela, przewodniczący wyznacza termin do poprawienia lub uzupełnienia pisma albo uiszczenia opłaty nie krótszy niż miesiąc, przy czym gdyby doręczenie wezwania miało mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej, oznacza się termin nie krótszy niż trzy miesiące (art. 130 § 1¹ k.p.c.). Przewodniczący powinien wskazać, jakiego rodzaju braki formalne w przypadku zarzutów wystąpiły i wezwać do ich uzupełnienia pod rygorem odrzucenia środka zaskarżenia. „Wezwanie do usunięcia braków środków odwoławczych musi być sformułowane starannie i precyzyjnie”²⁸².

Strona wezwana do uzupełnienia braków formalnych powinna zastosować się do wezwania, uzupełniając te braki odrębnym pismem procesowym. „Uzupełnienia braków formalnych pism i środków odwoławczych, jak również nadzwyczajnych środków zaskarżenia dokonuje się co do zasady w odrębnym piśmie procesowym. W zależności od rodzaju braku formalnego jego uzupełnienie może nastąpić poprzez złożenie pisma, w którym podane zostaną np. brakujące dane dotyczące stron, jak również złożenie pisma odpowiadającego treścią pierwotnie wniesionemu pismu/środkowi zaskarżenia uzupełnionego jednak o brakujące dane. Jako tożsame w skutkach ze złożeniem odrębnego pisma, w którym wskazane zostałyby dane strony, uznano załączenie do pisma odpisu pełnomocnictwa, w którym dane te zostały ujawnione”²⁸³. Pismo poprawione

²⁸¹ Postanowienie SN z dnia 20 października 2023 r., I CSK 1330/23, LEX nr 3618277.

²⁸² Postanowienie SN z dnia 29 października 2021 r., IV CZ 28/21, LEX nr 3283292.

²⁸³ Postanowienie SN z dnia 18 lipca 2024 r., III CZ 109/24, LEX nr 3754079, a także postanowienie SN z dnia 18 lipca 2024 r., III CZ 86/24, LEX nr 3754078.

lub uzupełnione w terminie wywołuje skutki od chwili jego wniesienia (art. 130 § 3 k.p.c.). Dopiero po bezskutecznym upływie terminu przewodniczący zwraca pismo stronie. Pismo zwrócone nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu (art. 130 § 2 k.p.c.).

1.5. Opłacenie zarzutów

Zarzuty powinny być również opłacone, gdyż w przypadku nieopłacenia zarzutów zostaną one odrzucone. „Jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów zostanie oddalony, a strona reprezentowana jest przez profesjonalnego pełnomocnika, to do jej sytuacji znajduje zastosowanie art. 112 ust. 3 u.k.s.s.c. W takim przypadku przewodniczący nie wzywa zatem do opłacenia złożonego pisma na podstawie art. 130 § 2 k.p.c., jeżeli należy uiścić od niego opłatę w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia. Profesjonalny pełnomocnik powinien obliczyć samodzielnie opłatę i opłacić pismo w terminie tygodniowym od dnia doręczenia mu postanowienia, a jeżeli postanowienie wydano na posiedzeniu jawnym – w terminie tygodniowym od dnia jego ogłoszenia”²⁸⁴.

W judykaturze podkreśla się, że o charakterze pisma procesowego, jako środka zaskarżenia orzeczenia pierwszoinstancyjnego, rozstrzyga treść pisma, a nie jego nazwa¹⁰⁹.

1.6. Treść zarzutów

Zarzuty od nakazu zapłaty, podobnie jak środki odwoławcze, powinny zawierać wskazanie, jakiego rodzaju przepisy zostały naruszone. W związku z tym można zgłaszać w ramach zarzutów zarówno

²⁸⁴ Postanowienie SN z dnia 31 października 2023 r., III CZ 307/23, LEX nr 3621122.

naruszenie przepisów prawa procesowego (*errores in procedendo*), jak i prawa materialnego (*errores in iudicando*). Rodzaj naruszonych przepisów będzie decydować o rodzaju czynności podejmowanych przez sąd w danym postępowaniu. W orzecznictwie wyrażono bowiem stanowisko, że „W razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty sąd powinien – wydając w tym zakresie odpowiednie postanowienie – rozpoznawać dalej sprawę z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym (art. 13 § 1 zdanie pierwsze i drugie k.p.c.). To pominięcie wywołuje skutki od chwili wydania wspomnianego postanowienia, jednak nie obejmuje tych przepisów postępowania nakazowego, których stosowanie wynika z wcześniejszego wydania nakazu zapłaty i wniesienia zarzutów (art. 492, 492¹, art. 493 § 1 i 2, 494, 495 § 1, 496, 497 k.p.c.). Zaniechanie przez sąd rozpoznania sprawy z pominięciem przepisów postępowania nakazowego może skutkować uchybieniami procesowymi wynikającymi z zastosowania tych przepisów albo niezastosowania przepisów innego właściwego postępowania odrębnego bądź przepisów ogólnych o procesie. Nie jest wykluczone, że uchybienia te mogą mieć wpływ na wynik sprawy, a w konsekwencji stanowić podstawę zarzutów apelacyjnych, oraz – pośrednio, bo w powiązaniu z zarzutem naruszenia przepisów postępowania apelacyjnego – skargi kasacyjnej”²⁸⁵.

1.7. Tryb rozpoznania oraz skutki wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty

Sąd, po zweryfikowaniu dopuszczalności zarzutów, w zależności od rodzaju wskazanych naruszeń podejmuje czynności w celu ich rozpoznania. Zakres kognicji sądu po wniesieniu zarzutów zależy także od zakresu zaskarżenia, ponieważ w zakresie niezaskarżonym nakaz zapłaty ma skutki prawomocnego wyroku.

²⁸⁵ Wyrok SN z dnia 22 stycznia 2015 r., III CSK 153/14.

Sąd wyda postanowienie o odrzuceniu zarzutów w przypadku stwierdzenia niedopuszczalności zarzutów, co może mieć miejsce w przypadku, kiedy zarzuty zostały wniesione od orzeczenia prawnie nieistniejącego (*sententia non existens*), a także przez podmiot nielegitymowany. Sąd dokonuje odrzucenia zarzutów na posiedzeniu niejawnym. W związku z tym, że postanowienie o odrzuceniu zarzutów kończy postępowanie, podlega zaskarżeniu w formie zażalenia²⁸⁶.

Sądem właściwym do rozpoznawania zarzutów jest sąd, który wydał nakaz zapłaty. Sąd w celu rozpoznania zarzutów wyznacza rozprawę, po uprzednim doręczeniu odpisu zarzutów powodowi, chyba że istnieją podstawy do odrzucenia pozwu bądź umorzenia postępowania. Sąd rozpoznając sprawę merytorycznie, może wydać wyrok, w którym utrzyma nakaz zapłaty w całości lub w części. Sąd może wydać wyrok częściowy, ale na tym etapie nie jest już możliwe wydanie wyroku wstępnego. Powyższe różni postępowanie nakazowe od zwykłego postępowania rozpoznawczego.

Rozstrzygnięcia wydane w wyniku rozpoznania zarzutów podlegają zaskarżeniu na zasadach ogólnych.

Ze względu na stosowanie przepisów o procesie należy uznać, że dopuszczalne jest także cofnięcie wniesionych zarzutów. Zagadnienie powyższe zostało uregulowane w przepisie art. 497 § 1 k.p.c., że w przypadku cofnięcia zarzutów sąd stwierdza postanowieniem, iż nakaz zapłaty pozostaje w mocy, i orzeka o kosztach jak przy cofnięciu pozwu. Cofnięcie zarzutów powoduje, że nakaz zapłaty stanie się prawomocny. Sąd zasadniczo jest związany czynnością dyspozycyjną pozwanego, polegającą na cofnięciu zarzutów. Sąd jednakże może uznać cofnięcie zarzutów za niedopuszczalne w sytuacji określonej w przepisie art. 203 § 4 k.p.c., w myśl którego – sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się lub ograniczenie

²⁸⁶ T. Ereciński, [w:] P. Grzegorzcyk, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, K. Weitz, T. Ereciński, *op. cit.*, s. 659 i n.

roszczenia tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa. Przepis art. 203 § 4 k.p.c. poddający oświadczenie o cofnięciu pozwu „kontrolni sądu, nie określa co należy rozumieć przez sprzeczność z prawem lub z zasadami współżycia społecznego, czy też zmierzanie do obejścia prawa. Przepis ten nawiązuje – choć nie bezpośrednio – do regulacji zawartej w art. 58 k.c. i na tle tego przepisu należy więc oceniać, czy czynność powoda jest dopuszczalna. Należy przyjmować domniemanie tej zgodności, gdyż niezgodność musi wynikać wyraźnie z zebranego w sprawie materiału lub oświadczeń stron”²⁸⁷. Wskutek kontroli przez sąd dopuszczalności cofnięcia zarzutów może zostać wydany wyrok, w którym nakaz zapłaty zostanie utrzymany w mocy, a nie dojdzie do umorzenia postępowania²⁸⁸. Oświadczenie składane przez pozwanego o cofnięciu zarzutów ograniczone jest jedynie do momentu wydania orzeczenia przez sąd I instancji²⁸⁹, co oznacza, że jest ograniczone czasowo.

Pozwany ma możliwość cofnięcia zarzutów, a więc w razie skorzystania z tego uprawnienia to sąd, jeśli wyznaczył termin rozprawy, odwołuje termin rozprawy. Sąd zawiadamia o tym pozwanego, który może złożyć wniosek o zasądzenie kosztów (art. 203 § 3 2 zw. z art. 497 § 1 k.p.c.). „W odniesieniu do dłużnika, który cofnął zarzuty przeciwko nakazowi zapłaty sprawę kończy wydanie postanowienia o utrzymaniu wobec niego nakazu zapłaty w mocy (art. 497

²⁸⁷ Postanowienie SO w Olsztynie z dnia 2 lutego 2015 r., IX CA 91/15, LEX nr 1646034.

²⁸⁸ M. Manowska, *Postępowanie nakazowe i upominawcze...*, s. 274.

²⁸⁹ N. Wójcik-Krokowska, *Modele odrębnych postępowań przyspieszonych – nakazowego i upominawczych w procesie cywilnym*, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red. nacz.), *System Postępowania Cywilnego*, K. Flaga-Gieruszyńska, P. Osowy (red.), t. 3B, *Postępowanie przed sądem pierwszej instancji w procesie cywilnym. Czynności i przebieg postępowania*, Warszawa 2024, rozdz. III, Legalis/el.

§ 1 KPC). Brak takiego postanowienia jest równoznaczny z zachowaniem przez cofającego zarzuty pozycji strony procesowej we wszystkich dalszych stadiach postępowania²⁹⁰.

Pozwany w przypadku cofnięcia zarzutów może otrzymać zwrot całości lub części uiszczonej opłaty. Zgodnie z treścią art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b u.k.s.s.c. sąd z urzędu zwraca stronie całą uiszczoną opłatę od pisma cofniętego, jeżeli cofnięcie nastąpiło przed wysłaniem odpisu pisma innym stronom, a połowę wniesionej opłaty, jeżeli zarzuty zostaną cofnięte przed rozpoczęciem posiedzenia, na które sprawa została skierowana (art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a u.k.s.s.c.). Ponadto „Przepis art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. h u.k.s.s.c. nakazuje sądowi zwrot z urzędu całej uiszczonej opłaty od pisma wszczynającego potęgowanie w pierwszej instancji oraz zarzutów od nakazu zapłaty, jeżeli postępowanie zakończyło się zawarciem ugody przed rozpoczęciem rozprawy przed sądem pierwszej instancji. Wbrew pozorom brak jest podstaw do wykładni gramatycznej tego przepisu opartej o wnioskowanie *lege non distinguente*. Wprawdzie w przepisie tym nie ma mowy *explicite* o ugodzie sądowej, tak jak w przepisie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. d u.k.s.s.c., ale jasne jest, że nie chodzi w nim o ugodę pozasądową²⁹¹.

2. Zażalenie w postępowaniu nakazowym

Treść przepisu art. 480¹ § 1 oraz 480² § 2 k.p.c., biorąc pod uwagę ich literalną wykładnię, wskazuje, że w nakazie zapłaty orzeka się także o kosztach tego postępowania, jeśli taki wniosek został zgłoszony przez powoda, ale ich wysokość zależy od organu orzekającego. Nakaz zapłaty zawiera zatem zarówno rozstrzygnięcie w przed-

²⁹⁰ Wyrok SN z dnia 18 marca 1998 r., I PKN 436/97, OSNP 1999, nr 4, poz. 126.

²⁹¹ Postanowienie SO w Toruniu z dnia 13 listopada 2017 r., VI Gz 232/17, LEX nr 2392231.

miocie dochodzonego przez powoda roszczenia, jak i w przedmiocie kosztów. Zgodnie z treścią przepisu art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę jest obowiązana zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Wykładnia przedmiotowego przepisu prowadzi do wniosku, że warunkiem zasądzenia kosztów jest złożenie stosownego wniosku o ich zwrot. Sąd tylko wówczas będzie mógł zasądzić koszty, które poniesie strona przegrywająca sprawę, o ile będą to koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i odpowiednio do podjęcia celowej obrony²⁹².

Niezbędnym warunkiem do orzeczenia w przedmiocie kosztów jest złożenie takiego wniosku przez stronę postępowania. W myśl przepisu art. 109 § 1 k.p.c. – roszczenie o zwrot kosztów wygasa, jeśli strona najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia nie złoży sądowi spisu kosztów albo nie zgłosi wniosku o przyznanie kosztów według norm przepisanych. Jednakże o kosztach należnych stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego sąd orzeka z urzędu. Orzekając o wysokości przyznanych stronie kosztów procesu, sąd bierze pod uwagę celowość poniesionych kosztów oraz niezbędność ich poniesienia z uwagi na charakter sprawy. Przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia (art. 109 § 1 k.p.c.). „Wniosek o przyznanie kosztów od strony przeciwnej może

²⁹² T. Demendecki, [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz...*, s. 131.

zostać zgłoszony jedynie do chwili zakończenia postępowania. W razie natomiast niezgłoszenia takiego wniosku roszczenie o zwrot kosztów wygasa (art. 109 § 1 zd. 1 *in principio* k.p.c.)²⁹³. Natomiast w przypadku, kiedy pomimo zgłoszenia wniosku o przyznanie kosztów sąd nie wydał orzeczenia w tym zakresie, stosownie do przepisu art. 351 § 1 k.p.c. strona może w ciągu dwóch tygodni od ogłoszenia wyroku, a gdy doręczenie wyroku następuje z urzędu – od jego doręczenia, zgłosić wniosek o uzupełnienie wyroku, jeżeli sąd nie orzekł o całości żądania, o natychmiastowej wykonalności albo nie zamieścił w wyroku dodatkowego orzeczenia, które według przepisów ustawy powinien był zamieścić z urzędu. Na mocy art. 361 k.p.c. unormowanie to znajduje odpowiednie zastosowanie do postanowień. Rektyfikacja orzeczenia w przedmiocie kosztów (postanowienia) następuje w trzech przypadkach: 1) gdy sąd nie orzekł o całości żądania; 2) gdy nie rozstrzygnął o natychmiastowej wykonalności; 3) nie zamieścił w wyroku dodatkowego orzeczenia, które według przepisów ustawy powinien był zamieścić z urzędu. „Stosownie do art. 109 § 1 zd. 1 k.p.c. roszczenie o zwrot kosztów wygasa, jeśli strona najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia nie złoży sądowi spisu kosztów albo nie zgłosi wniosku o przyznanie kosztów według norm przepisanych. Przepis ten ma odpowiednie zastosowanie w przypadku rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym; wówczas przedmiotowy wniosek lub spis winien zostać złożony najpóźniej bezpośrednio przed wydaniem orzeczenia kończącego postępowanie (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 14 września 2010 r., II PZ 22/10, OSNP 2012/1-2/13). Marginalnie odnotować należy, że wyrażony jest również pogląd, że w postępowaniu kasacyjnym stosownie do art. 398⁷ § 1 k.p.c. wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego może zostać złożony najpóźniej w skardze kasacyjnej lub odpowiedzi na skargę kasacyjną (np. wy-

²⁹³ Postanowienie SN z dnia 13 maja 2024 r., I CSK 148/23, LEX nr 3714346.

roki Sądu Najwyższego: z 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003/9/120; z 7 maja 2003 r., IV CKN 113/01)”²⁹⁴.

„Za koszty celowe traktuje się także odsetki, liczone od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie jest prawomocne z chwilą wydania, to odsetki należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie podlega doręczeniu z urzędu – za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty (art. 98 § 1¹ KPC). Ponadto w szczególnie uzasadnionym przypadku, na wniosek strony, która w toku procesu poniosła szczególnie wysoki wydatek podlegający zwrotowi, sąd może przyznać jej odsetki przewidziane w art. 98 § 1¹ KPC od kwoty równej temu wydatkowi za czas od dnia jego poniesienia przez stronę do dnia zapłaty (art. 98 § 1² KPC). Ocena istnienia w danej sprawie tych okoliczności zależy od sądu”²⁹⁵.

Rozstrzygnięcie o kosztach następuje w formie postanowienia, które stanowi jeden z elementów nakazu zapłaty. Z powyższych względów w przypadku kwestionowania ich wysokości środkiem zaskarżenia jest zażalenie. Ten środek odwoławczy może zostać uruchomiony zarówno przez powoda, jak i pozwanego. Podstawą do wniesienia zażalenia jest przepis art. 394^{1a} § 1 pkt 9 k.p.c., zgodnie z którym – zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji przysługuje na postanowienia tego sądu, których przedmiotem są koszty przyznane w nakazie zapłaty, jeżeli nie wniesiono środka zaskarżenia od nakazu. Natomiast w przypadku, kiedy sąd będzie wydawał wyrok w przedmiocie utrzymania nakazu zapłaty w mocy, podstawą

²⁹⁴ Postanowienie SN z dnia 6 maja 2022 r., I CSK 332/22, LEX nr 3434543.

²⁹⁵ I. Gil, *Koszty w postępowaniu cywilnym*, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red. nacz.), K. Flaga-Gieruszyńska, P. Osowy (red.), *System Postępowania Cywilnego*, t. 3B...

do wniesienia zażalenia będzie przepis art. 394 § 1 pkt 6 k.p.c., jeżeli sąd orzekł w innej wysokości niż należna w sprawie. Natomiast w przypadku, kiedy sąd w ogóle nie orzeka o kosztach, należy złożyć wniosek o uzupełnienie orzeczenia, a nie wnosić środek zaskarżenia. „Uzupełnienie postanowienia może dotyczyć także rozstrzygnięcia o kosztach procesu, jeżeli strona wniosła o ich zasądzenie, a sąd o nich nie orzekł. Zgodnie z art. 351 § 3 k.p.c. orzeczenie uzupełniające wyrok zapada w postaci wyroku, chyba że uzupełnienie dotyczy wyłącznie kosztów lub natychmiastowej wykonalności”²⁹⁶. Według niekwestionowanego stanowiska wyrażanego w judykaturze „Uzupełnienie postanowienia może dotyczyć także rozstrzygnięcia o kosztach procesu, jeżeli strona wniosła o ich zasądzenie, a sąd o nich nie orzekł”²⁹⁷. A co istotne, „Uchybienie sądu polegające na nierozstrzygnięciu w sentencji postanowienia w przedmiocie zwrotu kosztów postępowania podlega weryfikacji przez złożenie środka rektyfikacyjnego w postaci wniosku o uzupełnienie orzeczenia, nie zaś przez wniesienie środka zaskarżenia. Jednym z podstawowych warunków dopuszczalności każdego środka zaskarżenia jest bowiem istnienie orzeczenia podlegającego zaskarżeniu. Brak rozstrzygnięcia w omawianym zakresie oznacza, że orzeczenie nie istnieje, w konsekwencji czego brakuje substratu zaskarżenia”²⁹⁸.

Wysokości kosztów zastępstwa procesowego, które są zasądzane w nakazie zapłaty, zostały ukształtowane inaczej niż w zwykłym trybie procesowym. W myśl § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia MS z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie²⁹⁹ oraz analogiczne § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia MS z dnia 22 paź-

²⁹⁶ Postanowienie SN z dnia 10 sierpnia 2020 r., I PK 47/19, LEX nr 3179216.

²⁹⁷ Postanowienie SN z dnia 1 lutego 2024 r., I CSK 4118/23, LEX nr 3666326.

²⁹⁸ Postanowienie SN z dnia 6 maja 2022 r., III CZ 145/22, LEX nr 3438159.

²⁹⁹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1964 z późn. zm.).

dziennika 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych³⁰⁰ – w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu upominawczym, elektronicznym postępowaniu upominawczym, postępowaniu nakazowym oraz europejskim postępowaniu nakazowym stawki minimalne zostały określone w zależności od wartości określonych kwotowo. Stosownie do § 15 ust. 1 obu tych aktów prawnych – opłaty stanowiące podstawę zasądzenia kosztów zastępstwa prawnego ustala się z uwzględnieniem stawek minimalnych określonych w rozdziałach 2–4. Opłatę ustala się w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki ani wartości przedmiotu sprawy, jeśli uzasadnia to: 1) niezbędny nakład pracy radcy prawnego, w szczególności poświęcony czas na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczba stawień w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu; 2) wartość przedmiotu sprawy; 3) wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie; 4) rodzaj i zawłość sprawy, w szczególności tryb i czas prowadzenia sprawy, obszerność zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów, o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności. W przypadku wydawania nakazu zapłaty powyżej określone kryteria nie będą miały zastosowania, dlatego wydając nakaz zapłaty, orzeka się o kosztach w wysokości

³⁰⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935 z późn. zm.).

minimalnej wynikające z ww. aktów wykonawczych. Sytuacja będzie inaczej wyglądać już w przypadku orzekania o kosztach na dalszym etapie postępowania związanego z rozpoznawaniem zarzutów czy też orzekaniem o kosztach postępowania zabezpieczającego, ponieważ te kryteria będą mogły znaleźć zastosowanie w sprawie. „Zasądzenie wynagrodzenia radcy prawnego wyższego od minimalnego wymaga ustalenia i wskazania, jakie są okoliczności uzasadniające to postąpienie, związane z charakterem sprawy, zwiększonym nakładem pracy radcy prawnego oraz wkładem jego pracy w przyczynienie się do wyjaśnienia sprawy i rozstrzygnięcia. Żądana wysokość tych kosztów winna zostać udokumentowana. Nie można a priori stanowiska M.P., że zasądzenie mu kosztów obrony (wynoszących sześciokrotność stawki minimalnej) nie podlega kontroli sądu”³⁰¹.

Wprawdzie „O tym, w jakim stopniu strona wygrała lub przegrała sprawę, decyduje rezultat przeprowadzonego porównania roszczeń dochodzonych z roszczeniami ostatecznie uwzględnionymi, przy czym porównania tego dokonuje się mając na względzie ostateczny wynik procesu, nie zaś rozstrzygnięcia w poszczególnych instancjach”³⁰². Sąd, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, może obciążyć kosztami sądowymi także w przypadku, gdy strona nie miała obowiązku ich uiścić. Stosownie bowiem do przepisu art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych³⁰³ – kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Koszty

³⁰¹ Postanowienie SA w Krakowie z dnia 11 kwietnia 2019 r., II AKz 171/19, KZS 2019, nr 6, poz. 40.

³⁰² Postanowienie SN z dnia 16 lutego 2011 r., II CZ 203/10, Legalis.

³⁰³ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 959 z późn. zm.).

nieobciążające przeciwnika sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji nakazuje ściągnąć z roszczenia zasądzonego na rzecz: 1) strony, której czynność spowodowała ich powstanie; 2) strony zastąpionej przez kuratora; lub 3) osoby, na której rzecz prokurator wytoczył powództwo lub zgłosił wniosek o wszczęcie postępowania (art. 113 ust. 2 u.k.s.s.c.).

W związku z tym, że nakaz zapłaty stanowi tytuł zabezpieczenia, w przypadku skorzystania przez powoda z możliwości zabezpieczenia wykonania roszczenia stwierdzonego nakazem zapłaty mogą pojawić się koszty związane z prowadzeniem tego postępowania, w tym koszty wykonania, które ustala postanowieniem komornik wraz z ukończeniem postępowania egzekucyjnego, jeżeli przeprowadzenie egzekucji należy do niego³⁰⁴. „Stosownie do przepisów art. 770 k.p.c. w zw. z art. 743 k.p.c. komornik wyłącznie ustala wysokość kosztów wykonania zabezpieczenia w drodze prowadzonego postępowania, natomiast rozstrzygnięcie o nich wydaje sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, w której udzielono zabezpieczenia (art. 745 k.p.c.). Z tego powodu ograniczone zastosowanie znajduje tutaj powoływany w zażaleniu przepis art. 770 k.p.c. Powyższa zasada dotyczy każdego zabezpieczenia – zarówno nowacyjnego, jak i konserwacyjnego, skoro kodeks postępowania cywilnego nie wprowadza w tym zakresie żadnego rozróżnienia”³⁰⁵. Wynika to z tego, że „Na podstawie art. 745 § 1 k.p.c. w związku z art. 770 k.p.c., komornik ustala wyłącznie wysokość kosztów wykonania zabezpieczenia, natomiast o poniesionych kosztach postępowania zabezpieczającego rozstrzyga sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie”³⁰⁶.

³⁰⁴ Postanowienie SA w Krakowie z dnia 10 maja 2016 r., I ACz 754/16, LEX nr 2044325.

³⁰⁵ Postanowienie SO w Świdnicy z dnia 22 kwietnia 2014 r., II Cz 370/14, LEX nr 1718358.

³⁰⁶ Postanowienie SN z dnia 5 czerwca 2012 r., II PZ 16/12, LEX nr 1235835.

3. Apelacja i inne środki zaskarżenia od wyroku wydanego w postępowaniu nakazowym

Postępowanie w sprawach, w których dopuszczalne jest wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, może przebiegać dwuetapowo, jeżeli strona pozwana wniesie zarzuty. Wskutek wniesienia zarzutów sąd wydaje orzeczenie, w którym albo oddali wniesione przez pozwanego zarzuty (w całości lub w części), albo uwzględni zarzuty i uchyli zaskarżony nakaz zapłaty i powództwo oddali lub pozew odrzuci lub umorzy postępowanie. Wyrok sądu pierwszej instancji podlega zaskarżeniu w drodze apelacji.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego przesłanką zaskarżenia orzeczenia w postępowaniu cywilnym jest istnienie interesu prawnego w zaskarżeniu, określanego mianem *gravamen*, a ten oznacza pokrzywdzenie polegające na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym przez nią żądaniem a sentencją orzeczenia, wynikającej z porównania zakresu żądania i treści rozstrzygnięcia³⁰⁷. Prawo do zaskarżenia zostało wprowadzone celem zapewnienia kontroli prawidłowości (legalności i zasadności) orzeczenia wydanego przez sąd lub inny organ procesowy. W zależności od rodzaju orzeczenia możliwe jest skorzystanie ze środków zaskarżenia o charakterze zwyczajnym i nadzwyczajnym³⁰⁸.

Do nakazów zapłaty stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej (art. 353² k.p.c.). Konsekwencją tego jest także możliwość wznowienia postępowania zakończonego wydaniem nakazu zapłaty. „Zgodnie z art. 399 i 524 § 1 k.p.c., przy uwzględnieniu art. 353¹ k.p.c., wznowienia postępowania można żą-

³⁰⁷ Wyrok SN z dnia 8 grudnia 2009 r. I UK 195/09, LEX nr 577812; uchwała SN z dnia 15 maja 2014 r. III CZP 88/13, OSNC 2014/11/108.

³⁰⁸ K. Weitz, *4. Skarga o wznowienie postępowania w systemie postępowania cywilnego*, [w:] T. Erciński (red. nacz.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, J. Gudowski (red.), t. III..., s. 1140.

dać w wypadku jego zakończenia prawomocnym wyrokiem, postanowieniem co do istoty sprawy wydanym w postępowaniu nieprocesowym albo nakazem zapłaty. Zasadę tę potwierdza także art. 401¹ § 1 k.p.c., z którego wynika, że przedmiotem skargi o wznowienie może być tylko wyrok, wydany na podstawie aktu normatywnego, uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą. Należy zatem stwierdzić, że dopuszczalność skargi o wznowienie postępowania od prawomocnych orzeczeń co do istoty sprawy jest elementem konstrukcyjnym tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia³⁰⁹.

Nadzwyczajne środki zaskarżenia są podejmowane poza tokiem instancji i służą do zmiany bądź uchylenia prawomocnego orzeczenia³¹⁰. Ze względu na tematykę opracowania nie będą one jednak przedmiotem analizy.

³⁰⁹ Postanowienie SN z dnia 14 kwietnia 2023 r., I CSK 6748/22, LEX nr 3569422.

³¹⁰ S. Hanausek, *op. cit.*, s. 20.

Wzory pism procesowych dotyczących postępowania nakazowego

Wzór 1. Pozew o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym

(miejscowość), dnia r.

Sąd Rejonowy w
Wydział Gospodarczy
ul.

Strona powodowa: XXX Sp. z o.o.

z siedzibą w, ul., wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy pod numerem KRS, NIP:,

adres poczty elektronicznej dla doręczeń:

zastępowana przez radcę prawnego

adres do doręczeń:

Strona pozwana: YYY

prowadzący działalność gospodarczą pod firmą

ul.

NIP:

Wartość przedmiotu sporu: ... zł

Opłata od pozwu: ...,00 zł

(art. 19 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych)

Pozew o zapłatę (wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym)

Działając w imieniu mojego Mocodawcy – XXX Sp. z o.o. z siedzibą w, na mocy pełnomocnictwa, którego uwierzytelniony odpis wraz z potwierdzeniem uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa przedkładałam w załączeniu do akt sprawy, niniejszym wnoszę i wskazuję jak poniżej.

I. Strona powodowa **wnosi o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że Strona pozwana ma zapłacić na rzecz Strony powodowej:**

1. kwotę zł (słownie:) wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie w rozumieniu przepisu art. 481 § 2² ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny liczonymi od kwoty zł od dnia do dnia zapłaty;
2. kwotę kosztów procesu według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości prawem przewidzianej oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, do dnia zapłaty stosownie do art. 98 § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1550) – dalej w skrócie określanej jako k.p.c.

II. Strona powodowa wnosi o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów celem wykazania faktów istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy uzasadniających żądanie pozwu, tj.:

– z dokumentów urzędowych, tj.:

1. wydruku ze strony internetowej Centralnej Informacji KRS, odpowiadającego odpisowi aktualnemu KRS Strony powodowej – na fakt posiadania legitymacji procesowej czynnej w niniejszej sprawie, a także jakie osoby są uprawnione do reprezentacji Strony powodowej – przedkładanego jako załącznik nr 1;
2. wydruku ze strony internetowej Centralnej Ewidencji i Informacji Działalności Gospodarczej RP – na fakt, że Strona pozwana prowadzi działalność gospodarczą i posiada status przedsiębiorcy – przedkładanego jako załącznik nr 2;

– z dokumentów prywatnych, tj.:

3. umowy z dnia – na fakt zawarcia umowy dostawy – której odpis przedkładam jako załącznik nr 3;
4. kopii faktury sprzedaży wystawionej przez Stronę powodową na rzecz od Strony pozwanej z dnia wraz dowodem dostawy nr ... – na fakt wystawienia dokumentu księgowego potwierdzającego dokonane dostawy i wykonania usług wyszczególnionych na fakturze sprzedaży mieszanki betonowej, na fakt dostawy mieszanki betonowej o parametrach wyszczególnionych na fakturze oraz na fakt

odbioru dostarczonej mieszanki przez Stronę pozwaną – których uwierzytelnione odpisy, stosownie do przepisu art. 129 § 2 k.p.c. przedkładałam jako załącznik nr 4;

5. ugody pozasądowej z dnia – na fakt bezwarunkowego uznania przez Stronę pozwaną roszczenia Strony powodowej dochodzonego w niniejszym postępowaniu, zobowiązania się przez Stronę pozwaną do spłaty dochodzonej przez Stronę powodową wierzytelności, na fakt podjęcia próby polubownego rozwiązania sporu, na fakt przysługiwania Stronie powodowej prawa do dochodzenia odsetek maksymalnych za opóźnienie od dochodzonej w niniejszym postępowaniu należności, na fakt poddania niniejszego sporu pod właściwość sądu właściwego dla siedziby Strony powodowej – którego uwierzytelniony odpis, stosownie do przepisu art. 129 § 2 k.p.c. przedkładałam jako załącznik nr 5;

6. wezwania do dokonania dobrowolnej zapłaty z dnia wraz z potwierdzeniem nadania – na fakt skierowania do Strony pozwanej wezwania do dobrowolnej zapłaty kwoty objętej niniejszym powództwem, na fakt podjęcia próby polubownego rozwiązania sporu, na fakt doręczenia Stronie pozwanej wezwania do zapłaty – którego uwierzytelniony odpis, stosownie do przepisu art. 129 § 2 k.p.c. przedkładałam jako załącznik nr 6;

a dodatkowo przeprowadzenie także dowodów osobowych – z przesłuchania reprezentanta Strony powodowej, na fakty dotyczące:

- form i zasad współpracy, w tym sposobu rozliczeń pomiędzy stronami;
- realizacji zamówień złożonych przez Stronę pozwaną, dokonanych dostaw na rzecz Strony pozwanej.

III. Wnoszę o rozpoznanie sprawy w postępowaniu nakazowym stosownie do treści przepisu art. 484¹ k.p.c., wskazując, iż podstawę do wydania nakazu zapłaty stanowi art. 485 § 1 pkt 3 k.p.c., gdyż Strona powodowa do pozwu dołączyła wezwanie do zapłaty oraz pisemne oświadczenie Strony pozwanej o uznaniu długu (zawarte w ugodzie pozasądowej).

IV. W przypadku wniesienia przez Stronę pozwaną skutecznie zarzutów od nakazu zapłaty Strona powodowa wnosi o:

- wyznaczenie rozprawy i orzeczenie o utrzymaniu w całości w mocy nakazu zapłaty,

- przeprowadzenie rozprawy także w nieobecności Strony powodowej,
- przeprowadzenie dowodu z dokumentów dołączonych do pozwu na okoliczności wskazane w *petitum* pozwu oraz w uzasadnieniu.

V. Ponadto stosownie do przepisu art 187 § 1¹ k.p.c. niniejszym wskazuję, że dochodzone niniejszym powództwem roszczenie o zapłatę stało się wymagalne:

– z dniem r. w odniesieniu do kwoty zł – z powyższych względów umowne odsetki za opóźnienie w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie w rozumieniu przepisu art. 481 § 2² ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny od wyżej wskazanej kwoty należy liczyć od dnia r. do dnia zapłaty włącznie (wierzytelności stwierdzonej fakturą VAT nr ...).

Wymagalność roszczenia oznacza stan, w którym uprawniony może skutecznie domagać się realizacji roszczenia (jego powództwo nie będzie przedwczesne). Roszczenie staje się zatem wymagalne z upływem ostatniego dnia przewidzianego dla zobowiązanego terminu do spełnienia świadczenia (P. Machnikowski, [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2019, art. 120, nb 2). Zgodnie z treścią przepisu art. 481 § 1 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, choćby nie poniósł żadnej szkody i choćby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

VI. Strona powodowa oświadcza, że dopełniła wymogów wynikających z przepisów art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 458¹² k.p.c. w zakresie podjęcia przez Stronę powodową próby dobrowolnego, polubownego i pozasądowego rozwiązania sporu, wysyłając do Strony pozwanej pismo z dnia r., stanowiące przedsądowe wezwanie do zapłaty wraz z propozycją polubownego rozwiązania sporu oraz zawierając w dniu r. ugodę pozasądową, której Strona pozwana nie wykonała.

VII. Strona powodowa oświadcza, że dochodzi roszczeń na podstawie niżej opisanych faktów.

1. Strona powodowa wykonała umowę z dnia r., a na potwierdzenie jej wykonania wystawiona została faktura nr ...
2. Strony dnia r. zawarły ugodę pozasądową, na mocy której Strona pozwana bezwarunkowo uznała roszczenia Strony powodowej

dochodzone w niniejszym postępowaniu, Strona pozwana zobowiązała się do spłaty dochodzonej przez Stronę powodową wierzytelności w trzech ratach.

3. Strona pozwana nie wykonała postanowień zawartej ugody pomiędzy Stronami.
4. Celem ugodowego zakończenia sprawy pismem z dnia r. Strona powodowa wezwała Stronę pozwaną do zapłaty.
5. Do dnia wytoczenia powództwa Strona pozwana nie dokonała zapłaty kwoty dochodzonej niniejszym powództwem.
6. Dochodzone niniejszym pozwem roszczenie nie uległo przedawnieniu.

VIII. Wskazuję adres poczty elektronicznej e-mail wzywającego:

IX. Wartość przedmiotu sporu uzasadnia właściwość Sądu Rejonowego Wydział Gospodarczy tym, iż sprawa objęta postępowaniem sądowym jest sprawą gospodarczą, ponieważ obie Strony prowadzą działalność gospodarczą, a sprawa dotyczy sporu powstałego w związku z prowadzeniem przez Strony działalności gospodarczej, tym samym uzasadniona jest właściwość funkcjonalna Sądu Gospodarczego.

W przypadku wniesienia przez Stronę pozwaną w terminie zarzutów od nakazu zapłaty, wnoszę o:

- wyznaczenie rozprawy i orzeczenie o utrzymaniu w całości w mocy nakazu zapłaty,
- przeprowadzenie rozprawy także w nieobecności Strony powodowej,
- przeprowadzenie dowodu z dokumentów dołączonych do pozwu na okoliczności wskazane w *petitum* pozwu oraz w uzasadnieniu.

UZASADNIENIE

Strona powodowa, uzasadniając podstawę dochodzonego roszczenia, opisanego w *petitum* pozwu, wskazuje następujące fakty, twierdzenia o faktach oraz na ich poparcie wnosi o dopuszczenie dowodów wskazanych w treści żądania pozwu.

Strona powodowa realizowała na rzecz Strony pozwanej dostawy, ale Strona pozwana nie zapłaciła Stronie powodowej za zrealizowane dostawy.

Dowód:

1. umowa nr ... – na fakt zawarcia umowy, na fakt realizacji dostaw, na fakt właściwości tut. sądu – załącznik nr 3;
2. kopia faktury sprzedaży wystawionej przez Stronę powodową na rzecz Strony pozwanej – na fakt wystawienia dokumentu księgowego potwierdzającego dokonane dostawy i wykonania usług wyszczególnionych na fakturze – załącznik nr 4.

W związku z brakiem płatności strony zawarły ugodę pozasądową dotyczącą dochodzonej wierzytelności, w której Strona pozwana bezwarunkowo uznała wierzytelność Strony powodowej dochodzoną w niniejszym postępowaniu, stwierdzoną fakturą VAT z dnia 31.03.2023 r. nr B/9121737402/2023/03/3. Stanowi to zgodnie z art. 485 § 1 pkt 3 k.p.c. podstawę do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Strona pozwana oświadczyła, że wierzytelność ta jest bezsporna.

Dowód:

1. ugoda pozasądowa z dnia – na fakt bezwarunkowego uznania przez Stronę pozwaną roszczenia strony powodowej dochodzonego w niniejszym postępowaniu, zobowiązania się przez Stronę pozwaną do spłaty dochodzonej przez Stronę powodową należności w trzech ratach, na fakt podjęcia próby polubownego rozwiązania sporu, na fakt przysługiwania Stronie powodowej prawa do dochodzenia odsetek maksymalnych za opóźnienie od dochodzonej w niniejszym postępowaniu należności, na fakt poddania niniejszego sporu pod właściwość sądu właściwego dla siedziby Strony powodowej – załącznik nr 5.

Strona powodowa podjęła próbę dobrowolnego, polubownego i pozasądowego rozwiązania sporu, wysyłając do Strony pozwanej pismo z dnia, stanowiące przedsądowe wezwanie do zapłaty wraz z propozycją polubownego rozwiązania sporu.

Dowód w postaci:

wezwania do dokonania dobrowolnej zapłaty z dnia wraz z potwierdzeniem nadania – na fakt skierowania do Strony pozwanej wezwania do dobrowolnej zapłaty kwoty objętej niniejszym powództwem, na fakt podjęcia próby polubownego rozwiązania sporu, na fakt doręczenia Stronie pozwanej wezwania do zapłaty – załącznik nr 3.

Niniejsza sprawa jest sprawą gospodarczą w rozumieniu przepisu art. 458² § 1 pkt 1 k.p.c., w związku z tym należy do właściwości funkcjonalnej sądu gospodarczego. Wartość przedmiotu sporu wskazuje na właściwość sądu rejonowego.

Właściwość miejscowa sądu została ustalona w oparciu o treść postanowienia 6 ugody pozasądowej, Strony zgodnie bowiem ustaliły, że sądem właściwym w sporach dotyczących wykonania ugody będzie sąd miejsca siedziby Strony powodowej (wierzyciela), co wskazuje na właściwość miejscową Sądu Rejonowego w

Dochodzona przez Stronę powodową wierzytelność do dnia dzisiejszego nie została uregulowana, w związku z czym niniejszy pozew należy uznać za zasadny i konieczny.

radca prawny

Otrzymują:

1. Sąd x 2.
2. a/a x 1.

Załączniki:

1. odpis pozwu wraz z załącznikami;
2. pełnomocnictwo wraz z potwierdzeniem uiszczenia opłaty skarbowej;
3. potwierdzenie uiszczenia opłaty sądowej od pozwu;
4. wydruk ze strony internetowej Centralnej Informacji KRS strony powodowej;
5. wydruk ze strony internetowej Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej strony pozwanej;
6. umowa;
7. kopia faktury sprzedaży;
8. ugoda pozasądowa;
9. wezwanie do dokonania dobrowolnej zapłaty wraz z potwierdzeniem nadania.

Wzór 2. Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym

Sygnatura akt

Sygnatura SLPS

dnia r.

Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym

Sąd Rejonowy w Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący:

na skutek pozwu wniesionego w dniu r.

przez Stronę powodową:

nakazuje Stronie pozwanej:

aby zapłacił Stronie powodowej

kwotę zł (słownie:)

wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie liczonymi

– od kwoty do dnia zapłaty

oraz kwotę zł (słownie: zł) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę zł (słownie: zł) **tytułem kosztów zastęp-**

stwa procesowego wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty w terminie miesięcznym od dnia doręczenia niniejszego nakazu, albo wniósł w tymże terminie do tutejszego Sądu zarzuty.

podpis:

Wzór 3. Zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym

(miejscowość), dnia r.

Sąd Rejonowy w
Wydział Gospodarczy
ul.

Strona powodowa: XXX Sp. z o.o.

z siedzibą w, ul., wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy pod numerem KRS, NIP:, adres poczty elektronicznej:

zastępowana przez radcę prawnego

adres do doręczeń:

Strona pozwana: YYY Sp. z o.o.

wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy pod numerem KRS, NIP:, adres poczty elektronicznej:

zastępowana przez radcę prawnego

adres do doręczeń:

Wartość przedmiotu zaskarżenia: ..., zł

Opłata od zarzutów: ...,00 zł

Zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym

Działając w imieniu mojego Mocodawcy – YYY Sp. z o.o. z siedzibą w, na mocy pełnomocnictwa, którego uwierzytelniony odpis wraz z potwierdzeniem uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa przedkładałam w załączeniu do akt sprawy, niniejszym: stosownie do przepisu art. 480³ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, dalej w skrócie określanej jako k.p.c.), **wnoszę sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego w dniu przez Sąd Rejonowy w sprawie prowadzonej pod sygn. akt, doręczonego stronie pozwanej w dniu, zaskarżając przedmiotowy nakaz zapłaty w całości.**

Wnosząc zarzuty od nakazu zapłaty w imieniu Strony pozwanej, wypełniając dyspozycję przepisu art. 480³ § 2 k.p.c. zarzucam i wnoszę co następuje:

- I. **Zaskarżając nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym** przez Sąd Rejonowy w, w sprawie prowadzonej pod sygn. akt na skutek pozwu wniesionego przez stronę powodową wnoszę poniżej wskazane zarzuty.
- II. **Zakresem zaskarżenia strona pozwana obejmuje w całości ww. nakaz zapłaty opisany w pkt I powyżej.**
- III. Przedmiotowemu nakazowi zapłaty z dnia strona pozwana zarzuca naruszenie przepisów:
 1. **Naruszenie przepisu art. 499 § 1 pkt 2 k.p.c.** poprzez wydanie nakazu zapłaty w sytuacji, gdy okoliczności przytoczone przez Stronę powodową w pozwie budzą wątpliwości co do zasadności dochodzonego przez Stronę pozwaną roszczenia, albowiem z treści pozwu oraz załączonych do pozwu dokumentów wynika, iż Strona pozwana odstąpiła od umowy, z której Strona pozwana wywodzi swoje roszczenie. W związku z tym twierdzenia Strony powodowej co do faktów budziły wątpliwości, dlatego brak było podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.
 2. **Naruszenie przepisu art. 499 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez błędną jego wykładnię**, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego przyjęcia, iż w niniejszej sprawie istniały podstawy do wydania nakazu zapłaty zamiast doręczenia odpisu pozwu i wyznaczenia rozprawy. W niniejszej sprawie brak było podstaw do wydania nakazu zapłaty, ponieważ nawet z twierdzeń samej Strony powodowej oraz z załączników do pozwu wynika, że roszczenie jest bezpodstawne, gdyż Strona pozwana odstąpiła od umowy, z której Strona powodowa wywodzi swoje roszczenie. W związku z powyższym sprawę należało skierować do rozpoznania w zwykłym postępowaniu, skoro żaden z dowodów przywołanych w uzasadnieniu podstawy faktycznej powództwa nie potwierdzał zasadności dochodzonego roszczenia.
- IV. Jednocześnie zgłaszam zarzuty przeciwko żądaniu pozwu, tj.:
 1. Zarzucam brak zasadności powództwa, ponieważ pismem z dnia r. (doręczonym stronie powodowej w dniu r.) Strona pozwana odstąpiła od umowy o świadczenie usług pośrednictwa

kredytowego, tj. od umowy, z której Strona powodowa wywodzi swoje roszczenie. Strona pozwana wskazuje, iż Strona powodowa pozostawała w zwłóce z wykonaniem ww. umowy. Do dnia Strona powodowa nie wykonała przedmiotu umowy, tj. w szczególności nie przedstawiła Stronie pozwanej żadnej propozycji finansowania projektu, nie wystąpiła w imieniu Strony pozwanej do żadnego banku z wnioskiem o uzyskanie finansowania projektu, nie przygotowała żadnego wniosku kredytowego dla Strony pozwanej. W związku z powyższym Strona powodowa pozostawała w zwłóce z wykonaniem przedmiotu umowy, co uprawniało Stronę pozwaną do odstąpienia od umowy o świadczenie usług pośrednictwa kredytowego na podstawie przepisu art. 491 § 1 k.c. w zw. z art. 492 k.c. Strona powodowa miała pełną świadomość, iż wykonanie zobowiązania po terminie nie miałyby dla Strony pozwanej znaczenia ze względu na zamierzony przez nią cel umowy, wiadomy Stronie powodowej, tj. konieczność wykupu obligacji przez Stronę pozwaną. Strona pozwana w związku z niewykonaniem umowy przez Stronę powodową musiała zawrzeć umowę na przedłużenie emisji obligacji z funduszem inwestycyjnym, zawrzeć umowę z innym pośrednikiem dla przedłużenia umowy emisji obligacji (zapłacić prowizję innemu pośrednikowi, a także funduszowi), poniosła wymierne straty z tego tytułu. Niezależnie od powyższego wskazać można, iż Strona powodowa w sposób konkludentny okazała, iż nie spełni świadczenia wynikającego z umowy o świadczenie usług pośrednictwa kredytowego z dnia r., co wypełniło przesłanki odstąpienia od umowy na podstawie art. 492¹ k.c. Należy wskazać, iż oświadczenie dłużnika może być złożone w dowolnej formie, nawet w sposób dorozumiany (zob. K. Zagrobelny, [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2019, art. 492¹). Konsekwencją odstąpienia jest wygaśnięcie stosunku zobowiązaniowego, które następuje ze skutkiem *ex tunc* (por. wyrok SN z dnia 25 lutego 2015 r., IV CSK 395/14, Legalis), tym samym brak jest podstaw do żądania przez Stronę powodową zapłaty kary umownej.

2. Strona pozwana zarzuca brak zasadności powództwa, albowiem nie było rzeczywistych podstaw do naliczenia kary umownej, gdyż Strona powodowa nie poniosła żadnej szkody ani też nie istniało realne zagrożenie jej powstania. Szkada pojawiłaby się jedynie

w przypadku, gdyby Strona powodowa przedstawiła Stronie pozwanej propozycje umowy kredytowej na finansowanie projektu, a Strona pozwana odmówiła zawarcia takiej umowy, co wiązały się z brakiem wynagrodzenia dla Strony powodowej oraz samodzielnie z Jego pominięciem pozyskała takie finansowanie w tym samym lub innym banku. Wniesionemu pozwowi i zgłoszonemu w nim żądaniu oraz podanej podstawie faktycznej powództwa zarzucam nadużycie prawa podmiotowego przez Stronę powodową w związku ze zgłoszeniem żądania zasądzenia na Jego rzecz kary umownej. Jednocześnie wskazuję, iż zastrzeżenie rażąco wygórowanej kary umownej oceniane na datę zawarcia umowy uzasadnia stwierdzenie jej nieważności w całości lub w części z powodu sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 i § 3 k.c.), a powstałe wskutek okoliczności, które pojawiły się dopiero na etapie jej wykonywania, uzasadnia miarkowanie (art. 484 § 2 k.c.) (wyrok SN z dnia 26 października 2016 r., III CSK 312/15).

3. Strona pozwana zarzuca brak zasadności powództwa z uwagi na nadużycie prawa podmiotowego, tj. naruszenie art. 5 k.c. W niniejszej sprawie doszło do nadużycia prawa podmiotowego przez Stronę powodową, polegającego na bezzasadnym domaganiu się zapłaty na Jego rzecz kary umownej wynikającej z umowy o świadczenie usług pośrednictwa kredytowego za pozyskanie finansowania projektu, co nastąpiło w r.), w sytuacji, w której Strona powodowa nie przedstawiła Stronie pozwanej żadnej propozycji finansowania. Konieczność samodzielnego pozyskania finansowania wynikała zatem z bezczynności Strony powodowej, który nie wykonał swoich zobowiązań umownych. Zatem Strona powodowa, wytaczając niniejsze powództwo, nadużyła prawa podmiotowego, domagając się roszczenia, które w rzeczywistości wynika z niewykonania przez Stronę powodową postanowień umownych, a więc nie spełniła świadczenia. Takie działanie należy uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Podniesienie zarzutu nadużycia prawa podmiotowego w sprawie o zasądzenie kary umownej jest dopuszczalne, a zgłoszenie go nie jest równoznaczne ze zgłoszeniem wniosku o miarkowanie. Przemawiają za tym następujące okoliczności. Po pierwsze – brak podstawy prawnej do wyłączenia dopuszczalności stosowania klauzuli generalnej z art. 5 k.c., zajmującej w polskim

systemie prawnym pozycję nadrzędną, stanowiącej obiektywny miernik oceny wykonywania prawa podmiotowego przez każdy podmiot bez względu na rodzaj dochodzonego roszczenia (nie-liczne wyjątki nie mają zastosowania w omawianej kategorii spraw). Po drugie – samodzielny charakter norm odnoszących się do miarkowania kary umownej i nadużycia prawa podmiotowego, których zakresy nie krzyżują się. Jak wskazuje się w piśmiennictwie, przewidziana w art. 484 § 2 k.c. możliwość zmniejszenia kary umownej stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 484 § 1 k.c. stanowiącego zasadę (*legi generali*), że kara umowna należy się w zastrzeżonej wysokości, ale nie do art. 5 k.c. Po trzecie – odmienne przesłanki zarzutów opartych na art. 484 § 2 k.c. i art. 5 k.c. i skutki ich uwzględnienia.

4. Strona pozwana podnosi także zarzut zastrzeżenia kary umownej w wysokości rażąco wygórowanej. Miarkowanie kary umownej polega na jej zmniejszeniu dla wyeliminowania dysproporcji między wysokością kary a odpowiadającym jej interesom wierzyciela. Zgodnie z art. 484 § 2 k.c. sądom przysługuje samodzielna kompetencja ukształtowania kary umownej w oparciu o dwie przesłanki, tj. wykonania zobowiązania w znacznej części lub rażącego wygórowania kary. Instytucję obniżenia kary umownej ustawodawca uregulował w art. 484 § 2 k.c. Zastrzeżenie rażąco wygórowanej kary umownej oceniane na datę zawarcia umowy uzasadnia stwierdzenie jej nieważności w całości lub w części z powodu sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 i § 3 k.c.), a powstałe na skutek okoliczności, które pojawiły się dopiero na etapie jej wykonywania, uzasadnia miarkowanie (art. 484 § 2 k.c.). Jednocześnie, tylko na wypadek, jeśli żadne z ww. zarzutów nie zostaną uwzględnione przez Sąd w niniejszej sprawie, Strona pozwana podnosi, iż kara umowna naliczona przez Stronę powodową w piśmie z dnia ... r. na kwotę ...,00 zł jest rażąco wygórowana, gdyż prowadzi do wzbogacenia się przez Stronę powodową, a nie rekompensowania powstałej szkody. Zgodnie zaś z przepisem art. 484 § 2 k.c. w przypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana, dopuszczalne jest żądanie jej zmniejszenia. Zgodnie z poglądami przyjętymi w orzecznictwie sądowym katalog kryteriów pozwalających na zmniejszenie kary umownej nie jest zamknięty. W niniejszej zaś sprawie Strona powodowa nie poniosła też żadnej

szkody w związku z samodzielnym pozyskaniem przez Stronę pozwaną finansowania – kredytu. Należy także zwrócić uwagę, że w literaturze i orzecznictwie Sądu Najwyższego analizuje się różne kryteria redukowania kary umownej. W każdym razie muszą to być kryteria miarodajne do skonstatowania „rażącego wygórowania” kary umownej w jej aspekcie wartościowym, przy czym mogą tu wchodzić w grę kryteria o charakterze wartości bezwzględnych (np. sama wysokość kary umownej), kryteria relatywizujące (np. ocena wysokości kary umownej do innych elementów, tj. wobec ogólnej wartości świadczenia), wysokości szkody poniesionej przez uprawnionego do kary umownej lub rozmiaru przysługującego mu odszkodowania, stosunek kary umownej do wartości spełnionego świadczenia lub inne jeszcze kryteria (m.in. o charakterze słusznościowym) (wyrok SN z dnia 12 maja 2006 r., V CSK 55/2006). Przewidziane w art. 484 § 2 k.c. miarkowanie kary umownej ma przeciwdziałać dużym dysproporcjom między wysokością zastrzeżonej kary a godnym ochrony interesem wierzyciela. Kara umowna, podobnie jak odszkodowanie, którego jest surogatem, nie może prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia uprawnionego, trudno zaś uznać, żeby w niniejszej sprawie Strona powodowa poniosła szkodę.

5. Strona pozwana zgłasza zarzut przedstawienia okoliczności uzasadniających powództwo wbrew rzeczywistości stanowi faktycznemu, tj. z naruszeniem art. 3 k.p.c. Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 3 k.p.c. – strony postępowania obowiązane są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek. Wbrew dyspozycji przepisu art. 3 k.p.c. Strona powodowa w uzasadnieniu podstaw faktycznych powództwa pominęła fakty odnoszące się do niewykonania przez Stronę powodową swoich zobowiązań umownych, tj. do nieprzedstawienia Stronie pozwanej żadnej propozycji finansowania – propozycji kredytu oraz faktu zaprzestania wykonywania umowy przez Stronę powodową.
6. Strona pozwana zgłasza zarzut nadużycia prawa procesowego, tj. zarzut naruszenia art. 4¹ k.p.c., w związku z przedstawieniem przez Stronę powodową okoliczności uzasadniających powództwo wbrew rzeczywistości stanowi faktycznemu, tj. z naruszeniem

przepisu art. 3 k.p.c. Na tym tle Strona pozwana podnosi zarzut nadużycia prawa procesowego, tj. naruszenia przez Stronę powodową art. 4¹ k.p.c., poprzez celowe wprowadzenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie w błąd co do okoliczności umożliwiających wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. Strona powodowa, pomijając ww. okoliczności faktyczne, z naruszeniem art. 4¹ k.p.c., wykorzystała możliwość rozpoznania sprawy w ramach postępowania odrębnego – postępowania upominawczego, przez co ograniczyła Stronie pozwanej możliwość obrony, tj. możliwość złożenia odpowiedzi na pozew oraz pism przygotowawczych, jak też możliwość przeprowadzenia postępowania w celu przygotowania rozprawy. Wskutek przedstawienia okoliczności faktycznych przez Stronę powodową z naruszeniem art. 3 k.p.c. doszło do wydania przez Sąd nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, przez co Stronie pozwanej została ograniczona możliwość formułowania twierdzeń i dowodów, gdyż sprzeciw, będący środkiem zaskarżenia, ze względu na swoje wymagania konstrukcyjne ogranicza możliwość powoływania faktów oraz dowodów, a w konsekwencji ochronę prawnoprosesową. Sąd nie tylko może, ale powinien przeciwdziałać podejmowaniu przez stronę czynności pozbawiających przeciwnika procesowego możliwości uzyskania efektywnej ochrony. W myśl nowego przepisu art. 4¹ k.p.c. – z uprawnienia przewidzianego w przepisach postępowania stronom i uczestnikom postępowania nie wolno czynić użytku niezgodnego z celem, dla którego je ustanowiono (nadużycie prawa procesowego). Zakaz nadużycia praw procesowych może mieć zastosowanie w sytuacji, w której określone uprawnienie mieści się w dyspozycji normy procesowej, jednak skorzystanie z niego służy innemu celowi niż uzyskanie ochrony praw podmiotowych, a skutek wykonania tego uprawnienia byłby sprzeczny z funkcją przepisów i ekonomią procesową. Jednym z przepisów nakładających na strony lub uczestników postępowania obowiązki o charakterze moralnym, etycznym oraz procesowym jest przepis art. 3 k.p.c., który jednocześnie nakłada na strony obowiązek dążenia do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy (wyrok SN z dnia 2 lipca 2015 r., V CSK 624/14).

- V. Jednocześnie wnoszę o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z następujących środków dowodowych:
1. z dokumentów prywatnych i innych środków dowodowych, dołączonych do pozwu:
 - a) umowy o świadczenie usług pośrednictwa kredytowego – na fakt zakresu zobowiązań strony powodowej, treści świadczenia;
 - b) oświadczenia o naliczeniu kary umownej z dnia r. – na fakt bezpodstawnego naliczenia kary umownej przez Stronę powodową, na fakt, iż całkowita wysokość roszczenia strony powodowej wynosi zł w aktach sprawy;
 - c) pisma Strony pozwanej z dnia r. – oświadczenia o odstąpieniu od umowy o świadczenie usług pośrednictwa kredytowego – na fakt odstąpienia od umowy o świadczenie usług pośrednictwa kredytowego, na fakt braku podstaw do naliczenia Stronie pozwanej kary umownej;
 2. z dokumentów prywatnych, które przedkładałam w załączeniu:
 - pisma strony pozwanej z dnia r. – na fakt wskazania Stronie powodowej, iż jej roszczenie jest bezzasadne z uwagi na odstąpienie od umowy;
 3. z przesłuchania reprezentanta Strony pozwanej – wezwanie należy doręczyć na adres Strony pozwanej – na fakt związany z zawarciem umowy w zakresie świadczenia przez niego usług pośrednictwa kredytowego, w tym zwłaszcza ustalenia treści, zgodnego zamiaru i celu stron tej umowy (art. 65 § 2 k.c.).
- VI. Zaskarżając niniejszym sprzeciwem ww. nakaz zapłaty w całości, wnoszę o:
1. **oddalenie w całości powództwa jako bezzasadnego;**
 2. zasądzenie od Strony powodowej na rzecz Strony pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty;
 3. przeprowadzenie rozprawy także pod nieobecność Strony pozwanej;
 4. pominięcie dowodów Strony powodowej zawartych w treści uzasadnienia pozwu, na podstawie przepisu art. 235² § 1 pkt 6 k.p.c., albowiem nie spełniają one wymogów konstrukcyjnych przewidzianych w art. 235¹ k.p.c.;

5. pominięcie wszystkich twierdzeń i dowodów Strony powodowej, które nie zostały zgłoszone w pozwie. Zgodnie z przepisem art. 458⁵ § 1 k.p.c. powód jest obowiązany powołać wszystkie twierdzenia i dowody w pozwie, a ponadto miał pełną świadomość argumentacji Strony pozwanej, gdyż została ona w całości zawarta w piśmie z dnia r.

Uzasadnienie

Strona pozwana na wstępie oświadcza, że stosownie do dyspozycji przepisu art. 210 § 2 k.p.c. przyznaje następujące fakty wskazane przez stronę powodową w pozwie, tj.:

1. strony zawarły umowę o świadczenie usług pośrednictwa kredytowego,
2. Strona pozwana zawarła umowę z innym podmiotem.

Jednocześnie Strona pozwana, stosownie do dyspozycji art. 210 § 2 zd. 2 k.p.c., zaprzecza następującym faktom wskazanym przez stronę powodową w pozwie, tj.:

.....

.....

Strona pozwana wskazuje, iż Strona powodowa nie wykazała faktów, na których opiera swoje żądanie, nie przedłożono bowiem żadnych dowodów potwierdzających twierdzenia zawarte w pozwie. W związku z powyższym Strona pozwana wskazuje, że strona powodowa nie sprostała ciężarowi dowodu (zob. art. 6 k.c.). Zgodnie z przepisem art. 458⁵ § 1 k.p.c. powód jest obowiązany powołać wszystkie twierdzenia i dowody w pozwie. Ponadto Strona powodowa miała pełną świadomość argumentacji Strony pozwanej, gdyż została ona w całości zawarta w piśmie z dnia r. oraz w piśmie z dnia r., tym samym wszystkie twierdzenia i dowody dotyczące powyższych faktów powinna wskazać w pozwie.

.....

Wobec powyższego wnoszę o oddalenie powództwa w całości.

Radca prawny

Załączniki:

1. odpis zarzutów wraz z załącznikami;
2. pełnomocnictwo z opłatą skarbową.

Wzór 4. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie kosztów procesu

, dnia r.
Sygn. akt	Sąd Apelacyjny w Wydział Cywilny za pośrednictwem Sądu Okręgowego w Wydział Gospodarczy ul.
Strona powodowa: XXX Sp. z o.o. z siedzibą w, ul., wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy pod numerem KRS, NIP:, adres poczty elektronicznej:	
<u>zastępowana przez radcę prawnego</u>	
adres do doręczeń:	
Strona pozwana: YYY Sp. z o.o. wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy pod numerem KRS, NIP:, adres poczty elektronicznej:	
<u>zastępowana przez radcę prawnego</u>	
adres do doręczeń:	
Wartość przedmiotu zaskarżenia:	..., zł
Opłata od zażalenia:	...,00 zł

Zażalenie strony pozwanej na orzeczenie w przedmiocie kosztów postępowania zawarte w wyroku z dnia r., w sprawie prowadzonej pod sygn. akt

Działając w imieniu i na rzecz YYY Sp. z o.o. (dalej w skrócie określanej jako „Strona skarżąca” lub „Strona pozwana”), na podstawie pełnomocnictwa, którego uwierzytelniony odpis znajduje się w aktach sprawy, wobec odebrania (w dniu r. zamieszczonego na PI) wyroku Sądu Okręgowego w Wydział Gospodarczy z dnia r. wraz z uzasadnieniem, w sprawie prowadzonej z powództwa XXX Sp. z o.o., niniejszym **zaskarżam przedmiotowe orzeczenie poprzez wniesienie zażalenia na postanowienie w przedmiocie kosztów procesu, zawarte w pkt II przedmiotowego wyroku**, wnosząc jak poniżej.

- I. Strona pozwana, stosownie do dyspozycji przepisu art. 394 § 1 pkt 6 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeksu postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm. – dalej w skrócie określanej jako k.p.c.), **zaskarża pkt II wyroku Sądu Okręgowego Wydział Gospodarczy z dnia wydany w sprawie prowadzonej pod sygn. akt**, zasądający od Strony powodowej na rzecz Strony pozwanej kwotę ...,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty, zamiast kwoty ...,00 zł, a więc **w części niezasadzonej zaskarżonym orzeczeniem, tj. co do kwoty ...,00 zł**, chociaż Sąd Okręgowy, orzekając o kosztach, nie oddalił w tej części żądania Strony pozwanej (zgłoszonego na rozprawie) zasądzenia na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego w dwukrotnej wysokości kosztów określonych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935 z późn. zm.).
- II. Strona pozwana zaskarżonemu orzeczeniu wskazanemu w pkt I powyżej zarzuca naruszenie poniżej opisanych przepisów prawa procesowego, które to naruszenia miały wpływ na wynik sprawy.
 1. Strona pozwana zarzuca naruszenie **przepisu art. 98 § 1 i 3 k.p.c.** poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na zasądzeniu kosztów zastępstwa procesowego bez dokonania prawidłowej oceny złożonego wniosku o zasądzenie na rzecz Strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w dwukrotnej wysokości kosztów określonych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia

22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Koszty procesu stanowią koszty, które poniesie strona przegrywająca sprawę, jeżeli przeciwnik wystąpi o ich zwrot, o ile będą to koszty niezbędne do podjęcia celowej obrony. Sąd, orzekając o kosztach, zaniechał uwzględnienia tego, że po prawie dwóch latach procesu (prowadzonego z inicjatywy Strony powodowej) o zapłatę na jej rzecz kwoty ...,00 zł, Strona powodowa w piśmie procesowym z dnia r., wystąpiła z żądaniem zasądzenia na jej rzecz od Strony pozwanej dodatkowo kwoty ...,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, wskazując nowe dowody oraz nową podstawę faktyczną dochodzonego roszczenia, a mimo to sprawa rozpoznawana była dalej bez wydzielenia do odrębnego postępowania (pomimo wniosku Strony pozwanej), choć wymagało to odniesienia się przez Stronę pozwaną dodatkowo do nowych twierdzeń oraz dowodów, które pierwotnie nie były podnoszone przez Stronę powodową. Sąd, orzekając zatem o kosztach celowych prowadzonego postępowania w sprawie, pominął fakt, że rozszerzenie pierwotnie zgłoszonego żądania przez Stronę powodową spowodowało nie tylko dodatkowy nakład czasu pracy na odniesienie się do dodatkowo dochodzonej kwoty roszczenia, ale także wymagało przeprowadzenia dodatkowych dowodów, co także wydłużyło rozpoznanie sprawy. Sąd I instancji orzekł zatem o kosztach zastępstwa prawnego w sposób rażąco odbiegający od poniesionych kosztów i nakładu pracy pełnomocnika procesowego, albowiem w rzeczywistości dwukrotnie wniesiona została odpowiedź na pozew (pierwotny i rozszerzony), ale także pełnomocnik Strony pozwanej uczestniczył w prowadzonym postępowaniu rozpoznawczym w zwiększonym zakresie czasowym. Ponadto nie uwzględniono udziału w innych postępowaniach wpadkowych, a „Przepis art. 98 § 1 KPC jest podstawą do orzeczenia także o kosztach postępowania zażaleniowego i obciążenia nimi – na ogólnych zasadach – przeciwnika procesowego, niezależnie od faktu, że kosztów tych «nie wywołał», nie biorąc bezpośredniego udziału w postępowaniu międzyinstancyjnym” (postanowienie SN z dnia 10 listopada 2010 r., III PZ 5/10, Legalis).

2. Strona skarżąca zarzuca naruszenie **przepisu § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych** (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935 z późn. zm.) poprzez jego niezastosowa-

nie w niniejszej sprawie. Zgodnie z tym przepisem – opłatę ustala się w wysokości **przewyższającej** stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki ani wartości przedmiotu sprawy, jeśli uzasadnia to:

- a) niezbędny nakład pracy radcy prawnego, w szczególności poświęcony czas na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczba stawieniectw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu;
- b) wartość przedmiotu sprawy;
- c) wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie;
- d) rodzaj i złożoność sprawy, w szczególności tryb i czas prowadzenia sprawy, obszerność zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów, o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności, a w niniejszej sprawie Strona pozwana, po prawie dwóch latach prowadzonej z jej inicjatywy sprawy, w piśmie procesowym z dnia r., wystąpiła z żądaniem zasądzenia na jej rzecz dodatkowo kwoty ...,00 zł, wskazując nowe dowody oraz nową podstawę faktyczną powództwa. Strona pozwana wnioskuje, aby ze względu na treść nowych regulacji prawnych, które wykorzystała Strona pozwana do obejścia przepisów dotyczących prekluzji dowodowej, oraz z uwagi na ekonomikę postępowania sprawa została wydzielona do odrębnego postępowania, to nowe żądanie pozwu było rozpoznawane w ramach tej samej sprawy. Powyższe spowodowało, że Strona pozwana musiała dodatkowo odnieść się do innych twierdzeń oraz dowodów, które pierwotnie nie były podnoszone przez Stronę powodową. Sąd I instancji, orzekając o kosztach zastępstwa prawnego, pominął, że w niniejszej sprawie przed wszczęciem oraz w trakcie prowadzonego postępowania rozpoznawczego prowadzone było także z inicjatywy XXX sp. z o.o. postępowanie przed Sądem Rejonowym o zabezpieczenie dowodów.

- III. Strona pozwana, podnosząc zarzuty zawarte w pkt II powyżej, wnosi o:
1. **uchylenie i zmianę, na podstawie przepisu art. 395 § 2 k.p.c., zaskarżonego orzeczenia**, tj. pkt II wyroku Sądu Okręgowego w Wydział Gospodarczy z dnia r. wydanego w sprawie pod sygn. akt i **zasądzenie dodatkowo kwoty ...,00 zł (a więc łącznie ...,00 zł) od Strony powodowej na rzecz Strony pozwanej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego**, stosownie do § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935 z późn. zm.) **wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych** za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty;
 2. zasądzenie od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przewidzianych.
- IV. W przypadku przekazania sprawy do Sądu II instancji Strona pozwana wnosi o:
1. **zmianę zaskarżonego orzeczenia**, tj. pkt II wyroku Sądu Okręgowego w Wydział Gospodarczy z dnia r. wydanego w sprawie pod sygn. akt i **zasądzenie dodatkowo kwoty ...,00 zł (a więc łącznie ...,00 zł) od Strony powodowej na rzecz Strony pozwanej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego**, stosownie do § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935 z późn. zm.) **wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych** za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty;
 2. zasądzenie od Strony pozwanej na rzecz Strony powodowej kosztów postępowania zażaleniowego według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przewidzianych.
- V. W odniesieniu do zgłoszonego przez YYY Sp. z o.o. z siedzibą wniosku o zasądzenie w wysokości prawem przewidzianej kosztów związanych z uczestnictwem Strony pozwanej (zastępowanej przez

radcę prawnego) **w toku postępowania o zabezpieczenie dowodów** prowadzonego z inicjatywy XXX sp. z o.o. z siedzibą w przed Sądem Rejonowym w, to Sąd Okręgowy w wyroku z dnia r. w sprawie prowadzonej pod sygn. akt nie rozpoznał tego wniosku (brak rozstrzygnięcia w tym zakresie, z treści uzasadnienia nie wynika także, aby wniosek strony został oddalony). W judykaturze nie budzi wątpliwości, że stronie wygrywającej przysługuje prawo do żądania zwrotu także kosztów postępowań pomocniczych, jak np. kosztów postępowania związanego z zabezpieczeniem dowodów. Z powyższych względów Strona pozwana wnosi **o uzupełnienie tego wyroku** (wskazanego w pkt I niniejszego pisma) i orzeczenie o kosztach udziału w tym postępowaniu, tj. **zasądzenie od Strony powodowej na rzecz Strony pozwanej kwoty ...,00 zł (słownie ... złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu o zabezpieczenie dowodów.**

UZASADNIENIE

W związku z odebraniem w dniu r. korespondencji zamieszczonej na PI, wyroku Sądu Okręgowego w Wydział Gospodarczy z dnia r. wydanego w sprawie pod sygn. akt wraz z uzasadnieniem, strona pozwana zapoznała się z treścią uzasadnienia rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów. W uzasadnieniu wyroku Sąd I instancji stwierdził, że „O kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 1¹ k.p.c. zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu) wraz z odsetkami. Powódka jest stroną przegrywającą sprawę, zatem winna zwrócić stronie pozwanej poniesione przez nią koszty procesu, na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego w wysokości 10.800 zł ustalone w oparciu o § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł, oraz 100 zł opłaty sądowej od uzasadnienia postanowienia z dnia 21 stycznia 2021 r. i 100 zł opłaty sądowej od skargi na referendarza tj. łącznie 11.017,00 zł”.

Zdaniem Strony pozwanej wskazana przez Sąd I instancji podstawa rozstrzygnięcia jest nieprawidłowa.

Ad. Zarzutu naruszenia przepisu art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Strona pozwana zarzuca naruszenie przepisu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na zasądzeniu kosztów zastępstwa procesowego bez dokonania prawidłowej oceny złożonego wniosku o zasądzenie na rzecz Strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w dwukrotnej wysokości kosztów określonych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Koszty procesu stanowią koszty, które poniesie strona przegrywająca sprawę, jeżeli przeciwnik wystąpi o ich zwrot, o ile będą to koszty niezbędne do podjęcia celowej obrony. Sąd, orzekając o kosztach, zaniechał uwzględnienia tego, że po prawie dwóch latach procesu (prowadzonego z inicjatywy Strony powodowej) o zapłatę na jej rzecz kwoty ...,00 zł, Strona powodowa w piśmie procesowym z dnia r. wystąpiła z żądaniem zasądzenia na jej rzecz od Strony pozwanej dodatkowo kwoty ...,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, wskazując nowe dowody oraz nową podstawę faktyczną dochodzonego roszczenia, a mimo to sprawa rozpoznawana była dalej bez wydzielenia do odrębnego postępowania (pomimo wniosku Strony pozwanej), choć wymagało to odniesienia się przez Stronę pozwaną dodatkowo do nowych twierdzeń oraz dowodów, które pierwotnie nie były podnoszone przez Stronę powodową. Sąd, orzekając zatem o kosztach celowych prowadzonego postępowania w sprawie, pominął fakt, że rozszerzenie pierwotnie zgłoszonego żądania przez Stronę powodową spowodowało nie tylko dodatkowy nakład czasu pracy na odniesienie się do dodatkowo dochodzonej kwoty roszczenia, ale także wymagało przeprowadzenia dodatkowych dowodów, co także wydłużyło rozpoznanie sprawy. Sąd zatem, orzekając o kosztach celowych prowadzonego postępowania, pominął, że spowodowało to nie tylko dodatkowy nakład czasu pracy na odniesienie się do dodatkowego roszczenia, ale także przeprowadzenia dodatkowych wniosków dowodowych. „Zmiana powództwa polegająca na wystąpieniu z nowym roszczeniem obok pierwotnego jest przedmiotową kumulacją roszczeń, tyle tylko, że dokonana po wszczęciu procesu. Według art. 191 k.p.c., który dotyczy kumulacji roszczeń, łączenie roszczeń procesowych w jednym pozwie przeciwko temu samemu pozwanemu jest możliwe, ale przy zachowaniu określonych warunków” (H. Pietrkowski, B. Bładowski, *Zmiana powództwa*, [w:] *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2006). Treść pisma strony powodowej z dnia r. w istocie polega na dokonaniu kumulacji

przedmiotowej roszczeń. „Zmiana powództwa pod względem przedmiotowym oznacza zmianę roszczenia procesowego zgłoszonego w pozwie. [...] Zmiana powództwa może polegać na zmianie żądania lub jego podstawy. Powód może żądać innego przedmiotu (np. wydania innej rzeczy albo zamiast rzeczy zapłaty jej równowartości), co stanowi zmianę jakościową żądania, bądź rozszerzyć lub ograniczyć żądanie (np. podwyższyć lub obniżyć sumę odszkodowania pieniężnego albo zgłosić dalsze jeszcze roszczenie z tego samego stosunku prawnego), co stanowi zmianę ilościową żądania” (B. Bładowski, 6. *Zmiana powództwa i cofnięcie pozwu*, [w:] B. Bładowski *Metodyka pracy sędziego cywilisty*, Warszawa 2009 LEX/el). „Zmiana powództwa nastąpi w trybie art. 193 k.p.c. i będzie polegała – zgodnie z terminologią kodeksową – na wystąpieniu przez powoda z **nowym** roszczeniem zamiast roszczenia pierwotnego” (J. Mucha, 3.5. *Zmiana powództwa*, [w:] J. Mucha, *Zaspokojenie zastawnika zastawu rejestrowego*, Warszawa 2001, LEX/el.).

Sąd I instancji orzekł zatem o kosztach zastępstwa prawnego w sposób rażąco odbiegający od poniesionych kosztów i nakładu pracy pełnomocnika procesowego, albowiem w rzeczywistości dwukrotnie wniesiona została odpowiedź na pozew (pierwotny i rozszerzony), ale także pełnomocnik Strony pozwanej uczestniczył w prowadzonym postępowaniu rozpoznawczym w zwiększonym zakresie czasowym.

Ad. Zarzutu naruszenia przepisu § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

Strona skarżąca zarzuca także naruszenie przepisu § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez jego niezastosowanie.

Zgodnie z tym przepisem – opłatę ustala się w wysokości **przewyższającej** stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki ani wartości przedmiotu sprawy, jeśli uzasadnia to:

1. niezbędny nakład pracy radcy prawnego, w szczególności poświęcony czas na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczba stażennictw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu;
2. wartość przedmiotu sprawy;
3. wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak rów-

niez do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie;

4. rodzaj i zawilóść sprawy, w szczególności tryb i czas prowadzenia sprawy, obszerność zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów, o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności, w sytuacji, w której po prawie dwóch latach procesu (prowadzonego z inicjatywy Strony powodowej) o zapłatę na jej rzecz kwoty ...,00 zł, Strona powodowa w piśmie procesowym z dnia r. wystąpiła z żądaniem zasądzenia na jej rzecz od Strony pozwanej dodatkowej kwoty, wskazując nowe dowody oraz nową podstawę faktyczną powództwa, a mimo to sprawa rozpoznawana była dalej bez wydzielenia do odrębnego postępowania (pomimo wniosku Strony pozwanej), choć wymagało to odniesienia się przez Stronę pozwaną dodatkowo do innych twierdzeń oraz dowodów, które pierwotnie nie były podnoszone przez Stronę powodową. Sąd I instancji, orzekając o kosztach zastępstwa prawnego, pominął, że w niniejszej sprawie przed wszczęciem oraz w trakcie prowadzonego postępowania rozpoznawczego prowadzone było także z inicjatywy XXX sp. z o.o. postępowanie przed Sądem Rejonowym

Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że niniejsza sprawa nie implikuje skutku w postaci prawa do minimalnej stawki wynagrodzenia adwokata w kwocie ...,00 zł, lecz w kwocie jej dwukrotności.

Stosownie do dyspozycji przepisu art. 25b ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2257 z późn. zm.) – w przypadku wniesienia środka zaskarżenia opłatę uiszczoną od wniosku o doręczenie orzeczenia albo zarządzenia z uzasadnieniem zalicza się na poczet opłaty od środka zaskarżenia. A zatem **wnoszę o zaliczenie uiszczonej opłaty tytułem opłacenia wniesionego zażalenia w niniejszej sprawie na poczet opłaty od zażalenia, która po pomniejszeniu o opłatę wynosi ...,00 zł** – skoro w.p.z. ...,00 zł – por. art. 13 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 19 ust. 3 pkt 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

radca prawny

W załączeniu:

- dowód uiszczenia opłaty sądowej od zażalenia
- odpis zażalenia.

Bibliografia

Akty prawne

- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. Kodeks Postępowania Cywilnego (Dz. U. Nr 83, poz. 651 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 282).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2157 oraz z 2023 r. poz. 556).
- Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1984 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 221, 641 i 803).
- Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 2145).
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 120 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, ceł i innych należności pieniężnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2157 oraz z 2023 r. poz. 556).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 111).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2324 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1222).
- Ustawa z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 66).

- Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 794).
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 361 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2309) (w kontekście nowelizacji).
- Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1520 oraz z 2023 r. poz. 825).
- Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, 1812, 1933 i 2185 oraz z 2023 r. poz. 412 i 825) (w kontekście nowelizacji).
- Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1790).
- Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2309 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 r. poz. 221, 641 i 803).
- Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1458).
- Ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1655).
- Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 681 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1964 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 18 czerwca 2019 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 867).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 sierpnia 2022 r. w sprawie wystawiania faktur (Dz. U. poz. 1979 z późn. zm.).

Orzecznictwo

- Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 czerwca 2022 r., C-170/21, *Profi Credit Bulgaria EOOD przeciwko T.I.T.*, Legalis/el.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1958 r., 4 CO 7/58, Legalis.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 1975 r., III PZ 2/75, OSNC 1975, nr 10–11, poz. 146.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2001 r., III CZP 61/01, OSNC 2002, nr 5, poz. 62.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2003 r., III PZP 2/03, OSNP 2003, nr 15, poz. 350.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 97/04, Legalis/el.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 11/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 23.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2009 r., III CZP 65/09, OSNC 2010, nr 4, poz. 51.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014/11/108.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 18 grudnia 1973 r., I CR 363/73.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1998 r., I PKN 436/97, OSNP 1999, nr 4, poz. 126.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2001 r., I CKN 323/99, OSNC 2002, nr 7–8, poz. 94.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1–2, poz. 2.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 487/08, LEX nr 577540.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2009 r., I UK 195/09, LEX nr 577812.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 13 października 2010 r., I CSK 707/09, Legalis.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2010 r., IV CSK 109/10, LEX nr 898262.

- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10, Legalis.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 r., IV CSK 503/11, Legalis/el.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2012 r., III CSK 24/12, LEX nr 1276224.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2015 r., III CSK 153/14.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2018 r., V CSK 171/17, OSNC-ZD 2019, nr 2, poz. 15.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2018 r., IV CSK 465/17, LEX nr 2618532.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2019 r., V CSK 553/17, LEX nr 2618531.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2019 r., IV CSK 551/17, LEX nr 2618494.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2019 r., II CSK 341/18, OSNC-ZD 2021, nr 1, poz. 2.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2021 r., II CSKP 62/21, LEX nr 3208485.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2021 r., I NSNc 115/20, LEX nr 3263598.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2021 r., I NSNc 49/19, LEX nr 3275926.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I NSNc 659/21, LEX nr 3398797.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2022 r., I NSNc 113/22, LEX nr 3554359.
- Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 23 listopada 2022 r., I NSNc 298/22, Legalis.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2023 r., II NSNc 105/23, LEX nr 3537872.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2023 r., II NSNc 25/23, LEX nr 3579743.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2023 r., II NSNc 122/23, LEX nr 3669630.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2024 r., II PSKP 74/22, LEX nr 3665513.

- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2024 r., II CSKP 1734/22, LEX nr 3749347.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2024 r., II CSKP 1568/22, LEX nr 3747871.
- Postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 13 listopada 1964 r., II CZ 79/64, Legalis/el.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 1990 r., II CZ 160/90, Legalis.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2003 r., I CZ 197/02, LEX nr 1353089.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2009 r., V CZ 6/09, LEX nr 1353320.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2011 r., II CZ 203/10, Legalis.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 330/10, Legalis.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2012 r., IV CZ 153/11, LEX nr 1250770.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2012 r., II PZ 16/12, LEX nr 1235835.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2012 r., I CZ 124/12, LEX nr 1293685.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2013 r., III CZP 12/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 142.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2015 r., IV CZ 35/15, LEX nr 1936740.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 83/16, LEX nr 2095938.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2018 r., IV CZ 9/18, LEX nr 2456373.
- Postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 25 października 2018 r., II CSK 253/18.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2020 r., I UZ 22/19, LEX nr 3220558.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2020 r., I UZ 23/19, LEX nr 3220699.

- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2021 r., I UZ 26/20, OSNP 2022, nr 5, poz. 53.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2021 r., IV CZ 28/21, LEX nr 3283292.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2022 r., I CSK 332/22, LEX nr 3434543.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2022 r., III CZ 145/22, LEX nr 3438159.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2023 r., I CSK 6748/22, LEX nr 3569422.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2023 r., III CZ 265/23, OSNC 2024, nr 2, poz. 22.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2023 r., III CZ 257/23, LEX nr 3617331.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2023 r., I CSK 1330/23, LEX nr 3618277.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 października 2023 r., III CZ 307/23, LEX nr 3621122.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2024 r., I CSK 4118/23, LEX nr 3666326.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2024 r., II UZ 74/23, LEX nr 3728145.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2024 r., III CZ 27/24, LEX nr 3713254.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2024 r., I CSK 148/23, LEX nr 3714346.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2024 r., I CSK 2998/23, LEX nr 3736021.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2024 r., III CZ 82/24, LEX nr 3732393.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2024 r., III CZ 109/24, LEX nr 3754079.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2024 r., III CZ 86/24, LEX nr 3754078.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2024 r., I UZ 6/24, LEX nr 3770484.

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 czerwca 2005 r., I ACa 171/05, LEX nr 164613.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 września 2007 r., V ACa 359/07, Legalis nr 96272.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 maja 2008 r., I ACa 345/08, LEX.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 29 października 2008 r., I ACa 683/08, Legalis.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 sierpnia 2010 r., I ACa 573/10, LEX nr 756670.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 7 marca 2012 r., I ACa 97/12, LEX nr 1130079.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 8 maja 2013 r., I ACa 113/13, LEX nr 1378844.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 29 maja 2013 r., I ACa 343/08, LEX nr 1416368.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2013 r., I ACa 184/13, LEX nr 1356713.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 listopada 2013 r., I ACa 291/12, LEX nr 1422487.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 grudnia 2013 r., I ACa 633/13, LEX nr 1415822.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 grudnia 2013 r., I ACa 872/13, LEX nr 1425417.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 19 lutego 2014 r., I ACa 1071/13, LEX nr 1439246.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 kwietnia 2014 r., I ACa 42/14, LEX nr 1474824.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie – VI Wydział Cywilny z dnia 29 sierpnia 2014 r., VI ACa 1650/13, Legalis.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 grudnia 2014 r., I ACa 638/14, LEX nr 1623847.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 6 maja 2015 r., I ACa 1634/14, LEX nr 1712688.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 września 2015 r., VI ACa 1101/14, LEX nr 1843249.

- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 4 grudnia 2015 r., I ACa 825/15, LEX nr 1999314.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 8 stycznia 2016 r., I ACa 339/15, LEX nr 2039739.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 marca 2016 r., I ACa 510/15, LEX nr 2017721.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 lutego 2017 r., V ACa 246/16, LEX nr 2238280.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 kwietnia 2018 r., I AGa 89/18, LEX nr 2507724.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 czerwca 2018 r., I ACa 1365/17, LEX nr 2572563.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 września 2018 r., VI ACa 47/17, LEX nr 2566268.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 stycznia 2019 r., VI ACa 1360/17, LEX nr 2706624.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 lipca 2019 r., III AUa 600/18, LEX nr 2728197.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 listopada 2020 r., V AGa 529/18, LEX nr 3359584.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 lutego 2022 r., I AGa 90/20, LEX nr 3399013.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 30 marca 2012 r., I ACz 485/12, LEX nr 1148373.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 24 stycznia 2013 r., I ACz 2179/12, LEX/el.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 19 lipca 2013 r., I ACz 443/13, LEX nr 1362825.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 listopada 2013 r., III APz 32/13, Legalis nr 746945.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 maja 2016 r., I ACz 754/16, LEX nr 2044325.
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 kwietnia 2019 r., II AKz 171/19, KZS 2019, nr 6, poz. 40.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 26 czerwca 2023 r., XXII GW 243/20, LEX nr 3613892.

- Postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 7 marca 2012 r., III Ca 75/12, LEX nr 1714460.
- Postanowienie Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 22 kwietnia 2014 r., II Cz 370/14, LEX nr 1718358.
- Postanowienie Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 2 lutego 2015 r., IX CA 91/15, LEX nr 1646034.
- Postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 27 marca 2015 r., VI GZ 46/15, KSAG 2015, nr 2, poz. 196–198.
- Postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 13 listopada 2017 r., VI Gz 232/17, LEX nr 2392231.
- Postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 10 kwietnia 2018 r., III Ca 409/18, LEX nr 2538503.

Literatura

- Arkuszevska A., [w:] T. Zembrzusi (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian, t. 2*, Warszawa 2020.
- Arkuszevska A., *Komentarz do art. 485*, [w:] P. Rylski (red. nacz.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, A. Olaś (red.), cz. III, wyd. 3, Legalis 2024.
- Berutowicz W., *O pojęciu naczelných zasad postępowania cywilnego*, „Studia Cywilistyczne” 1975, t. XXV–XXVI.
- Berutowicz W., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 1984.
- Bładowski B., *Orzeczenia nieistniejące w cywilnym postępowaniu odwoławczym*, NP 1991, nr 1–3.
- Bładowski B., *Przesłanki dopuszczalności rewizji cywilnej*, Warszawa 1982.
- Bładowski B., *Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Kraków 2008.
- Błaszczak Ł., *Orzeczenia nieistniejące w sądowym postępowaniu cywilnym*, [w:] *Wokół problematyki orzeczeń*, Toruń 2007.
- Bodio J., [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz*, Kraków 2005.
- Broniewicz W., *Jawność jako konstytucyjna zasada procesu cywilnego Polski Ludowej*, NP 1954, nr 5–6.

- Broniewicz W., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1999.
- Broniewicz W., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2005.
- Broniewicz W., Marciniak A., Kunicki I., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2014.
- Broniewicz W., Marciniak A., Kunicki I., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2023.
- Broniewicz W., *Umorzenie postępowania w procesie cywilnym*, [w:] *Księga Pamiątkowa ku czci Kamila Stefki*, Warszawa – Wrocław 1967.
- Cagara J., *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, NP 1971, nr 1.
- Cieślak S., *Aksjologiczne uzasadnienie postępowań odrębnych w procesie cywilnym*, [w:] A. Machnikowska (red.), *Między jednolitością a odrębnościami – rodzaje i tryby postępowania cywilnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2022, nr 5.
- Cieślak S., *Elektroniczne czynności sądowe – perspektywy rozwoju*, [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka*, Warszawa 2016.
- Cieślak S., *Forma elektroniczna czynności organów sądowego postępowania cywilnego w świetle ostatnich nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Ł. Błaszczak, *Kodeks postępowania cywilnego z perspektywy pięćdziesięciolecia jego obowiązywania. Doświadczenia i perspektywy*, Sopot 2016.
- Cieślak S., *Postępowania przyspieszone w procesie cywilnym. Zarys postępowania nakazowego, upominawczego i uproszczonego*, Warszawa 2004.
- Cieślak S., *Powiązania wewnątrzsystemowe w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013.
- Cieślak S., 4.3. *Rodzaje roszczeń możliwych do objęcia nakazem sądu w postępowaniu nakazowym*, nb 81, [w:] T. Ereciński (red. nacz.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, S. Cieślak (red.), t. II, cz. 4, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, Warszawa 2023.
- Cieślak S., 6.4.2.3.2. *Rachunek zaakceptowany przez dłużnika*, [w:] T. Ereciński (red. nacz.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, S. Cieślak (red.), t. II, cz. 4, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, Warszawa 2023, LEX/el.
- Czachórski W., *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 1974.
- Czarnecki M., Bagińska M., *Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz*, wyd. 5, Warszawa 2008.

- Czech T., *Abuzywność klauzuli umowy kredytowej dotyczącej przeliczenia walutowego. Glosa do wyroku SN z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, „Monitor Prawa Bankowego” 2017, nr 2, LEX.*
- Demendecki T., [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Draniewicz B., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 9.06.2005 r., I ACa 171/05, PrSp 2007, nr 2.*
- Dziurda M., *Czy nadchodzi zmierzch zasady ustności w postępowaniu cywilnym?*, PPC 2022, nr 1.
- Dziurda M., *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 r.*, Warszawa 2023, art. 11, nb 1.
- Ereciński T., *Komentarz do art. 353¹*, [w:] P. Grzegorzczuk, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, K. Weitz, T. Ereciński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. II, Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. V, Warszawa 2016.
- Ereciński T., *Komentarz do art. 738 uwaga 2*, [w:] T. Ereciński, J. Gudowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. IV, Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające*, Warszawa 2016.
- Ereciński T., *Postępowanie w sprawach małżeńskich*, [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. III, Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2016.
- Ereciński T. (red. naczej.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, S. Cieślak (red.), t. II, cz. 4, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, Warszawa 2016.
- Feliga P., [w:] P. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–458¹⁶*, t. I, Warszawa 2023, art. 480¹, nb 13.
- Flaga-Gieruszyńska K., [w:] A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2017, art. 494, nb 2.
- Flaga-Gieruszyńska K., *Komentarz do art. 480¹ k.p.c.*, nt 4, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 12, Legalis 2024.
- Flaga-Gieruszyńska K., *Komentarz do art. 480⁴ k.p.c.*, nt 4, [w:] A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 12, Legalis 2024.
- Flaga-Gieruszyńska K., *Komentarz do art. 743, uwaga 1*, [w:] Z. Szczurek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Sopot 2017.

- Flaga-Gieruszyńska K., *Szybkość, sprawność i efektywność postępowania cywilnego – zagadnienia podstawowe*, „Zeszyty Naukowe KUL” 2017, nr 3.
- Flejszar R., *Komentarz do art. 498*, nb 7, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. IB, *Komentarz. Art. 245–729*, Warszawa 2020.
- Flejszar R., *Postępowania przyspieszone po zmianach wprowadzonych nowelizacją KPC z 4.7.2019 r.*, MoP 2019, nr 21, Legalis/el.
- Flejszar R., *Przedsiębiorca w postępowaniu cywilnym rozpoznawczym*, Warszawa 2010.
- Flejszar R., *7. Ograniczenia zasady dyspozycyjności*, [w:] I. Gil (red.), *Postępowanie cywilne w dobie przemian*, Warszawa 2017.
- Gapska E., *Czynności decyzyjne w postępowaniu sądowym*, Warszawa 2010.
- Gapska E., *Wady orzeczeń sądowych*, Warszawa 2009.
- Gil I., *Charakter prawny nakazów zapłaty*, [w:] Ł. Błaszczak (red.), *Wokół problematyki orzeczeń*, Toruń 2007.
- Gil I., *Egzekucja z ruchomości*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Meritum. Postępowanie cywilne*, Warszawa 2017.
- Gil I., *Komentarz do art. 755⁵*, nb 6, [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 36, Legalis 2025.
- Gil I., *Komentarz do art. 890 k.p.c.*, uwaga 1, [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 36, Legalis 2025.
- Gil I., *Koszty w postępowaniu cywilnym*, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red. nacz.), *System Postępowania Cywilnego*, K. Flaga-Gieruszyńska, P. Osowy (red.), t. 3B, *Postępowanie przed sądem pierwszej instancji w procesie cywilnym. Czynności i przebieg postępowania*. Warszawa 2024.
- Gil I., *Postępowanie zabezpieczające*, Sopot 2017.
- Gołaczyński J. (red.), *Jawność i jej ograniczenia. Postępowanie sądowe*, t. 8, Warszawa 2015.
- Gołąb S., *Projekty polskiej procedury cywilnej. Powstanie – uzasadnienie – zdania odrębne*, Kraków 1930.
- Góra-Błaszczkowska A., *Apelacja. Zażalenie. Art. 367–398 KPC (z wyjątkiem kasacji)*. *Komentarz*, Warszawa 2005.
- Góra-Błaszczkowska A., *Komentarz do art. 353¹*, nb 5, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. IB, *Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020.

- Hanausek S., *Orzeczenie sądu rewizyjnego w procesie cywilnym*, Warszawa 1966.
- Jagięła J., *Tymczasowa ochrona prawna w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2007.
- Jakubecki A., *Jednolitość czy różnorodność postępowania cywilnego? Optymalny model kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] *Między jednolitością a odrębnościami – rodzaje i tryby postępowania cywilnego*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2022, nr 5.
- Jakubecki A., *Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu własności intelektualnej*, Kraków 2002.
- Jankowski J., *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 22 grudnia 2004 r.*, MoP 2005, nr 5.
- Jankowski J., *Wadliwa postać orzeczenia sądu pierwszej instancji w postępowaniu cywilnym*, Pal. 1987, nr 31/12(360).
- Jankowski J. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz. Art. 730–1217*, Warszawa 2015.
- Jaworski A., *Komentarz do art. 480¹ KPC*, nb 16, [w:] P. Ryłski (red. nacz.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, A. Olaś (red.), cz. III, wyd. 3, Legalis 2024.
- Jędrejek G., *2.2. Rodzaje wykładni*, [w:] *Wykładnia przepisów prawa cywilnego materialnego i procesowego*, Warszawa 2020.
- Jodłowski J., Siedlecki W., *Postępowanie cywilne, część ogólna*, Warszawa 1958.
- Jodłowski J., [w:] J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2005.
- Jodłowski J., [w:] J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2009.
- Kamieński G., *Komentarz do art. 480¹*, nb 3, [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz on line*, Warszawa 2023.
- Kamieński G., *Komentarz do art. 480²*, nt 4, [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. BECK on line*, wyd. 34, Warszawa 2024.
- Karolczyk B., [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. II, cz. 2, Warszawa 2016.
- Korzan K., *Podział i charakter orzeczeń*, [w:] Z. Resich, *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. II, Warszawa 1987.

- Korzan K., *Roszczenie procesowe jako przedmiot postępowania cywilnego w kontekście prawa dostępu do sądu i prawa do powództwa*, [w:] A. Marciniak (red.), *Symbolae Vitoldo Broniewicz dedicatae. Księga pamiątkowa ku czci Witolda Broniewicza*, Łódź 1998.
- Korzan K., *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986.
- Kostwiński M., *Merytoryczne rozpoznanie sprawy w procesie cywilnym w ramach konstrukcji odwrócenia sporu*, Warszawa 2019.
- Kostwiński M., *Nakazy zapłaty*, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red. nacz.), *System Postępowania Cywilnego*, A. Góra-Błaszczkowska, P. Osowy (red.), t. 4, *Orzeczenia sądowe*, Warszawa 2025.
- Kościółek A., [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red. nacz.), *System Postępowania Cywilnego*, A. Machnikowska (red.) *Postępowania odrębne*, t. 6, *Postępowania odrębne*, Warszawa 2022.
- Kościółek A., *Zasada jawności w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2018.
- Krzemiński Z., *Rozwód. Przepisy, orzecznictwo, komentarz*, Warszawa 1987.
- Kulski R., *Cel i funkcje postępowania cywilnego*, [w:] K. Markiewicz, A. Torbus (red.), *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-Kocierz (26–29.9.2013 r.)*, Warszawa 2014.
- Łazarska A., *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012.
- Manowska M., *Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym jako merytoryczne orzeczenie sądu. Zagadnienia wybrane*, [w:] P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik (red.), *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, Warszawa 2011.
- Manowska M., *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, Warszawa 2001.
- Manowska M., *Postępowanie nakazowe po nowelizacji ustawą z 24.5.2000 r. Kodeksu postępowania cywilnego (zagadnienia wybrane)*, PrSp 2000, nr 9.
- Manowska M., *Postępowania odrębne w procesie cywilnym*, Warszawa 2012.
- Marcewicz O., [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Marciniak A., *Komentarz do Działu V, nb 1*, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. III, *Komentarz. Art. 425–729*, Legalis 2020.

- Markiewicz K., *Postać i charakter prawny czynności sądu podejmowanych na podstawie art. 569 § 2 KPC*, [w:] P. Grzegorzczuk, K. Knoppek, M. Walasik (red.), *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, Warszawa 2011.
- Markiewicz K., *Zasady orzekania w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 2013.
- Mądrzak H., *Postępowanie nakazowe i upominawcze o noweli z 24.5.2000 r. (wybrane zagadnienia)*, MoP 2000, nr 12.
- Miączyński A., *Skuteczność orzeczeń w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1974.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2019.
- Mról-Szarmach D., *Rozdział 10*, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red. nacz.), *System Postępowania Cywilnego*, A. Machnikowska (red.), t. 6, *Postępowania odrębne*, Warszawa 2022.
- Muliński M., *Komentarz do art. 480¹*, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. IB, *Komentarz. art. 425–729*, Legalis 2020.
- Muliński M., *Komentarz do art. 730*, uwaga nr 5, [w:] J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz. Art. 730–1217*, Warszawa 2015.
- Muliński M., *Komentarz do art. 730*, uwaga nr 3, [w:] J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz. Art. 730–1217*, Warszawa 2015.
- Muliński M., *Komentarz do art. 747*, uwaga nr 1, [w:] J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz. Art. 730–1217*, Warszawa 2015.
- Muliński M., *Komentarz do art. 752*, uwaga nr 1, [w:] J. Jankowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz. Art. 730–1217*, Warszawa 2015.
- Niski R., *Zajęcie wynagrodzenia za pracę – wybrane zagadnienia*, PE 2001, nr 16.
- Oklejak A., *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1994.
- Oklejak A., *Z problematyki zaskarżalności orzeczeń sądowych w postępowaniu cywilnym*, „*Studia Cywilistyczne*” 1975, t. XXV–XXVI, nr 24–25.
- Ołaś A., [w:] T. Erciński (red. nacz.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, S. Cieślak (red.), t. II, cz. 4, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, Warszawa 2023.

- Pacyna M., *Zajęcie praw z innych wierzytelności*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Meritum. Postępowanie cywilne*, Warszawa 2017.
- Panfil K., *Komentarz do art. 485*, nt 1, [w:] O.M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505(39). Tom I*, Warszawa 2024.
- Piasecki K., *Wyroki sądów pierwszej instancji, sądów apelacyjnych oraz Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych, handlowych i gospodarczych*, Warszawa 2007.
- Pietrzkowski H., *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014.
- Pietrzkowski H., *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2006.
- Rosenblüth I., *Postępowanie nakazowe w sprawach wekslowych i czekowych*, PPC 1938, nr 1–2.
- Rudnicki S., aktualizacja R. Trzaskowski, [w:] J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, *Część ogólna*, Warszawa 2014, art. 45, nt 7.
- Sadomski J., *Komentarz do art. 353¹*, nb 7, [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I*, Warszawa 2023.
- Serzysko A., *Nakaz zapłaty dla weksli konsumenckich po nowelizacji*, LEX/el. 2021.
- Siedlecki W., *Kodeks cywilny a naczelne zasady procesowe postępowania cywilnego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1973, z. 1.
- Siedlecki W., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1972.
- Siedlecki W., *Przedmiot postępowania cywilnego*, [w:] J. Jodłowski (red.), *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, Wrocław 1974.
- Siedlecki W., Świeboda Z., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2004.
- Siedlecki W., Świeboda Z., *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2003.
- Sorysz M., *Komentarz do art. 109*, nb 4, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. I, *Komentarz. Art. 1–729*, Warszawa 2016.
- Stefańska E., *Komentarz do art. 730*, uwaga 7, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, *Art. 506–1217*, Warszawa 2015.
- Stefańska E., *Komentarz do art. 730¹*, uwaga 20, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, *Art. 506–1217*, Warszawa 2015.
- Szwanenfeld M., *Rozstrzygnięcie o kosztach w nakazie zapłaty*, PrSp 2003, nr 1.

- Świeca J., *Praktyczne aspekty egzekucji i windykacji w Polsce*, Bydgoszcz 2010.
- Uliasz M., [w:] J. Ignaczewski (red.), *Komentarz do spraw z zakresu postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego*, Warszawa 2013.
- Walińska A., *Komentarz do art. 19*, [w:] E. Walińska (red.), *Ustawa o rachunkowości. Komentarz*, wyd. VII, Warszawa 2025.
- Weitz K., *Komentarz do art. 499*, nb 16 i 17, [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. III, *Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2016.
- Weitz K., *4. Skarga o wznowienie postępowania w systemie postępowania cywilnego*, [w:] T. Ereciński (red. nac.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, J. Gudowski (red.), t. III, *Środki zaskarżenia*, Warszawa 2013.
- Więckowski R., *Cofnięcie apelacji i kasacji*, „Przegląd Sądowy” 2002, nr 7–8.
- Wiśniewski T., *Apelacja i kasacja – nowe środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1996.
- Wiśniewski T., *Komentarz do art. 358*, nt 6, [w:] J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3, *Zobowiązania. Część ogólna*, Warszawa 2018.
- Wójcik-Krokowska N., *Modele odrębnych postępowań przyspieszonych – nakazowego i upominawczych w procesie cywilnym*, Warszawa 2024, Legalis.
- Zawistowski D., *Część IV Postępowanie zabezpieczające*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Meritum. Postępowanie cywilne*, Warszawa 2017.
- Zedler F., *Postępowanie zabezpieczające. Komentarz*, t. III, Toruń 1995, s. 29.
- Zedler F., *Uwagi o pojęciu postępowania zabezpieczającego w sprawach cywilnych. Zbiór rozpraw z zakresu postępowania cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci W. Broniewicza*, „Acta Universitatis Wratislavenstis”, no 1028, „Prawo” 1990, t. CLXX.
- Zembruski T., *Dopuszczalność skargi kasacyjnej w procesie cywilnym*, Warszawa 2008.
- Zembruski T., *Notarialny nakaz zapłaty – w stronę prywatyzacji wymiaru sprawiedliwości*, GSP 2023, nr 1, LEX.
- Zembruski T., [w:] T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, *Artykuły 367–505(39)*, Warszawa 2021.

Publikacja zasługuje na szczególną uwagę z kilku powodów. Po pierwsze, jest doskonale uporządkowana – czytelnik krok po kroku przeprowadzany jest przez kolejne etapy postępowania, co czyni tę książkę wyjątkowo użytecznym narzędziem zarówno dla prawników praktyków, jak i aplikantów oraz studentów prawa. Po drugie, monografia zawiera wzory pism procesowych, które można łatwo zaadaptować do konkretnych spraw – to ogromne ułatwienie w pracy kancelaryjnej, oszczędzające czas i zmniejszające ryzyko popełnienia błędów formalnych.

Szczególnym atutem książki jest umiejętne połączenie teorii z praktyką – jej wartość nie ogranicza się do przytaczania przepisów, lecz pokazuje, jak stosować je w praktyce, na co zwrócić uwagę przy konstruowaniu pism procesowych oraz jak reagować na poszczególne rozstrzygnięcia. Przywołania najnowszego orzecznictwa oraz uwzględnienie aktualnych zmian legislacyjnych dodatkowo podnoszą wartość merytoryczną publikacji.

dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska, prof. US

Autorka zaczyna od ogólnego omówienia postępowania nakazowego jako postępowania rozpoznawczego, umiejscowienia go w postępowaniach odrębnych i wzajemnych relacjach, wskazując na regulacje wspólne z postępowaniem upominawczym, aż po przebieg rozpoznawania spraw w postępowaniu nakazowym, wskazując na treść nakazu zapłaty, termin na spełnienie świadczenia czy podstawy wydania nakazu zapłaty. Sięgnięcie nie tylko do orzeczeń Sądu Najwyższego, ale także sądów powszechnych pozwala zwrócić uwagę na praktyczne aspekty i problemy postępowania nakazowego. [...]

Ze względu na niewielką ilość opracowań z tego zakresu, specyfikę postępowania nakazowego oraz skromny dorobek orzecznicy na tle nowych regulacji prawnych publikacja stanowi cenne źródło wiedzy. Mając na względzie gruntowną analizę orzecznictwa oraz praktyczne wzory jest niezwykle istotną pomocą dla praktyków, ale także teoretyków, studentów i aplikantów.

dr hab. Joanna Studzińska, prof. ALK